

חוות דעת מקצועית

אנו, הח"מ חן אגרי (העין השביעית) וד"ר איילה פנייבסקי (City University), נתבקשנו לחוות את דעתנו המקצועית ביחס לשאלה הבאה:

מטרת חוות הדעת

חוות דעת זו מבקשת לקבוע האם ערוץ 14 הוא כלי התקשורת או כלי תעמולה בהתאם לחקר התקשורת, וכן בהתאם להגדרה שקבע השופט עמית בתיק מב"כ 1-25 יש עתיד בראשות יאיר לפיד נ' ערוץ יהודי ישראלי בע"מ (ערוץ 14). השופט עמית הגדיר בפסיקתו שלושה קריטריונים להבחנה בין ערוץ תקשורת לבין ערוץ תעמולה, כך שכלי תקשורת יוכל להיות מוגדר "גוף פעיל בבחירות". חוות הדעת מבקשת להראות כי ערוץ 14 עומד בכל שלושת הקריטריונים שקבע השופט עמית, והם:

"כאשר חברי הפאנל מפרכסין זה את זה, מסכימים זה לדעתו של זה, ו'מרימים' האחד לשני ללא קול נגדי בעל משקל אפקטיבי;

כאשר העיתון או ערוץ התקשורת אינו נותן בימה של ממש או מיקרופון למרואיין מהצד השני של הקשת הפוליטית;

כאשר הערוץ מרומם רשימה פלונית או אישיות אלמונית, או נלחם במתנגדיהן, ונמנע כליל מהשמעת ביקורת כלפיהן".

מקורות המידע בהם עשינו שימוש לצורך חוות דעתנו זו

ספרות מקצועית, מאמרים אקדמיים שהתפרסמו בכתבי העת המובילים בתחום, ובהם מחקר אמפירי מקורי שפרסמנו לאחרונה בכתב העת המוביל לחקר תקשורת בישראל, "מסגרות מדיה".

Aalberg, T., & Curran, J. (Eds). (2011). How Media Inform Democracy: A Comparative Approach (1 edition). Routledge.

Adams, K. (2020). Between Trump and a Hard Place: Civil Gatekeeping and Moral Equivalence in Press Endorsements of 2016 Presidential Candidates. Journalism Studies, 21(11), Article 11. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2020.1770118>

Akbari, A. (2025). Big Tech authoritarianism: Political synergies of an emerging power. Dialogues on Digital Society, 1(3), 317–321. <https://doi.org/10.1177/29768640251370968>

Albladi, A., Islam, M., Das, A., Bigonah, M., Zhang, Z., Jamshidi, F., Rahgouy, M., Raychawdhary, N., Marghitu, D., & Seals, C. (2025). Hate Speech Detection Using Large Language Models: A Comprehensive Review. IEEE Access, 13, 20871–20892. <https://doi.org/10.1109/ACCESS.2025.3532397>

- Andersen, J., & S  e, S. O. (2020). Communicative actions we live by: The problem with fact-checking, tagging or flagging fake news – the case of Facebook. *European Journal of Communication*, 35(2), 126–139. <https://doi.org/10.1177/0267323119894489>
- Anderson, B. (2008). *Imagined Communities: Reflections on the origin and spread of nationalism*. In *The New Social Theory Reader* (2nd edn). Routledge.
- Anderson, C. W. (2021). ‘A journalism of fear’. *Journalism*, 22(8), 1912–1928. <https://doi.org/10.1177/1464884920913383>
- Anderson, P. J. (2007). *Competing Models of Journalism and Democracy*. In *The Future of Journalism in the Advanced Democracies*. Routledge.
- Arceneaux, K., Johnson, M., Lindst  dt, R., & Vander Wielen, R. J. (2016). The Influence of News Media on Political Elites: Investigating Strategic Responsiveness in Congress. *American Journal of Political Science*, 60(1), 5–29. <https://doi.org/10.1111/ajps.12171>
- Ash, E., Galletta, S., Hangartner, D., Margalit, Y., & Pinna, M. (2024). The Effect of Fox News on Health Behavior during COVID-19. *Political Analysis*, 32(2), 275–284. <https://doi.org/10.1017/pan.2023.21>
- Bachmann, I., & Valenzuela, S. (2023). Studying the Downstream Effects of Fact-Checking on Social Media: Experiments on Correction Formats, Belief Accuracy, and Media Trust. *Social Media + Society*, 9(2), 20563051231179694. <https://doi.org/10.1177/20563051231179694>
- Baider, F. (2023). Covert Islamophobia and anti-Semitism via conspiracy theory. In V. Guill  n-Nieto, A. Doval Pais, & D. Stein, *From Fear to Hate: Legal-Linguistic Perspectives on Migration* (pp. 149–172).
- Baker, C. E. (2001). *Media, Markets, and Democracy*. Cambridge University Press.
- Banaji, S., & Bhat, R. (2022). *Social Media and Hate*. Taylor & Francis. <https://doi.org/10.4324/9781003083078>
- Bauer, A. J., Nadler, A., & Nelson, J. L. (2022). What is Fox News? Partisan Journalism, Misinformation, and the Problem of Classification. *Electronic News*, 16(1), 18–29. <https://doi.org/10.1177/19312431211060426>
- Bell, A. M., DeSante, C. D., Gift, T., & Smith, C. W. (2022). Entering the “foxhole”: Partisan media priming and the application of racial justice in America. *Research & Politics*, 9(4), 20531680221137136. <https://doi.org/10.1177/20531680221137136>
- Bennett, W. L., & Serrin, W. (2005). The Watchdog Role. In G. Overholser & K. H. Jamieson (Eds), *The Press* (pp. 169–188). Oxford University Press.

- Bhat, P., & Chadha, K. (2020). Anti-media populism: Expressions of media distrust by right-wing media in India. *Journal of International and Intercultural Communication*, 13(2), 166–182. <https://doi.org/10.1080/17513057.2020.1739320>
- Boczkowski, P. J., & Papacharissi, Z. (Eds). (2018). *Trump and the Media*. The MIT Press.
- Booth, R. (2025, January 8). ‘Dispiriting’: Factchecker reacts to Meta’s move to scrap role. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/technology/2025/jan/08/dspiriting-a-factchecker-reacts-to-meta-facebook-move-to-scrap-role>
- Boyatzis, R. E. (1998). *Transforming Qualitative Information: Thematic Analysis and Code Development*. SAGE.
- Braun, V., & Clarke, V. (2023). Thematic Analysis. In F. Maggino (Ed.), *Encyclopedia of Quality of Life and Well-Being Research* (pp. 7187–7193). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-031-17299-1_3470
- Bromley, R. (2011). *Beast, Vermin, Insect - Hate Media and the Construction of the Enemy: The Case of Rwanda, 1990 - 1994*. Brill. https://doi.org/10.1163/9789401200387_004
- Broockman, D., & Kalla, J. (2022). The manifold effects of partisan media on viewers’ beliefs and attitudes: A field experiment with Fox News viewers. *OSF Preprints*. <https://doi.org/10.31219/osf.io/jrw26>
- Carey, J. W. (1989). A Cultural Approach to Communication. In *Communication as Culture: Essays on Media and Society* (pp. 11–28). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203928912>
- Carlson, M. (2016). Metajournalistic Discourse and the Meanings of Journalism: Definitional Control, Boundary Work, and Legitimation. *Communication Theory*, 26(4), Article 4. <https://doi.org/10.1111/comt.12088>
- Carlson, M. (2018). Boundary Work. In *The International Encyclopedia of Journalism Studies* (pp. 1–6). John Wiley & Sons, Ltd. <https://doi.org/10.1002/9781118841570.iejs0035>
- Carlson, M., Robinson, S., & Lewis, S. C. (2022). *News After Trump: Journalism’s Crisis of Relevance in a Changed Media Culture*. OUP USA.
- Carpentier, N., & Wimmer, J. (2024). *Media and Democracy*. In *Democracy and Media in Europe*. Routledge.
- Casas, A., Menchen-Trevino, E., & Wojcieszak, M. (2022). Exposure to Extremely Partisan News from the Other Political Side Shows Scarce Boomerang Effects. *Political Behavior*. <https://doi.org/10.1007/s11109-021-09769-9>

Chadha, K., & Bhat, P. (2022). Alternative News Media and Critique of Mainstream Journalism in India: The Case of OpIndia. *Digital Journalism*, 10(8), 1283–1301.
<https://doi.org/10.1080/21670811.2022.2118143>

Christians, C. G., Glasser, T., McQuail, D., Nordenstreng, K., & White, R. A. (2010). *Normative Theories of the Media: Journalism in Democratic Societies*. University of Illinois Press.

Curran, J. (2011). *Media and Democracy*. Taylor & Francis.

Curran, J., & Redden, J. (2025). *Understanding Media*. Penguin Press.
<https://www.penguin.co.uk/books/300179/understanding-media-by-redden-james-curran-and-joanna/9780241289617>

Damstra, A., Boomgaarden, Hajo G., Broda, Elena, Lindgren, Elina, Strömbäck, Jesper, Tsfat, Yariv, & Vliegenthart, R. (2021). What Does Fake Look Like? A Review of the Literature on Intentional Deception in the News and on Social Media. *Journalism Studies*, 22(14), 1947–1963.
<https://doi.org/10.1080/1461670X.2021.1979423>

DellaVigna, S., & Kaplan, E. (2007). The Fox News Effect: Media Bias and Voting*. *The Quarterly Journal of Economics*, 122(3), 1187–1234. <https://doi.org/10.1162/qjec.122.3.1187>

Dilliplane, S. (2011). All the News You Want to Hear: The Impact of Partisan News Exposure on Political Participation. *Public Opinion Quarterly*, 75(2), 287–316.
<https://doi.org/10.1093/poq/nfr006>

Druckman, J. N., Gubitz, S. R., Levendusky, M. S., & Lloyd, A. M. (2019). How Incivility on Partisan Media (De)Polarizes the Electorate. *The Journal of Politics*, 81(1), 291–295.
<https://doi.org/10.1086/699912>

Fasching, N., & Lelkes, Y. (2025). Model-Dependent Moderation: Inconsistencies in Hate Speech Detection Across LLM-based Systems. In W. Che, J. Nabende, E. Shutova, & M. T. Pilehvar (Eds), *Findings of the Association for Computational Linguistics: ACL 2025* (pp. 22271–22285). Association for Computational Linguistics. <https://doi.org/10.18653/v1/2025.findings-acl.1144>

Fereday, J., & Muir-Cochrane, E. (2006). Demonstrating Rigor Using Thematic Analysis: A Hybrid Approach of Inductive and Deductive Coding and Theme Development. *International Journal of Qualitative Methods*, 5(1), Article 1. <https://doi.org/10.1177/160940690600500107>

Fuchs, C. (2018). *Digital Demagogue: Authoritarian Capitalism in the Age of Trump and Twitter*. Pluto Press. <https://www.plutobooks.com/9780745337968/digital-demagogue/>

Gans, H. J. (1998). What Can Journalists Actually Do for American Democracy? *Harvard International Journal of Press/Politics*, 3(4), Article 4.
<https://doi.org/10.1177/1081180X98003004003>

- Garrett, R. K., Weeks, B. E., & Neo, R. L. (2016). Driving a Wedge Between Evidence and Beliefs: How Online Ideological News Exposure Promotes Political Misperceptions. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 21(5), 331–348. <https://doi.org/10.1111/jcc4.12164>
- George, C. (2023). Left or Right, Reactionary Anti-Liberal Media Are Worth Closer Study. *Journalism & Communication Monographs*, 25(4), 365–369. <https://doi.org/10.1177/15226379231201457>
- Gerbaudo, P., De Falco, C. C., Giorgi, G., Keeling, S., Murolo, A., & Nunziata, F. (2023). Angry Posts Mobilize: Emotional Communication and Online Mobilization in the Facebook Pages of Western European Right-Wing Populist Leaders. *Social Media + Society*, 9(1), 20563051231163327. <https://doi.org/10.1177/20563051231163327>
- Glaun, D. (2021). Germany's Laws on Antisemitic Hate Speech and Holocaust Denial. PBS. <https://www.pbs.org/wgbh/frontline/article/germanys-laws-antisemitic-hate-speech-nazi-propaganda-holocaust-denial/>
- Goldstein, T. (2007). *Killing the Messenger: 100 Years of Media Criticism* (revised edition edition). Columbia University Press.
- Guess, A. M., Barberá, P., Munzert, S., & Yang, J. (2021). The consequences of online partisan media. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 118(14), e2013464118. <https://doi.org/10.1073/pnas.2013464118>
- Habermas, J. (1991). *The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society* (T. Burger, Trans.). MIT Press.
- Hackett, R. A., & Zhao, Y. (1998). *Sustaining Democracy?: Journalism and the Politics of Objectivity* (2nd ed. edition). University of Toronto Press, Higher Education Division.
- Hallin, D. C., Kitzberger, P., & Palos-Pons, M. (2025). Media anti-populism and political parallelism in Latin America. *Annals of the International Communication Association*, 49(2), 61–95. <https://doi.org/10.1093/anncom/wlaf003>
- Hallin, D. C., & Mancini, P. (2004). *Comparing Media Systems: Three Models of Media and Politics*. Cambridge University Press.
- Hameleers, M. (2020). Populist Disinformation: Exploring Intersections between Online Populism and Disinformation in the US and the Netherlands. *Politics and Governance*, 8(1), 146–157. <https://doi.org/10.17645/pag.v8i1.2478>
- Harrison, J., & Pukallus, S. (2021). The politics of impunity: A study of journalists' experiential accounts of impunity in Bulgaria, Democratic Republic of Congo, India, Mexico and Pakistan. *Journalism*, 22(2), 303–319. <https://doi.org/10.1177/1464884918778248>

- Heltzel, G., & Laurin, K. (2024). Why Twitter Sometimes Rewards What Most People Disapprove of: The Case of Cross-Party Political Relations. *Psychological Science*, 35(9), 976–994. <https://doi.org/10.1177/09567976241258149>
- Iyengar, S., Lelkes, Y., Levendusky, M., Malhotra, N., & Westwood, S. J. (2019). The Origins and Consequences of Affective Polarization in the United States. *Annual Review of Political Science*, 22(1), 129–146. <https://doi.org/10.1146/annurev-polisci-051117-073034>
- Jackson, J. (2017, February 15). Fact-checkers are weapons in the post-truth wars, but they're not all on one side. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/media/2017/feb/15/fact-checkers-are-weapons-in-the-post-truth-wars-but-theyre-not-all-on-one-side>
- Jamieson, K. H., & Cappella, J. N. (2008). *Echo Chamber: Rush Limbaugh and the Conservative Media Establishment*. Oxford University Press.
- Lacatus, C., & Meibauer, G. (2023). Crisis, Rhetoric and Right-Wing Populist Incumbency: An Analysis of Donald Trump's Tweets and Press Briefings. *Government and Opposition*, 58(2), 249–267. <https://doi.org/10.1017/gov.2021.34>
- Ladd, J. M. (2011). *Why Americans Hate the Media and How It Matters*. Princeton University Press.
- Ladd, J. M., & Podkul, A. R. (2020). Sowing Distrust of the News Media as an Electoral Strategy. *The Oxford Handbook of Electoral Persuasion*. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780190860806.013.17>
- Lajevardi, N., Oskooii, K. A. R., & Walker, H. (2022). Hate, amplified? Social media news consumption and support for anti-Muslim policies. *Journal of Public Policy*, 42(4), 656–683. <https://doi.org/10.1017/S0143814X22000083>
- Lee, D. (2019, November 19). Election debate: Conservatives criticised for renaming Twitter profile 'factcheckUK'. *BBC News*. <https://www.bbc.co.uk/news/technology-50482637>
- Levendusky, M. (2013). *How Partisan Media Polarize America*. University of Chicago Press.
- Levendusky, M. S. (2013). Why Do Partisan Media Polarize Viewers? *American Journal of Political Science*, 57(3), 611–623. <https://doi.org/10.1111/ajps.12008>
- Lewis, S. C. (2012). The Tension Between Professional Control and Open Participation: Journalism and its boundaries. *Information, Communication & Society*, 15(6), 836–866. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2012.674150>
- Lindgren, E., Rönnerstrand, B., Rettenegger, G., Breitholtz, E., Cooper, R., & Sayeed, A. (2024). Coded Appeals and Political Gains: Exploring the Impact of Racial Dogwhistles on Political

Support. *Journalism & Mass Communication Quarterly*.
<https://doi.org/10.1177/10776990241280373>

Maras, S. (2012). *Objectivity in Journalism*. Polity Press.

Martin, G. J., & Yurukoglu, A. (2017). Bias in Cable News: Persuasion and Polarization. *American Economic Review*, 107(9), 2565–2599. <https://doi.org/10.1257/aer.20160812>

McChesney, R. W. (2004). *OUR UNFREE PRESS: 100 Years of Radical Media Criticism*. THE NEW PRESS.

McNair, B. (2012). *Journalism and Democracy: An Evaluation of the Political Public Sphere*. Routledge.

Mellado, C. (Ed.). (2020). *Beyond Journalistic Norms: Role Performance and News in Comparative Perspective*. Routledge.

Meyers, O. (2005). Israeli Journalism during the State's Formative Era: Between Ideological Affiliation and Professional Consciousness. *Journalism History*, 31(2), Article 2.

Morris, D. S., & Morris, J. S. (2022). Partisan media exposure, polarization, and candidate evaluations in the 2016 general election. *Social Science Quarterly*, 103(5), 1101–1112.
<https://doi.org/10.1111/ssqu.13182>

Nadler, A., & Bauer, A. J. (2019). *News on the Right: Studying Conservative News Cultures*. OUP USA.

Nygaard, S. (2020). Boundary Work: Intermedia Agenda-Setting Between Right-Wing Alternative Media and Professional Journalism. *Journalism Studies*, 21(6), 766–782.
<https://doi.org/10.1080/1461670X.2020.1722731>

Nygaard, S. (2021). On the Mainstream/Alternative Continuum: Mainstream Media Reactions to Right-Wing Alternative News Media. *Digital Journalism*, 0(0), 1–17.
<https://doi.org/10.1080/21670811.2021.1894962>

Overholser, G., & Jamieson, K. H. (2005). *The Press*. Oxford University Press.

Palau-Sampio, D. (2023). Pseudo-Media Disinformation Patterns: Polarised Discourse, Clickbait and Twisted Journalistic Mimicry. *Journalism Practice*, 17(10), 2140–2158.
<https://doi.org/10.1080/17512786.2022.2126992>

Panievsky, A. (2026) 'Media capture, academia capture? Rising authoritarianism and public knowledge capture'. *Journal of Communication*, 76(4): 339–342.

Panievsky, A. (2026) 'Deride and Conquer: Solidarity and Competition When Journalists are Challenged by Populist Leaders'. *Journalism Studies*.

- Panievsky, A. & Blumell, L. (2025) 'The Safety Threats Experienced by UK Journalists and their Physical, Emotional, and Mental Well-being'. In Thurman, N., Henkel, I., & Thäsler-Kordonouri, S. (eds.) *UK Journalists in the 2020s: Who they are, how they work, and what they think*. Oxford, UK: Reuters Institute for the Study of Journalism. DOI: 10.60625/risj-x53v-0w57
- Panievsky, A., David, Y., Gidron, N., & Sheffer, L. (2024) 'Imagined Journalists: New Framework for Studying Media-Audiences Relationship in Populist Times'. *The International Journal of Press/Politics*, 30(1), 38-62.
- Panievsky, A. (2023) 'Rituals of Loyalty: When Israeli Journalists Face Digital Hate'. *Digital Journalism*. 11(10):1940-1961.
- Panievsky, A. (2022) 'The Strategic Bias: How Journalists Respond to Anti-Media Populism'. *International Journal of Press/Politics* 27:4 808-826.
- Panievsky, A. (2021) 'Covering Populist Media Criticism: When Journalists' Professional Norms Turn Against Them'. *International Journal of Communication* 15 2136-2155.
- Parekh, Bhikhu, 2012, Is There a Case for Banning Hate Speech? in M. Herz, P. Molnar (Eds.), *The Content and Context of Hate Speech*. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 37–56.
- Parvaresh, V. (2023). Covertly communicated hate speech: A corpus-assisted pragmatic study. *Journal of Pragmatics*, 205, 63–77. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2022.12.009>
- Pickard, V. (2019). *Democracy Without Journalism?: Confronting the Misinformation Society*. Oxford University Press.
- Rashkin, H., Choi, E., Jang, J. Y., Volkova, S., & Choi, Y. (2017). Truth of Varying Shades: Analyzing Language in Fake News and Political Fact-Checking. In M. Palmer, R. Hwa, & S. Riedel (Eds), *Proceedings of the 2017 Conference on Empirical Methods in Natural Language Processing* (pp. 2931–2937). Association for Computational Linguistics. <https://doi.org/10.18653/v1/D17-1317>
- Revers, M. (2014). Journalistic professionalism as performance and boundary work: Source relations at the state house. *Journalism*, 15(1), 37–52. <https://doi.org/10.1177/1464884913480459>
- Rogenhofer, J. M., & Panievsky, A. (2020). Antidemocratic populism in power: Comparing Erdoğan's Turkey with Modi's India and Netanyahu's Israel. *Democratization*, 0(0), Article 0. <https://doi.org/10.1080/13510347.2020.1795135>
- Rosen, J. (1999). *What Are Journalists For? (New Ed edition)*. Yale University Press.
- Schudson, M. (1981). *Discovering The News: A Social History Of American Newspapers*. Basic Books.
- Schudson, M. (2008). *Why Democracies Need an Unlovable Press*. Polity.

- Schudson, M. (2018). *Why Journalism Still Matters* (1 edition). Polity.
- Simonov, A., Sacher, S., Dubé, J.-P., & Biswas, S. (2022). Frontiers: The Persuasive Effect of Fox News: Noncompliance with Social Distancing During the COVID-19 Pandemic. *Marketing Science*, 41(2), 230–242. <https://doi.org/10.1287/mksc.2021.1328>
- Sotirovic, M. (2019). Propaganda and Journalism. In *Oxford Research Encyclopedia of Communication*. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228613.013.864>
- Starr, P. (2008). Democratic theory and the history of communications. In B. Zelizer (Ed.), *Explorations in Communication and History*. <https://doi.org/10.4324/9780203888605-8>
- Štětka, V., & Mihelj, S. (2024). The Rise of the Illiberal Public Sphere. In V. Štětka & S. Mihelj (Eds), *The Illiberal Public Sphere: Media in Polarized Societies* (pp. 25–59). Springer Nature Switzerland. https://doi.org/10.1007/978-3-031-54489-7_2
- Stevens, D., & Allen, B. (2017). When Going to War Is Costly: A Comparative Study of Audiences and the Partisan Press. *The International Journal of Press/Politics*, 22(3), 380–401. <https://doi.org/10.1177/1940161217708065>
- Strömbäck, J. (2005). In Search of a Standard: Four models of democracy and their normative implications for journalism. *Journalism Studies*, 6(3), Article 3. <https://doi.org/10.1080/14616700500131950>
- Stroud, N. J., & Curry, A. (2015). The Polarizing Effects of Partisan and Mainstream News. In A. Yoshinaka & J. A. Thurber (Eds), *American Gridlock: The Sources, Character, and Impact of Political Polarization* (pp. 337–354). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9781316287002.017>
- Suk, J., Shah, D. V., & McLeod, D. M. (2022). Breaking the “Virtuous Circle”: How Partisan Communication Flows Can Erode Social Trust but Drive Participation. *Human Communication Research*, 48(1), 88–115. <https://doi.org/10.1093/hcr/hqab015>
- Tanjug. (2011). State broadcaster ‘sorry’ for 1990s. B92.Net. <https://www.b92.net/o/eng/news/politics-article>
- Tripodi, F. B., Garcia, L. C., & Marwick, A. E. (2023). ‘Do your own research’: Affordance activation and disinformation spread. *Information, Communication & Society*, 0(0), 1–17. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2023.2245869>
- Tucker, J. A., Guess, A., Barbera, P., Vaccari, C., Siegel, A., Sanovich, S., Stukal, D., & Nyhan, B. (2018). Social Media, Political Polarization, and Political Disinformation: A Review of the Scientific Literature (SSRN Scholarly Paper No. 3144139). <https://doi.org/10.2139/ssrn.3144139>

- Usher, N. (2021). News for the Rich, White, and Blue: How Place and Power Distort American Journalism.
- Van Dalen, A. (2021). Rethinking journalist–politician relations in the age of populism: How outsider politicians delegitimize mainstream journalists. *Journalism*, 22(11), 2711–2728. <https://doi.org/10.1177/1464884919887822>
- van Kempen, H. (2007). Media-Party Parallelism and Its Effects: A Cross-National Comparative Study. *Political Communication*, 24(3), 303–320. <https://doi.org/10.1080/10584600701471674>
- Vasist, P. N., Chatterjee, D., & Krishnan, S. (2023). The Polarizing Impact of Political Disinformation and Hate Speech: A Cross-country Configural Narrative. *Information Systems Frontiers*, 1–26. <https://doi.org/10.1007/s10796-023-10390-w>
- Waisbord, S. (2013). *Reinventing Professionalism: Journalism and News in Global Perspective* (1 edition). Polity.
- Weeks, B. E., Menchen-Trevino, E., Calabrese, C., Casas, A., & Wojcieszak, M. (2021). Partisan media, untrustworthy news sites, and political misperceptions. *New Media & Society*, 14614448211033300. <https://doi.org/10.1177/14614448211033300>
- Wodak, R. (2015). *The Politics of Fear* (1 edition). Sage Publications Ltd.
- Wu, Y., & Shen, F. (2022). Exploring the impacts of media use and media trust on health behaviors during the COVID-19 pandemic in China. *Journal of Health Psychology*, 27(6), 1445–1461. <https://doi.org/10.1177/1359105321995964>
- Wyatt, W. N. (2007). *Critical conversations: A theory of press criticism*. Hampton Press.
- Yamamoto, M., Jo, Hyerim, & Ran, W. (2022). Anti-media expression by citizens: Conservative summary sites, hostile media perceptions, and media trust in Japan. *Information, Communication & Society*, 25(13), 1952–1968. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2021.1907436>
- Zelizer, B. (2013). On the shelf life of democracy in journalism scholarship. *Journalism*, 14(4), 459–473. <https://doi.org/10.1177/1464884912464179>
- Zelizer, B., Boczkowski, P. J., & Anderson, C. W. (2022). *The Journalism Manifesto* (1st edition). Polity.

אגרי, ח. (2024a). ערוץ 14 הוא איום מסוג חדש על הדמוקרטיה הישראלית. העין השביעית. <https://www.the7eye.org.il/529152>

אגרי, ח. (2024b). ניצחון מוחלט לחשבון הבנק של ינון מגל? העין השביעית. <https://www.the7eye.org.il/521074>

- אגרי, ח'. (2024c). בערוץ 14 היו נחרצים בהתנגדותם לעסקת חטופים – עד שנתניהו החליט אחרת. העין השביעית. <https://www.the7eye.org.il/541291>
- אגרי, ח'. (2024d). בערוץ 14 חושבים שמדינת ישראל צריכה להיות דיקטטורה. אזעקת אמת, דו"ח מס' 2. העין השביעית. <https://www.the7eye.org.il/530572>
- אגרי, ח'. (2024e). ערוץ 14 מציג: קו ההגנה של נתניהו על טורבו. העין השביעית. <https://www.the7eye.org.il/537779>
- אגרי, ח'. (2026). הסימביוזה בין ערוץ 14 לליכוד מגיעה לנקודת שיא - וחושפת אותו לעתירות. העין השביעית. <https://www.the7eye.org.il/588866>
- אגרי, ח'. (2026a). ערוץ 14 מסתיר את הכנסותיו, והרשות השנייה צריכה לשלול ממנו לאלתר את המעמד המיוחד כ"ערוץ זעיר". העין השביעית. <https://www.the7eye.org.il/590491>
- ב"ז, א'. (2022). נתניהו וערוץ 20: סיפורה של אכיפה בדרנית. העין השביעית. <https://www.the7eye.org.il/440625>
- ב"ז, א'. (2025a). המדינה מודה במענה לעתירה לבג"ץ: שרים חילקו כספי פרסום בניגוד לדין ולנהלים. העין השביעית. <https://www.the7eye.org.il/566881>
- ב"ז, א'. (2025b). יותם זמרי ונועם פתחי, טאלנטים של ערוץ 14, קיבלו תשלום עבור קמפיינים ממשלתיים. העין השביעית. <https://www.the7eye.org.il/540154>
- ב"ז, א. (2024). חשיפה: היקף הפרסום הממשלתי בערוץ 14 זינק אחרי חזרת נתניהו לשלטון. שקוף, <https://shakuf.co.il/53563>
- גטניו, ש'. (2025). חוק השוחד הקטן: נמשכים כיפופי הידיים בין ביטן לקרעי. העין השביעית. <https://www.the7eye.org.il/546737>
- גטניו, ש'. (2025). המקרה של אברהם חסון: ערוץ התעמולה 14 מגיע לשפל חדש. העין השביעית. <https://www.the7eye.org.il/569610>
- גטניו, ש'. (2026). בדיקה: נתניהו משקר כשהוא טוען שסדר השאלות במסיבות העיתונאים נעשה בהגרלה וערוץ 14 זוכה "במקרה". העין השביעית. <https://www.the7eye.org.il/575405>
- גרינצייג, א', ושמש, מ'. (2023). ברדוגו מאשר את הפרסום בכאן חדשות: אני פרשן פוליטי, אם מישהו מתייעץ איתי זה עניינו. <https://www.kan.org.il/content/kan-news/politic/391457/>
- גויכמן, ר', ועמית, ח'. (2023). לא היה דבר כזה: עם מאות מיליוני שקלים, ערוץ 14 מאיים לשנות את המפה הפוליטית בישראל. דה-מרקר. <https://www.themarker.com/advertising/2023-01-27/ty-article-magazine/.premium/00000185-ee58-dcb6-ab9f-fff8a4800000>

- הופשטיין, א'. (2020). גלי ברדוגו. זמן ישראל. <https://www.zman.co.il/143238/>.
- העין השביעית. החרם של נתניהו על העיתונות הישראלית. <https://www.the7eye.org.il/topic/>.
- ורטהיים, ד. (2024). ברייטינג: קשת 12 וערוץ 14 עולות, רשת 13 ממשיכה לצלול. וואלה. <http://b.walla.co.il/item/3712422>
- וולמן, י'. (2024). אושר סופית: ההקלות לערוץ 14 הוארכו בעוד שנה וחצי. Ynet. https://www.ynet.co.il/economy/article/byawgdyfa#google_vignette
- וויינט. (2022). דיווח: "הליכוד שילמה מאות אלפי שקלים לחברת הסקרים של עד המדינה במשפט נתניהו". <https://www.ynet.co.il/news/article/syanbpnmo>
- חדשות 12. (2022). ינון מגל על קמפיין גיוס ההמונים לנתניהו: "יאיר ואבנר שלחו לי וואטסאפ, הם מאוד התרגשו" <https://www.mako.co.il/nexter-news/Article-69076f3708b6e71027.htm>
- טאוסיק, ש'. (2019). ניר חפץ: יעקב ברדוגו שתול של נתניהו בגל"צ. <https://www.the7eye.org.il/351628>
- טאוסיק, ש. (2023). נתניהו מעניק הקלות בשווי עשרות מיליוני שקלים לערוץ 14. העין השביעית. <https://www.the7eye.org.il/477999>
- טובפלד, מ'. (2026). אלפים כבר הצביעו: השתתפו גם אתם בפריימריז הליכוד של C14!. <https://www.c14.co.il/article/1607130>
- כהן, ע. ד. (2023). March 9) הרייטינג של ערוץ 14 נוסק, ולא רק בזכות נתניהו ודיסטל אטבריאן. הארץ. <https://www.haaretz.co.il/gallery/media/2023-03-09/ty-article-magazine/.premium/00000186-c159-d247-a5ff-cb7f71c20000>
- נתניהו, ב'. (2026, 12 ביולי). אין לגדי ממשלה בלי טיבי, טוויטר. <https://x.com/netanyahu/status/2076294200224628872>
- עובדיה, ס'. (2029). "איוב, השתגעת?": הקלטות נתניהו - כך התערב רה"מ בשוק התקשורת. <https://13tv.co.il/item/news/domestic/crime-and-justice/netanyahu-recordings-348002/>
- פרסיקו, א'. (2022). חפץ לביהמ"ש: יעקב ברדוגו הוא שתול של נתניהו. <https://www.the7eye.org.il/444004>
- פרסיקו, א. (2023). מחקר: תדירות הצפייה בערוץ 14 מגבירה אמונה בקונספירציות. העין השביעית. <https://www.the7eye.org.il/505158>
- פרסיקו, א. (2025a). קריאה לחקירה פלילית נגד ערוץ 14 בחשד להמרדה והסתה: קוראים שלא לציית לביהמ"ש, מסיתים לאלימות נגד שופטים. העין השביעית. <https://www.the7eye.org.il/543343>

פרסיוק, א. (b2025). משטרת ישראל: התלונות על הסתה לפשעי מלחמה בערוץ 14 נמצאות בבדיקה. העין השביעית. <https://www.the7eye.org.il/562727>

קמפיין הליכוד. (2020). סרטון קמפיין https://www.youtube.com/watch?v=GTzvG_NoO3I [YouTube].

קסטל, מ'. (2024). "שאל את השאלה השנייה, בקשיש", אמר נתניהו לקסטל, טוויטר, <https://x.com/KastelMoti/status/1866235251011285292>

שידורי "הפטריוטים". (2024, 1 ביולי). קטע מתוך שידור בערוץ 14. [Facebook] <https://www.facebook.com/watch/?v=8764235296933402>

שמש, מ'. (2023). פרסום ראשון: ברדוגו ייעץ לנתניהו לפני נאום החזרת גלנט לתפקיד. <https://www.kan.org.il/content/kan-news/politic/363328/>

שקרים ורעל 14. (2026, 15 ביולי). הלכנו לבדוק את הקמפיין שמנהל ערוץ 14 נגד אייזנקוט, טוויטר. <https://x.com/14ToxicLies/status/2077334887447560353>

חקיקה

חוק העונשין בארכיון הכנסת, https://fs.knesset.gov.il/9/law/9_Isr_311018.PDF.

חוק לשון הרע בארכיון הכנסת, https://fs.knesset.gov.il/5/law/5_Isr_208497.PDF.

אתר החקיקה הממשלתי. (2023). תזכיר חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון מס' 48), התשפ"ג-2023. https://tazkirim.gov.il/s/legislativeworkactivity/a133Y00000K4O9mQAF/%D7%94%D7%A4%D7%A6%D7%94-%D7%9C%D7%94%D7%A2%D7%A8%D7%95%D7%AA-%D7%A6%D7%99%D7%91%D7%95%D7%A8?language=en_US

אתר החקיקה הממשלתי. (2025). הצעת חוק לצמצום הריכוזיות בענף הפרסום במדיה, התשפ"ה-2025. [הצעת חוק לצמצום הריכוזיות בענף הפרסום במדיה, התשפ"ה-2025 במאגר החקיקה הלאומי](#)

הצהרה:

אנו מצהירות כי ידוע לנו היטב, שלעניין הוראות החוק הפלילי בדבר עדות שקר בשבועה בבית המשפט דין חוות דעתנו זו כשהיא חתומה על ידינו כדין עדות בשבועה שנתנו בבית המשפט

_____ 11/8/26 _____

תאריך

חתימות

פרטי ניסיוני ומקצועי - חן אגרי

חן אגרי, בעלת תואר ראשון בפוליטיקה ממשל ותקשורת ותואר שני מחקרי. בעבר, חוקרת וקמפיינרית למען זכויות אדם וצדק חברתי ב"אמנסטי אינטרנשיונל ישראל" וארגון "זזים".

כיום, עיתונאית ב"העין השביעית". במסגרת עבודתי ב"העין השביעית" בשלוש השנים האחרונות, חקרתי לעומק את שידורי ערוץ 14, וניתחתי אותם.

תחקירים ופרסומים:

אגרי, ח'. (2024a). מהפכת המשילות. העין השביעית. השותפים הסודיים של נתניהו: מהפכת המשילות • חלק ראשון בסדרה | העין השביעית

אגרי, ח'. (2024b). אסון המשילות. העין השביעית. השותפים הסודיים של נתניהו: מהפכת המשילות מנצחת • חלק שני בסדרה | העין השביעית

אגרי, ח'. (2024c). בלוף המשילות. העין השביעית. השותפים הסודיים של נתניהו: פורום קהלת והתוכנית לפירוק מוסדות המדינה • חלק שלישי בסדרה | העין השביעית

אגרי, ח'. (2024d). ערוץ 14 הוא איום מסוג חדש על הדמוקרטיה הישראלית. העין השביעית. אזהרת אמת: סכנת ערוץ 14 | העין השביעית

אגרי, ח'. (2026). ככה הולכים לשקר לכם. העין השביעית. ספר הנרטיבים השקריים של בחירות 2026 | העין השביעית

פרטי ניסיוני ומקצועי - ד"ר איילה פנייבסקי

ד"ר איילה פנייבסקי, חוקרת תקשורת פוליטית באוניברסיטת סיטי בלונדון וחברת הוועד המנהל של העין השביעית, בעלת דוקטורט מאוניברסיטת קיימברידג' (בהצטיינות), מלגאית גייטס-קיימברידג', מחברת הספר נושא הפרסים "הצנזורה החדשה" שיצא לאור בבריטניה, ארצות הברית, ולאחרונה גם בישראל. מחקריי על הקשר בין דמוקרטיה ועיתונות פורסמו בכתבי העת האקדמיים המובילים בעולם, בהם:

Panievsky, A. (2026) '[Media capture, academia capture? Rising authoritarianism and public knowledge capture](#)'. *Journal of Communication*, 76(4): 339–342.

Panievsky, A. (2026) '[Deride and Conquer: Solidarity and Competition When Journalists are Challenged by Populist Leaders](#)'. *Journalism Studies*.

- Panievsky, A. & Blumell, L. (2025) '[The Safety Threats Experienced by UK Journalists and their Physical, Emotional, and Mental Well-being](#)'. In Thurman, N., Henkel, I., & Thäsler-Kordonouri, S. (eds.) *UK Journalists in the 2020s: Who they are, how they work, and what they think*. Oxford, UK: Reuters Institute for the Study of Journalism. DOI: 10.60625/risj-x53v-0w57
- Panievsky, A., David, Y., Gidron, N., & Sheffer, L. (2024) '[Imagined Journalists: New Framework for Studying Media-Audiences Relationship in Populist Times](#)'. *The International Journal of Press/Politics*, 30(1), 38-62.
- Panievsky, A. (2023) '[Rituals of Loyalty: When Israeli Journalists Face Digital Hate](#)'. *Digital Journalism*. 11(10):1940-1961.
- Panievsky, A. (2022) '[The Strategic Bias: How Journalists Respond to Anti-Media Populism](#)'. *International Journal of Press/Politics* 27:4 808-826.
- Panievsky, A. (2021) '[Covering Populist Media Criticism: When Journalists' Professional Norms Turn Against Them](#)'. *International Journal of Communication* 15 2136-2155.
- Rogenhofer, J. M. & Panievsky, A. (2020) '[Antidemocratic Populism in Power: Comparing Erdoğan's Turkey with Modi's India and Netanyahu's Israel](#)'. *Democratization* 27:8 1394-1412.

3

לענייננו, חשובים במיוחד הפרסומים על "אנטי-עיתונות" והאופן שבו החזות העיתונאית משמשת כלי תקשורת להפיץ תעמולה ממשלתית:

- Panievsky, A. (2026) '[Anti-Media Media: A Normative Approach to Media Positionality](#)'. *International Journal of Communication*, 20(2026), Feature, 714–730.
- Panievsky, A. (2025). 'Welcome to the Upside Down: The World of Anti-Media Media', in [The New Censorship: How the War on the Media is Taking Us Down](#). Footnote Press, pp. 153-176.

בנוסף, פרסמתי מאמרים וטורי דעה בכלי תקשורת מובילים בישראל ובעולם, ומרואיינת תדיר בכלי תקשורת כמו BBC, Wall Street Journal, The Guardian, ורבים אחרים.

תמצית חוות הדעת

ראשית, נדגיש כי תפקידיה הנורמטיביים של עיתונות בדמוקרטיה - על אף שינויים דרמטיים בסביבת המידע ובאקלים הפוליטי - נותרו בעינם לאורך השנים. הפצת מידע בדוק שנוגע לחיים הציבוריים, ביקורת על השלטון ובעלי הכוח, ומתן במה לדעות שונות ולתחרות על רעיונות כולם עומדים בליבת ההגנה החברתית והמשפטית על חופש העיתונות. אלא שסביבת המידע המשתנה ופלטפורמות חדשות מאפשרות היום, ביתר קלות, להשתמש בכלי תקשורת ככלי נשק פוליטי במסווה של עיתונות (ראו Panievsky 2025; 2026). כפי שמפורט במאמר המצורף, ערוץ 14 הוא דוגמא מובהקת לכלי תקשורת אנטי-עיתונאי כזה, שאינו מחויב לכללי האתיקה העיתונאיים, אך משתמש בחזות ובנראות של ערוץ חדשות על מנת להפיץ את דף המסרים של ראש הממשלה ונאמניו, להכפיש גורמי אופוזיציה ומתנגדים לממשלה, לקדם שקרים ותיאוריות קונספירציה כנגד חיילי צה"ל, משפחות חטופים, מפגינים ועוד, ולהסית לשנאה, אלימות וגזענות (פניבסקי, אגרי וטאוסקי, 2026).

שנית, מעבר לניתוח התוכן ולאבחנה המקצועית שלנו לגבי הערוץ, בתיק מב"כ 1-25 יש עתיד בראשות יאיר לפיד נ' ערוץ יהודי ישראלי בע"מ (ערוץ 14), השופט עמית הגדיר בפסיקתו שלושה קריטריונים להבחנה בין ערוץ תקשורת לבין ערוץ תעמולה.

- (1) כאשר חברי הפאנל מפרסין זה את זה, מסכימים זה לדעתו של זה, ו'מרימים' האחד לשני ללא קול נגדי בעל משקל אפקטיבי;
- (2) כאשר העיתון או ערוץ התקשורת אינו נותן בימה של ממש או מיקרופון למרואיין מהצד השני של הקשת הפוליטית;
- (3) כאשר הערוץ מרומם רשימה פלונית או אישיות אלמונית, או נלחם במתנגדיהן, ונמנע כליל מהשמעת ביקורת כלפיהן.

חוות דעת זו מציגה תשתית ראייתית לקיומם של כל שלושת הקריטריונים בערוץ 14, ומשם מסקנתנו היא כי יש להגדיר את ערוץ 14 ערוץ תעמולה ולאכופ עליו את הרגולציה ההולמת בתקופת הבחירות הנוכחית.

קריטריון (1)

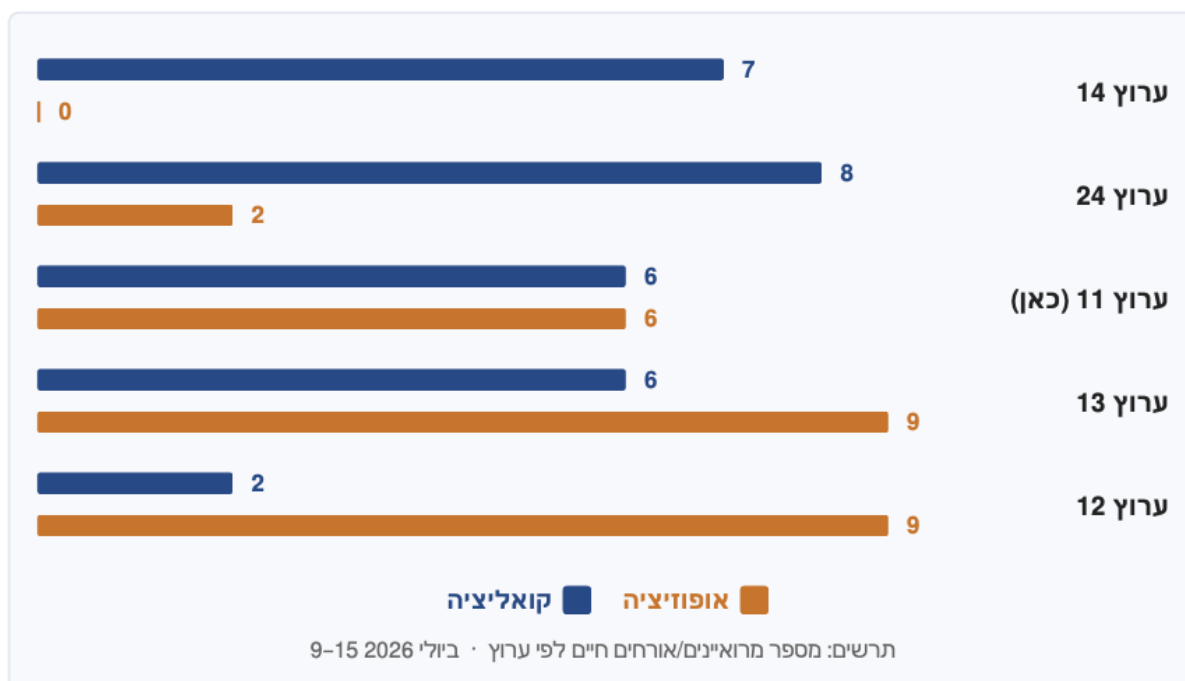
בניתוח תוכן שערכנו של מדגם אקראי משידורי ערוץ 14 במהלך שנת 2024, מצאנו שאכן, "חברי הפאנל מפרסין זה את זה, מסכימים זה לדעתי של זה, ו'מרימים' אחד לשני ללא קול נגדי בעל משקל אפקטיבי". ניתוח איכותני של ההודעות לעיתונות והנאומים שפרסמה באותה תקופה לשכת נתניהו, אשר פורסמו בערוץ היוטיוב הרשמי של ראש ממשלת ישראל, העלה שישה מסרים מרכזיים (בהם "מסע ציד", "הניצחון המוחלט", "לחץ צבאי ישחרר את החטופים", ועוד). בבואנו לנתח את שידורי ערוץ 14 בתקופה המקבילה, גילינו שב-40.4% מהאייטמים במדגם ($N=111$) הופיע ה**דהוד נטול ביקורתיות של דף המסרים הממשלתי באותה תקופה**. כלומר, זוהו כאן שתי תופעות קשורות זו לזו: שיעור גבוה של חזרה על התוכן שמפיצים נציגי הממשלה, ולצידו הימנעות מוחלטת מהבעת ביקורת או ספקנות ביחס לדברים. לא נשמעה במדגם ביקורת על ראש הממשלה או שבחים דומים לפוליטיקאים אחרים או מפלגות אחרות, המאתגרים את שלטונו, את מדיניותו, או את התנהלותו. גם לא ביקורת המזוהה עם הימין בישראל.

באחת התוכניות במדגם אף **שודר סרטון תדמית של ראש הממשלה נתניהו** ("הפטריטים", 20.3.24), ללא מסגור עיתונאי או הצלבת עובדות. בתוכנית אחרת בערוץ, מגיש המהדורה, ינון מגל, שידר כשלאש חבש כובע ובו המיתוג שטבעו יועצי התקשורת של נתניהו: "הניצחון המוחלט" ("הפטריטים", 6.3.24). הכובע המדובר כיכב בתוכניות רבות בערוץ, ומגל אף ניסה למכור אותו – ניסיון שנעצר בעקבות תלונות של התנועה לרגולציה הוגנת וסיקור של המיזם באתר העין השביעית (אגרי 2024).

מלבד שידור סרטון התעמולה וקמפיין הכובעים, נתניהו זוכה באופן קבוע למחמאות גורפות, קרדיט בלעדי ואמון עיוור – לעיתים באופן מוצהר. כך, למשל: "קודם כל נגיד, ההחלטה אתמול, מי שנשאר בודד בצמרת וקיבל את ההחלטה, עם הרבה מאוד תעוזה, עם הרבה מאוד אומץ לב, זה בנימין נתניהו" (יעקב ברדוגו, "המהדורה המרכזית", 31.7.24); "אני סומך על נתניהו, גם כשהוא בהרדמה מלאה, יותר משאני סומך על גנץ או לפיד" (ינון מגל, "הפטריטים", 1.4.24); "אני רואה איך הוא (נתניהו) מגן על האינטרסים של מדינת ישראל, מול כל הכוחות המחלישים... יש על מי לסמוך" (ינון מגל, "הפטריטים", 18.7.24); "אני אומר בלב שלם שאני מאמין לראש הממשלה, שאם הוא ביקש מיורם כהן לבצע האזנות, זה רק לביטחון המדינה, כי ביטחון המדינה נפגע בגלל שלבכירים שלנו יש פה גדול" (אראל סג"ל, "המהדורה המרכזית", 5.12.24). גם כאשר נתניהו ניסה לשנות את שמה של המלחמה בעזה, מ"מלחמת חרבות ברזל" ל"מלחמת התקומה", ערוץ 14 היה כלי התקשורת היחיד שאימץ והדהד את השם החדש.

קריטריון (2)

בבדיקה שערךנו לאחרונה, בתאריכים 1-15 ביולי 2026, באמצעות כלי ניתוח מבוסס בינה מלאכותית שאומן, נבדק והוצלב על ידי מקודדים מומחים לתכני הערוץ, גילינו את הנתונים הבאים: **בעוד שבכל שאר ערוצי הטלוויזיה (11, 12, 13, 24i) הופיעו דמויות פוליטיות משני צידי המתרס הפוליטי, במינון משתנה - בערוץ 14 לא זכה ולו נציג אופוזיציה בודד לבמה. במילים אחרות, ובהסתמך על פסיקתו הקודמת של השופט עמית, קשה לומר שערוץ 14 "נותן בימה של ממש או מיקרופון למרואיין מהצד השני של הקשת הפוליטית".**

סיכום השוואתי

מהקואליציוני ביותר לאופוזיציוני ביותר

נטייה	מראייני אופוזיציה	מראייני קואליציה	ערוץ
קואליציה מובהק	0	6	ערוץ 14
נטייה לקואליציה	3	9	ערוץ 24
נטייה לקואליציה	2	5	ערוץ 11 (כאן)
נטייה לקואליציה	3	5	ערוץ 13
נטייה לאופוזיציה	6	3	ערוץ 12

קואליציה מול אופוזיציה לפי ערוץ — ביולי 8-1 מול ביולי 9-15

15-9 ביולי		8-1 ביולי		ערוץ
אופוזיציה	קואליציה	אופוזיציה	קואליציה	
0	4	0	6	ערוץ 14
0	4	3	9	ערוץ 24
3	4	2	5	ערוץ 11 (כאן)
4	2	3	5	ערוץ 13
8	1	6	3	ערוץ 12

קריטריון (3)

על פי הקריטריון השלישי שקבע השופט עמית, כלי תקשורת ייחשב לערוץ תעמולה "כאשר הערוץ מרומם רשימה פלוגית או אישיות אלמונית, או נלחם במתנגדיהן, ונמנע כליל מהשמעת ביקורת כלפיהן". ביחס לערוץ 14, הדברים מובהקים במיוחד. הערוץ איננו משרת את כל מפלגות הימין וכל מנהיגיה,

ומתנגד לכל מפלגות השמאל או המרכז, כי אם מביע תמיכה מתמשכת ובלתי מסוייגת רק ואך ורק בראש הממשלה ובנאמניו, בעודו תוקף ומכפיש, באופן עקבי ושיטתי, את כל מי שמארגנים או מבקרים אותו - ממוסדות המדינה (בתי המשפט, היועמ"שית, הכנסת, בכירי מערכת הביטחון, חוקרי משטרה), דרך אזרחים (משפחות חטופים, מפגינים נגד הממשלה, פעילים פוליטיים), ועד כלי תקשורת (עיתונאים ביקורתיים, ובפרט כאלה המסקרים את פרשיות השחיתות בהן מעורב ראש הממשלה).

בניתוח תוכן שערכנו במדגם אקראי משידורי ערוץ 14 במהלך שנת 2024, מצאנו שב-16% מהאייטמים זוהו מופעי שנה, גזענות והסתה - רובם המכריע כונו כלפי מתנגדי הממשלה, מחברי כנסת מטעם האופוזיציה ועד מפגינים נגד מדיניות הממשלה. בפרט, פוליטיקאים מהאופוזיציה הוצגו לא כיריבים פוליטיים עם תפיסת עולם מתחרה כי אם כאויבי המדינה (למשל, "חבר הכנסת עופר כסיף מהרשימה המשותפת בעוד מופע הזדהות עם האויב, עולה למתקפה נגד ישראל ומאשים אותה בפשעי מלחמה", מגי טביבי, "המהדורה המרכזית", 14.8.24; "לא למדתם כלום??? נהרגו פה אנשים! נאנסו נשים, בגלל הטרור שלכם! הטרור שלכם, הרסתם מדינה! אתה יאיר גולן, אתה פושע! איך שאתה מדבר אתה פושע, אתה מסית, אתה מפרק את מדינת ישראל! אתה בן אדם קרימינל שלא ראוי להיות במדינה דמוקרטית!", ינון מגל, "הפטריוטים", 18.7.24).

בחלק מהמקרים, הניסיונות לצייר את מנהיגי האופוזיציה כאויבי המדינה ושונאי עמם כללו קבוצות נוספות בחברה הישראלית, כמו מרצים וחוקרים באוניברסיטאות (למשל, "מה הדרישות קבלה להיות בסגל זוטא או בכיר? להיות אנטישמי? כמה שאתה יותר אנטישמי אתה יותר מקודם? אתה רואה אנשים שהם אשכרה, ליטרלי, תומכי טרור ולמרות זאת הם באקדמיה [...] אותם אנשים הם גם אלה שמעבירים את התכנים האלה לאותם יאיר גולן ודובר צה"ל ומזינים את זה", דרור קפאח, "הפטריוטים", 3.6.24).

כאמור, במקביל למתקפות המתמשכות על נציגי האופוזיציה, במדגם השידורים שנבדק לא נמצאה כל ביקורת על התנהלות הממשלה או העומד בראשה. זאת ועוד, הבדיקה שהראתה כי אין מרואיינים מהאופוזיציה בערוץ 14 מצאה גם כי כל המרואיינים בשבועיים שנבדקו מדגמית הינם חברי מפלגת הליכוד.

גוף חוות הדעת

השופט עמית הגדיר בפסיקתו בעתירת יש עתיד נגד ערוץ 14 בבחירות הקודמות שלושה קריטריונים המבחינים בין ערוץ תקשורת לערוץ תעמולה והם:

1. כאשר חברי הפאנל מפרסין זה את זה, מסכימים זה לדעתו של זה, ו'מרימים' האחד לשני ללא קול נגדי בעל משקל אפקטיבי;
2. כאשר העיתון או ערוץ התקשורת אינו נותן בימה של ממש או מיקרופון למרואיין מהצד השני של הקשת הפוליטית;
3. כאשר הערוץ מרומם רשימה פלוגית או אישיות אלמונית, או נלחם במתנגדיהן, ונמנע כליל מהשמעת ביקורת כלפיהן.

חוות דעת זו מציגה תשתית ראייתית לקיומם של כל שלושת הקריטריונים הללו בשידורי ערוץ 14. מכאן מסקנתנו היא כי, מנקודת מבט מקצועית, יש להגדיר את ערוץ 14 ערוץ תעמולה ולא כלי תקשורת עיתונאי.

המאמר המצ"ב חובר על ידי ד"ר איילה פניבסקי, חן אגרי ושווקי טאוסקי, ופורסם בכתב העת האקדמי המוביל "מסגרות מדיה", תחת הכותרת "אנטי-עיתונות: ערוץ 14 כמקרה מבחן למודל חדש".

המחקר הנ"ל נערך במטרה לקדם את ההבחנה בין כלי תקשורת עיתונאיים וכלי תקשורת אנטי-עיתונאיים, העושים שימוש בחזות עיתונאית על מנת לתעתע בקהל ובגופים הרגולטוריים, בעודם משרתים אינטרסים שונים - ואף מנוגדים - לאינטרס הציבורי. בהסתמך על ניתוח תוכן אמפירי, המאמר מסיק כי ההגנות הקבועות בחוק לעיתונות כמוסד חיוני לדמוקרטיה מתפקדת, אינן חלות על כלי תקשורת מסוג זה, המנצלים את הגנות אלה למטרות שונות בתכלית, הקרובות יותר לתעמולה פוליטית, ועל כן צריכים להיות מפקחים ומבוקרים בהתאם.

אנטי-עיתונות: ערוץ 14 כמקרה מבחן למודל חדש

הקדמה

לאורך המאה ה-20 חוקרי תקשורת ומדעני מדינה כתבו רבות על תפקידה המרכזי של התקשורת בכינון ועיצוב חברה דמוקרטית. תקשורת ההמונים נחשבה לכלי חשוב בשמירה וקידום דמוקרטיה ליברלית, דרך מספר תפקידים מרכזיים, ממסירת מידע חיוני לציבור ועד פיקוח על השלטון ובעלי הכוח (Curran, 2011; Gans, 1998; Overholser & Jamieson, 2005). בעשורים הראשונים של המאה ה-21 עלתה קרנם של כלי תקשורת שיחסם לדמוקרטיה מורכב יותר, אם לא מנוגד בתכלית. בשונה מכלי תקשורת בהם עיתונאים מקצועיים יותר ופחות שואפים לברר את האמת תוך הצלבת מקורות וביצוע תחקירים עיתונאיים, לשרת את הציבור באמצעות חשיפת עוולות וביקורת על מוקדי הכוח, ולפעול באופן עצמאי וחופשי על מנת לסקר מהימנה את המציאות המשתנה כמיטב יכולתם ובהתאם למגבלות חיצוניות – כלי תקשורת חדשים, שהופכים יותר ויותר דומיננטיים, מקיימים מערכת יחסים שונה לחלוטין עם הנורמות העיתונאיות הבסיסיות הללו.

מאמר זה נסמך על המושג "אנטי-עיתונות" (Panievsky, 2025, 2026) על-מנת לפתח מודל לזיהוי והערכת כלי תקשורת אנטי-עיתונאיים, המנצלים מראית עין חדשותית וחזות עיתונאית – מגישים בחליפות, אולפן עם שולחן עגול, מבזקים בתחתית המסך וכיוצא באלה – לטובת הפצה שיטתית ומודעת של שקרים ותיאוריות קונספירציה, קידום צנזורה והשתקה של עיתונאים ביקורתיים ומתנגדי שלטון, והעלמת סיפורים שאינם נוחים לנאמני המערכת. בפועל, משמשים כלי תקשורת מסוג זה זרועות תעמולה של פוליטיקאי, מפלגה, או מחנה פוליטי, כאשר שהם מסתתרים מאחורי מראית העין של עבודה עיתונאית ונהנים מההגנות שנועדו להבטיח עיתונות חופשית משליטה פוליטית או מסחרית ומהיוקרה והאמינות המיוחסים לכלי תקשורת עיתונאיים (Panievsky, 2026, 717-718).

"אנטי-עיתונות" נטבע כאן בתרגום העברי למושג "anti-media media" (Panievsky, 2025, 2026). על פניו, נכון היה לתרגם את המושג כ"אנטי-תקשורת" ולא כ"אנטי-עיתונות". אלא שהמושג "anti-media media" נטבע כנגזרת של תופעה שנחקרה במשך שנים כ"anti-media populism" (Bhat & Chadha, 2020; Panievsky, 2021, 2022) – מושג המתאר פוליטיקאים, מפלגות ותנועות פופוליסטיות שמקדישים חלק ניכר מסדר היום הפוליטי שלהם למתקפות על עיתונאים ומערכות חדשות, גם אם הם עושים שימוש ברטוריקה

נגד "התקשורת". כיוון שאין בנמצא גוף מחקר בעברית שעוסק ב"פופוליזם אנטי-תקשורתי", המושג "אנטי-עיתונות" מוצלח ומדויק יותר.

האבחנה בין כלי תקשורת עיתונאיים ואנטי-עיתונאיים מתבססת על ארבעה מישורים: עובדתיות (facticity), נאמנות (loyalty), פלורליזם (pluralism), וסולידריות (Panievsky, solidarity, 2026). (1) מישור העובדתיות, כלומר, יחס לעובדות, נובע מהתפקיד המידע של העיתונות בדמוקרטיה. מה גישתו של כלי התקשורת הנבחן לעובדות ברות-הוכחה ולטענות בלתי-מבוססות? האם מתפרסמים תיקונים כאשר מתגלות שגיאות בפרסום? מה היחס לתיאוריות קונספירציה? (2) מישור הנאמנות נובע מתפקידה של העיתונות ככלב השמירה של הדמוקרטיה. מי מושא הנאמנות של כלי התקשורת הנבחן? האם הוא מחויב למפלגה, לפוליטיקאי, לתנועה, לרעיון, למדיניות, לציבור כלשהו, לבעלים? ומה מניע את הנאמנות הזו – הזדהות אידיאולוגית, שיקולים מסחריים, נאמנות לאינטרס הציבורי או שחיתות? (3) מישור הפלורליזם נובע מתפקידה של התקשורת כ"שוק הרעיונות". האם יש מקום לדעות מגוונות בכלי התקשורת הנבחן, ובפרט האם יש מקום לדעות המנוגדות למקור הנאמנות של כלי התקשורת (בין אם הוא פוליטיקאי, מפלגה או רעיון)? (4) מישור הסולידריות נובע מתפקידה של התקשורת בלכידות חברתית ובניית קהילה מדומיינת. מה היחס של כלי התקשורת הנבחן לשיח שנאה והסתה? כיצד מסוקרות גזענות ואלימות? האם יש ייצוג לקהילות מגוונות בחברה?

מאמר זה מציג ניסיון ראשון ליישם את הקונספט התיאורטי של אנטי-עיתונות. נשתמש במקרה המבחן האמפירי של ערוץ 14 על-מנת לבחון את שימושיותו. נפתח כאן ארבעה קריטריונים מרכזיים לאפיון כלי תקשורת אנטי-עיתונאיים, החותרים תחת התפקידים המיוחסים לעיתונות במחקר. הקריטריון הראשון נובע מהמישור העובדתי: (1) יחס לשקרים ברי-הפרכה ותיאוריות קונספירציה, לפני ואחרי הפרסום. הקריטריון השני נובע ממישור הסולידריות: (2) הפצת שנאה, גזענות והסתה לאלימות. הקריטריון השלישי נובע ממישור הפלורליזם: (3) יחס לעיתונאים וכלי תקשורת עיתונאיים. הקריטריון הרביעי נובע ממישור הנאמנות: (4) הדחף נטול ביקורתיות של פרופגנדה ממשלתית.

המודל המקורי הזה נועד לקחת את הקונספט התיאורטי של "אנטי-עיתונות" (Panievsky, 2026), ולפתח דרכים ליישם אותו במחקר ובניתוח תוכן של כלי תקשורת קיימים. הוא נועד למלא חלל בחקר התקשורת, המתקשה להתמודד עם צמיחתו של סוג חדש של מדיה, כזו שאינה נמנית על הטיפוסים של עיתונות אובייקטיבית אך גם אינה פשוט עיתונות מפלגתית עם סדר יום אידיאולוגי מובהק – אלא פועלת לפי סט ערכים שונה בתכלית, תפיסה אפיסטמית נפרדת, ואתוס שאיננו אתוס עיתונאי. זה אתגר משמעותי, ומאמר בודד לא יוכל לפתור את כל סימני השאלה והדילמות הכרוכים בו; אנו תקווה שהתרומה המקורית שנציג כאן תסייע לחוקרות וחוקרים נוספים להעמיק את ההבנה שלנו את התופעה המשמעותית הזו.

המאמר יתמקד בערוץ 14 כמקרה מבחן, וינתח את התוכן המשודר בו בהתאם לקריטריונים שנגזרו מתוך הספרות המחקרית הענפה על תפקידיה החברתיים של העיתונות, ובפרט הכתיבה החדשה על אנטי-עיתונות. הערוץ, שהוקם לפני למעלה מעשור (2014) כ"ערוץ המורשת היהודית" ("ערוץ 20"), הואשם בכך שהפך עם השנים לזרוע תעמולה מובהקת של ממשלות נתניהו, כשהוא משתמש בכלים של הסתה, מניפולציות וחדשות כזב. על רקע התמודדותו של נתניהו עם אישומיו הפיליינים, מערכות הבחירות התכופות, ההפיכה המשטרית ומלחמת 7 באוקטובר, עיתונאים וחוקרים הזהירו כי הערוץ משדר בעקביות הסתה נגד פעילי אופוזיציה, משפחות חטופים, פלסטינים, עיתונאים, כלי תקשורת וצמרת מערכת הביטחון, המשפט והשירות הציבורי, מעודד בגאון פשעי מלחמה ומפיץ תיאוריות קונספירציה כגון "בוגדים מבפנים", "תפירת התיקים" וה"דיף סטייט" (אגרי, 2024).

פרסיקו, 2023, 2025א). במקביל, ממשלות נתניהו תגמלו את ערוץ 14 (עוד כשנקרא ערוץ 20) בכך שפטרו אותו מרוב חובות הרגולציה המוטלת על כלי תקשורת מתחרים ולמעשה יצרו עבורו מערכת אסדרה נפרדת המעניקה לו הטבות בשווי מצטבר של עשרות מיליוני שקלים, תוך שאפילו מצב החירום מנוצל כתירוץ להעניק לו הטבות נוספות (ב"ז, 2022, 2024; טאואסיג, 2023). תוך הסתמכות על הספרות העוסקת בתפקידה החברתי של העיתונות, ובחינה שיטתית ראשונה מסוגה של התוכניות המובילות בלוח השידורים שהציג ערוץ 14 לציבור בשנת 2024, מאמר זה משתמש במקרה הישראלי על מנת לבסס את המושג החיוני "אנטי-עיתונות", להכיר באיום שהיא מציבה לחברה – במיוחד בזמן מלחמה או משבר – ולהציע סדר יום למחקר ומדיניות עתידיים.

רקע תיאורטי: עיתונות ושקרים אחרים

עיתונות מפלגתית במחקר

בעשור האחרון, פרחו המחקר האקדמי והדיון הציבורי סביב שאלת העיתונות המפלגתית וההטייה בתקשורת. לאור התחזקותם של ערוצים מזוהים פוליטית, במיוחד בארצות הברית, חוקרים רבים ביקשו לתעד ולנתח את מאפייני והשפעות ההטייה האידיאולוגית בתוכן התקשורתי על צופות וצופים, על השיח הציבורי ועל דפוסי הצבעה (Morris & Morris, 2013; Levendusky, 2013; Bauer et al., 2022; Morris & Morris, 2022). היו מי שאף טענו כי "התקשורת המפלגתית הפכה לאלמנט המכריע של סביבת התקשורת הפוליטית בארצות הברית" (Druckman et al., 2019, p. 291).

גוף המחקר העשיר העוסק בתקשורת מפלגתית (partisan media, או hyperpartisan media), התמקד בעשרים השנים האחרונות במספר סוגיות מרכזיות. ראשית, חוקרים רבים בחנו את הקשר בין תקשורת מוטה לבין הפצת דיסאינפורמציה ומיסאינפורמציה (Garrett et al., 2016; Simonov et al., 2022; Weeks et al., 2021). בפרט בעקבות מגיפת הקורונה ושלל תיאוריות הקונספירציה שליוו אותה (Ash et al., 2024; Wu & Shen, 2022). שנית, התמקדו חוקרים רבים, בארצות הברית ומחוצה לה, בשאלת הקשר בין תקשורת מוטה לבין עלייה בקיטוב פוליטי ורגשי (Lyengar et al., 2019; Levendusky, 2013; Martin & Yurukoglu, 2017; Stroud & Curry, 2015). שלישית, שאלו חוקרות וחוקרים מה הקשר בין צריכת תקשורת מוטה לבין מודעות פוליטית, השתתפות בחיים הציבוריים ודפוסי הצבעה (Broockman & Kalla, 2022; Casas et al., 2022; van Kempen et al., 2022; Dilliplane, 2011; Suk et al., 2022; DellaVigna & Kaplan, 2007). בנוסף, נחקר הקשר בין צריכת תקשורת מוטה לבין פגיעה באמון בתקשורת המרכזית (Ladd, 2021; Guess et al., 2011), יצירת תאי תהודה ובוועות מידע (Bell et al., 2022; Jamieson & Cappella, 2008), ועיצוב סדר היום של מקבלי החלטות וגופי תקשורת אחרים (Arceneaux et al., 2016; Nygaard, 2021; Stevens & Allen, 2017).

במילים אחרות, רבות מהסוגיות המרכזיות והמטרידות בחקר התקשורת ומדעי המדינה כיום, נקשרו לשאלת התקשורת המפלגתית וההטייה בתקשורת. זרם נוסף של כתיבה התמקד בהיסטוריה ותולדות העיתונות המפלגתית, בעיקר בארצות הברית (Campbell, 2019; Kuypers, 2013; Ladd, 2011; Sheppard, 2007), על אף שעיתונות מפלגתית התקיימה במדינות רבות לאורך השנים (Artz, 2026; Deacon & Wring, 2002). גם בישראל נכתבה היסטוריה עשירה של העיתונות המפלגתית, בעיקר בשנותיה הראשונות של המדינה (Soffer, 2023; Neiger, 2023; Meyers, 2005; 2014), לפני האימוץ של נורמות מקצועיות בהשראת האתוס העיתונאי שצמח בארצות הברית במאה ה-20 (Peri, 2004; Tsfati, 2018; Markowitz-Elfassi et al., 2012).

אך על אף שפע המחקרים בתחום, ההגדרה של המושג "תקשורת מוטה", או "partisan media", נותר מעורפל. רוב החוקרים בתחום נמנעו מלספק הגדרה ברורה למושג, או להבחין בינו לבין מושגים חופפים כמו advocacy media, political parallelism, או congruent media. חוקרים שהגדירו את מושג העיתונות המוטה, כללו בהגדרה זו כל כלי תקשורת החורג מן האתוס האובייקטיבי של העיתונות המודרנית, כפי שהתעצב בארצות הברית בראשית המאה ה-20 (Schudson, 2012; Maras, 1998; Hackett & Zhao, 1981). ג'יימסון וקאפלה, למשל, התייחסו לתקשורת מוטה ככזו ש"בוחרת בנקודת מבט מסוימת על פני אובייקטיביות" (2008). דרוקמן ועמיתיו

תיארו תקשורת מוטה כזו ש"נמנעת מאובייקטיביות לטובת נקודת מבט מסוימת" (2019). ארסנו וג'ונסון השתמשו במונח "חדשות בעלות נטייה אידיאולוגית" (2013), ולבנדסקי סיכם כי "במילים פשוטות, תקשורת מפלגתית היא תקשורת בעלת דעות: תקשורת שלא רק מדווחת על החדשות אלא גם מציעה נקודת מבט ברורה עליהן" (2013). שולצינר וסטוקלין הגדירו הטיה פוליטית כ"הצגת תוצרי תקשורת בדרך שמעדיפה, מבקרת, מדגישה או מקטינה סיפור חדשותי בהתאם לאינטרסים פוליטיים ואידיאולוגיות" (Shultziner & Stukalin, 2022, p. 373).

אלא שלצד גוף המחקר המתפתח הזה, עלתה תופעה החורגת מגבולות ההטיה בסיקור. בעוד שכלי תקשורת יכולים להפגין הטיה אידיאולוגית מסוגים שונים בנושאים מסוימים, תוך שמירה על כללי האתיקה והמקצועיות העיתונאית, בשנים האחרונות אנו עדים לתופעה גוברת של כלי תקשורת אשר חוצים את הקווים מעיתונות מפלגתית, מוטה, או מזוהה-אידיאולוגית לכדי מה שיכונה כאן "אנטי-עיתונות" (Panievsky, 2025, 2026). בהמשך מאמר זה, נישען על תיאוריות העוסקות בתפקיד העיתונות בדמוקרטיה על מנת לפתח מודל חדש להבחנה בין עיתונות לבין אנטי-עיתונות. נמחיש את שימושיותו של המודל התיאורטי הזה באמצעות ניתוח תוכן ביחס למקרה מבחן ישראלי – ערוץ 14.

תפקידי העיתונות בחברה דמוקרטית במאה ה-21

חוקרי תקשורת, מדעני מדינה ופילוסופים פוליטיים יצרו גוף מחקר ענף העוסק בקשר בין מוסד העיתונות לבין חברה דמוקרטית. בספרם האחרון, ג'יימס קוראן וג'ואנה רדן מסכמים את התפקידים המרכזיים המיוחסים לתקשורת בתיאוריה הדמוקרטית-ליברלית: (1) תפקיד אינפורמטיבי: לידע את הציבור לגבי ענייני דיומא, על מנת שיוכלו להשתתף בחיים הפוליטיים ולהצביע למועמדים המועדפים עליהם; (2) תפקיד מפקח: להוות חלק ממערכת של איזונים ובלמים אל מול בעלי הכוח בחברה, ובראשם השלטון; (3) תפקיד חברתי: לייצר קהילה מדומיינת משותפת, לאכוף חוקים ונורמות, לגבש זהות משותפת ולייצר תחושת קרבה בין אנשים שמעולם לא נפגשו; (4) תפקיד הפורום הציבורי: במה או פלטפורמה לניהול ויכוח ציבורי ותחרות על רעיונות לגבי שלל עניינים שעל סדר היום (Curran & Redden, 2025). תפקידים אלה נידונו בעבודותיהם של חוקרי תקשורת רבים לאורך השנים (Anderson, 2007; Bennett & Serrin, 2005; Carey, 1989; Carpentier & Wimmer, 2024, 2024; Rosen, 1999; Schudson, 2008, 2018; Strömbäck, 2005; Curran, 2011; Strömbäck, 2005). מדובר בתפקידיה הנורמטיביים, האידיאליים, של תקשורת המונים בחברה דמוקרטית; היישום שלהם, כמובן, איננו אופטימלי, והביקורת על תפקוד עיתונאים וכלי התקשורת בחברות דמוקרטיות היא ותיקה, דינמית ומגוונת (Goldstein, 2007; McChesney, 2004). עם זאת, על מנת להעריך את תפקודם של כלי תקשורת בחברה, ולמדוד סוגים שונים של תוכן תקשורתי באופן שיטתי וקוהרנטי, יש לגבש קריטריונים ברורים ומדידים.

נקודת המוצא של מחקר זה היא שעל אף הפגמים הרבים במימוש תפקידיה הנורמטיביים של העיתונות בדמוקרטיה, עיתונות עוזנה אלמנט מרכזי – ואף הכרחי – בחברות ששואפות לקיים דמוקרטיה במאה ה-21. זו עמדה שמתבססת על המסורת הנורמטיבית של אחריות חברתית, אשר מדגישה את התפקידים המיידעים, המפקחים, והמאפשרים של התקשורת (Christians et al., 2010; Wyatt, 2007). זו איננה גישה חריגה בחקר התקשורת, אך גם איננה מובנת מאליה: הכתיבה על עיתונות ודמוקרטיה התמזגה לאורך העשורים האחרונים (Anderson, 2007; Starr, 2008), מגישה פוזיטיביסטית ביחס ליכולת לשקף את המציאות (Habermas, 1991; McNair, 2012), דרך גישה צינית וספקנית ביחס ליכולתה של התקשורת לשרת את הדמוקרטיה (Baker, 2001).

Zelizer, 2021; Usher, 2013), ועד ניסיונות להציל את מה שבכוחה של העיתונות לעשות עבור חברות דמוקרטיות, על אף הפגמים, הטעויות והכשלים שבדרך (Zelizer et al., 2018; Schudson, 2019; Pickard, 2022).

הכתיבה והמחקר שעסקו בתפקידיה של התקשורת בדמוקרטיה נכתבו בעיקר במהלך המאה ה-20, כאשר סביבת המידע נראתה אחרת – לפני עליית הטלפונים החכמים, הרשתות החברתיות, האלגוריתמים המנתבים את סביבת המידע ופיתוחי הבינה המלאכותית למיניהם. כל כתיבה על דמוקרטיה ומידע כיום חייבת להתייחס לשינוי הדרמטי שהתחולל בעולם העיתונות בשנים שחלפו בעקבות העלייה בשימוש ברשתות חברתיות למיליון צרכנים שמולאו בעבר על ידי תקשורת ההמונים.

לאור השינויים הדרמטיים בסביבת המידע, ובפרט עליית הרשתות החברתיות כאפיק לצריכת תוכן (חדשותי ואחר), תפקידיה המרכזיים של העיתונות בדמוקרטיה על פי המודל הליברלי – כלומר, לייצר את הציבור, לפקח על בעלי הכוח, ולייצר קהילה מדומיינת משותפת – הפכו חיוניים ודחופים אף יותר. בעוד שהרשתות החברתיות מבוססות-האלגוריתמים מהוות תחליף חלקי סביר לתפקיד האחרון (פורום ציבורי בו ניתן לנהל ויכוח ציבורי ותחרות על רעיונות לגבי שלל עניינים שעל סדר היום) – הן באופן מובהק מהוות תחליף גרוע מאוד לתפקידיה הראשונים של עיתונות בדמוקרטיה (לספק מידע אמין, לבקר את בעלי הכוח בחברה, לייצר קהילה מדומיינת ברמה הלאומית). הרשתות החברתיות מבוססות-האלגוריתמים מקדמות תכנים שאינם מבוססים, שלא על סמך האיכות או האמינות של התוכן או הדוברים (Tucker et al., 2023; Tripodi et al., 2023; Pickard, 2019; Hameleers, 2020; et al., 2018). במקום זאת, הן בנויות כך שיבליטו תוכן פרובוקטיבי, קונטרברסלי, וגם שיח שנאה – כלומר, בכוחן לייצר קהילות סביב תחומי עניין מוגדרים, אך הן מפלגות ומקטבות ביניהן (Gerbaudo et al., 2023; Banaji & Bhat, 2022; Heltzel & Laurin, 2024; Lajevardi et al., 2022; Vasist et al., 2020). הרשתות החברתיות הגדולות הביאו לריכוז הון שלא היה כמותו בהיסטוריה האנושית, ולקרבה מסוכנת בין מספר זעום של מולטי-מיליארדרים שבכוחם לעצב אלגוריתמים כראות עיניהם לבין מנהיגים עם נטיות אוטוריטריות במגוון מדינות בעולם (Fuchs, 2025; Akbari, 2018). לסיכום, הרשתות החברתיות מעצבות מחדש את סביבת המידע בשנות ה-2020, ובעוד הן מחליפות כלי תקשורת עיתונאיים בחיי היומיום של המשתמשים, רוחן, מדיניותן והשפעותיהן על החברה אינן תואמות – ואף מנוגדות בתכלית – לתפקידיה של עיתונות בדמוקרטיה.

על-מנת למדוד את תפקידם של כלי תקשורת בקידום או הסגת הדמוקרטיה, ובפרט בתפקידים המרכזיים של העיתונות כפי שסוכמו לעיל, פיתחנו את המודל לזיהוי אנטי-עיתונות. המטרה בעיצוב מודל זה איננה רק לסמן כלי תקשורת כעיתונאיים, אנטי-עיתונאיים, או על הרצף העיתונאי – אלא גם לסייע להילחם בניסיונות להשתמש ב"כסות העיתונאית" (Panievsky, 2025, 2026) לטובת קידום והפצת שקרים ותיאוריות קונספירציה, תעמולה פוליטית, שיח שנאה, גזענות והסתה לאלימות, ואף לסייע לארגונים הפועלים למען חופש העיתונות, לבתי המשפט ולמקבלי ההחלטות במערכת הפוליטית, לזהות אלו כלי תקשורת עונים על הפרמטרים הללו באופן שמזכה אותם בהגנה על חופש הביטוי וחופש העיתונות וביוקרה ובאמינות של כלי תקשורת עיתונאיים.

בין עיתונות לאנטי-עיתונות

קריטריונים להבחנה בין עיתונות לבין אנטי-עיתונות

המושג "אנטי-עיתונות" מתייחס לכלי תקשורת העושים שימוש בכסות עיתונאית על-מנת להפיץ תכנים שאינם עיתונאיים, ואף מנוגדים לפרקטיקות המקצועיות ולתפקידיה של עיתונות בדמוקרטיה. ב"כסות העיתונאית"

הכוונה לשלל המאפיינים הסגנוניים של תוכן חדשותי, המאומצים על ידי כלי תקשורת אנטי-עיתונאיים: עיצוב הפריים, עיצוב הסאונד, הלבוש, האינטונציה, פלטת הצבעים, עיצוב הכותרות, הפונטים, ועוד. מדובר בכל אותם "סיגנלים" או "cues", אשר סומנו על ידי חוקרים בעבר ככלים סגנוניים המסייעים לקבוע את מידת האמינות של טקסט כלשהו (Panievsky, 2017; Rashkin et al., 2026). אלמנטים סגנוניים עשויים לקבוע את אמינותו של טקסט, וכך לסייע בתהליך בדיקת העובדות; יוזמות רבות של אוריינות תקשורתית עושות שימוש במאפיינים סגנוניים מסוג זה. שחקנים מסחריים גילו כבר לפני עשרות שנים את כוחם של אותם אלמנטים סגנוניים, ועושים בהם שימוש תדיר, לדוגמה בתחום הפרסום הסמוי (תוכן שיווקי), שתפס אחיזה בעיתונות המסחרית. בהמשך, אימצו דרך פעולה זו גם שחקנים פוליטיים שונים. על כן, במיוחד בסביבת המידע הנוכחית, יש מקום להידרש לשאלת גבולות המקצוע ולבסס קריטריונים להבחנה בין כלי תקשורת עיתונאיים ואחרים.

המודל שנציע כאן מבוסס על תפקידיה המרכזיים של העיתונות בחברות דמוקרטיות בסביבת המידע הנוכחית. כל אחד מהקריטריונים נובע מאחד מתפקידיה החיוניים של העיתונות, שבגינם יש להגן על חופש העיתונות בחקיקה ובנורמות:

- (1) יחס לשקרים ברי-הפרכה ותיאוריות קונספירציה (מנוגד לתפקידה של העיתונות ליידע את הציבור על מנת שיוכל להשתתף בחיים הפוליטיים, קשור למישור העובדתי)
 - (2) הפצת שנאה, גזענות והסתה לאלימות (מנוגד לתפקידה החברתי של העיתונות בעיצוב קהילה מדומיינת וזהות משותפת, וכן מעקרון ה-do-no-harm, קשור למישור הסולידריות)
 - (3) יחס לעיתונאים וכלי תקשורת ביקורתיים ועצמאיים (מנוגד לתפקיד העיתונות כפורום הציבורי לניהול ויכוח ותחרות על רעיונות לגבי שלל עניינים שעל סדר היום, קשור למישור הפלורליזם)
 - (4) הדהוד פרופגנדה ממשלתית (מנוגד לתפקיד העיתונות לבקר ולפקח על בעלי הכוח בחברה, ובראשם השלטון, קשור למישור הנאמנות)
- בחלק הבא נבסס ונפרט מה תפקידו של כל אחד מהקריטריונים הללו בבואנו להבחין בין כלי תקשורת עיתונאיים ואנטי-עיתונאיים.

(1) יחס לשקרים ברי-הפרכה ותיאוריות קונספירציה

הקריטריון הראשון במודל שנציע כאן נועד ללכוד את התפקיד האינפורמטיבי של התקשורת (Aalberg & Curran, 2011). עד כמה כלי התקשורת הנבחן מיידע את הציבור באופן אמין לגבי החיים הציבוריים? זה איננו קריטריון פשוט ליישום, אך הוא קריטי. איך נקבע מה מדויק עובדתי? מי בעל הסמכות לחלק ציונים לדיוק ואמינות בתקשורת? וכיצד לייצר מדד יעיל בשלל פלטפורמות והקשרים? בשנים האחרונות, עם התפתחות הטכנולוגיה והקלות שבה ניתן להקים אתרי חדשות, צמחו תופעות חדשות של התחזות עיתונאית – אימוץ הפסאדה העיתונאית לטובת הפצת תכנים אנטי-דמוקרטיים כמו שקרים, הסתה, ותעמולה (Panievsky, 2025, 2026). אנו מתבססים כאן על ההבחנה בין אתרי חדשות מוטים לבין אתרי חדשות בלתי אמינים: "אתרים בלתי אמינים שונים בכך שהם מציעים תוכן שאיננו מדויק מבחינה עובדתית ולעיתים קרובות מעוצבים כך שהם מטעים בכוונה את הקהל שלהם" (Guess et al., 2020).

כאשר חברות הטכנולוגיה הגדולות ניסו להתמודד עם הביקורת הציבורית בגין הדהוד השקרים ותיאוריות הקונספירציה בפלטפורמות שלהם, הן פנו לבודקי עובדות מקצועיים ברחבי העולם (Andersen & Søe, 2020; Booth, 2023; Bachmann & Valenzuela, 2025). אך בשנים האחרונות, אפילו ארגונים שנועדו לכאורה להצליב מידע ולברר עובדות, הוקמו ונוצלו על ידי שחקנים פוליטיים במדינות שונות במטרה להכשיר תעמולה (Lee, 2017; Jackson, 2019). הקושי המתודולוגי הזה הוא אחד המניעים, להערכתנו, לאינפלציה במחקרים רלטיביים, אשר מעדיפים לבחון את ההטייה בתקשורת באופן יחסי – כלומר, על הקשת בין ימין לשמאל – ולא באופן אמפירי, כלומר, ביחס למציאות. עם זאת, גם כאשר הוא מיושם באופן אופטימלי, מדד יחסי שכזה איננו מועיל בזיהוי שקרים או תיאוריות קונספירציה, או בבחינת הקשר בין התייעוד בתקשורת לבין המציאות בשטח. על אף הקושי, נציע כאן מסלול להחזרת היחס לעובדות למרכז הבמה.

בשנים האחרונות נערכו ניסיונות שונים למפות את טיב ומידת השקרים המופצים בכלי תקשורת. כך, למשל, במהלך מגיפת הקורונה, ניתחו סטנדר ועמיתיה (2024) למעלה מ-1,600 פוסטים בעמודי הפייסבוק של 25 ארגוני תקשורת אלטרנטיבית בחמש מדינות מערביות (צרפת, גרמניה, שווייץ, בריטניה וארה"ב). על בסיס הניתוח הזה, בנו ספר קידוד ממוקד דיסאינפורמציה, שהבחין בין ארבעה סוגים של דיווח שקרי: הטייה מתונה, הטייה כבדה, מיסאינפורמציה אידיאולוגית, ומיסאינפורמציה קיצונית. במקרים שנבחנו במסגרת המחקר הנ"ל, ההטייה המתונה וההטייה הכבדה היו השכיחות ביותר, ומיסאינפורמציה אידיאולוגית ומיסאינפורמציה קיצונית נדירות יחסית. נבחן בהמשך אם זה המצב גם במקרה הישראלי.

חשוב לציין כי כל מדד לבחינת יחס לעובדות, שקרים ברי-הפרכה ותיאוריות קונספירציה, יצטרך להתבסס על היכרות קרובה עם ההקשר הנחקר. כפי שנדגים בהמשך, במקרה של ערוץ 14, ספר הקידוד שלנו נבנה על סמך היכרות מעמיקה ורבת שנים עם התכנים המשודרים בערוץ, ותיאוריות הקונספירציה המופצות בו (אגרי, 2024; פרסיקו, 2023). הזיקה בין ערוץ 14 לבין תיאוריות קשר בלתי מבוססות כבר בוססה בעבר: חוקרי הפסיכולוגיה הפוליטית נמרוד ניר, נמרוד זלדין ואסא שפירא סקרו במהלך 2023 מדגם מייצג של האוכלוסייה היהודית הבוגרת בישראל (במקביל לעריכת מחקר נפרד בקרב החברה הערבית), ומצאו כי תיאוריות הקונספירציה לגבי "הבגידה מבפנים" – תיאוריית קשר לפיה גורמים ב"מדינת העומק" בישראל היו מעורבים במתקפת חמאס על יישובי עוטף עזה ב-7 באוקטובר – הולכת ומתפשטת בחברה הישראלית. בנוסף, מצאו החוקרים כי קיימת הלימה בין הצפייה בערוץ 14 לבין אמונה בתיאוריית הקונספירציה שעוסקת ב"בגידה מבפנים" – גם כאשר שולטים במשתנים כמו גיל, מגדר, ועמדה פוליטית (פרסיקו, 2023).

עם זאת, על אף הניואנסים המקומיים, הקריטריון העקרוני אותו אנו מפתחים כאן – היחס לעובדות ברות-הפרכה – חוצה גבולות ותרבויות ועשוי להתגלות כשימושי גם בשפות, מדינות ותרבויות עיתונאיות אחרות. גם אם האתוס העיתונאי המקובל נבדל מהנורמות העיתונאיות במקומות אחרים, החתירה לייצוג המציאות נוטה להיות גורפת (Waisbord, 2020; Mellado, 2013). ניתוח תוכן מהסוג שנדגים ביחס לערוץ 14 בהמשך הוא הדרך לבחון את היחס של כלי תקשורת לעובדות ברות-הפרכה ולתיאוריות קונספירציה.

(2) הפצת שנאה, גזענות והסתה לאלימות

הקריטריון השני להבחנה בין עיתונות לבין אנטי-עיתונות הוא היחס של כלי התקשורת להפצת שנאה, גזענות והסתה לאלימות. קריטריון זה מתייחס לתפקידה החברתי של התקשורת בגיבוש קהילה מדומיינת, באכיפת

חוקים ונורמות חברתיות, בבניית זהות משותפת ובייצור תחושת קרבה בין מי שמעולם לא נפגשו (Anderson, 2008). על אף המשקל הפחות המוענק לתפקיד זה ביחס לתפקידים חברתיים אחרים של העיתונות – כמו יידוע הציבור בענייני היום ופיקוח על בעלי הכוח – הוא מוסכם כתפקיד מרכזי של תקשורת ההמונים. עבור מי שמטילים ספק בחשיבות תפקיד העיתונות בעיצוב וגיבוש "מדורת השבט" או זהות קולקטיבית, יש עיקרון-על עיתונאי נוסף שרלבנטי לכלי תקשורת המפיצים שנאה, גזענות או הסתה: "Anderson" (do no harm, 2021). בכתיבתו על "עיתונות של פחד", מושג שתבעה הפילוסופית הפוליטית ג'ודית שקלאר, מציע הסוציולוג כריס אנדרסון שעיתונות צריכה לראות את תפקידה הראשון כצמצום האכזריות בעולם, בהסתמך על עיקרון מניעת הפגיעה. בצד החוקי והאתי, במדינות שונות כלי תקשורת מחויבים מבחינה משפטית לא להפיץ שנאה, גזענות או להסית נגד אדם או קבוצה, וקיימות סנקציות משפטיות כלפי עיתונאים וכלי תקשורת העושים זאת. בישראל, למשל, קיים חוק איסור לשון הרע, תשכ"ה-1965, לפיו, בין השאר, נאסר "לבזות אדם בשל גזעו, מוצאו, דתו, מקום מגוריו, גילו, מינו, נטייתו המינית או מוגבלותו", וחוק העונשין, תשל"ז-1977, הכולל "איסור פרסום הסתה לגזענות", בין אם הפרסום "הביא לגזענות או לא, ואם היה בו אמת או לא". גם בתקנון האתיקה המקצועית של העיתונות, שאושר במליאת מועצת העיתונות והתקשורת ב-2020, נכתב מפורשות כי "לא יפרסמו עיתונאים דבר שיש בו הסתה או עידוד לגזענות".

שימוש בתקשורת לצרכי הסתה הוא אלמנט מרכזי, לעיתים עיקרי, בקרב תנועות ומשטרים קיצוניים. כפי שמוכיח השימוש שערכה המפלגה הנאצית בגרמניה בשידורי רדיו שגויסו להפצת שנאה ותעמולה לפני ובמהלך מלחמת העולם השנייה, וכן "הרדיו החופשי של אלף הגבעות" ששימש להפיץ הסתה ותעמולה במהלך רצח העם ברואנדה בשנות ה-90, ההשלכות של גיוס כלי תקשורת להפצת שנאה כלפי קבוצות שונות בחברה עלולות להיות הרסניות (Bromley, 2011). בשני המקרים ההיסטוריים האלה, נרשמו תקדימים משמעותיים, כאשר עורכי עיתונים, מגישי חדשות, ואפילו קריקטוריסטים שהשתתפו בהפצת תעמולת שנאה גזענית והסתה לאלימות, נשפטו ונענשו על ידי בתי משפט בבריטניה, גרמניה וערכאות בינלאומיות בגין השתתפותם בעידוד והסתה לביצוע פשעי מלחמה. במאי 2011, תחנת הרדיו הסרבית (RTS (Radio Television of Serbia), ששימשה את סלובודן מילושביץ להפיץ פרופגנדה ולרדוף מתנגדי משטר במדינה בשנות ה-90, פרסמה התנצלות רשמית ביחס לאופן שבו שידוריה "פגעו ברגשות, ביושרה המוסרית, ובכבודם של אזרחי סרביה, האינטלקטואלים ההומניסטים שבה, חברי מפלגות האופוזיציה, עיתונאים עם גישה ביקורתית, מיעוטים שונים בתוך סרביה, וכן מדינות ועמים שכנים" (Tanjug, 2011).

אלא שזיהוי ומדידה של הפצת שנאה, גזענות והסתה לאלימות אינן משימות פשוטות. ראשית, ההגדרה החוקית של שיח שנאה, גזענות והסתה לאלימות איננה אוניברסלית ומשתנה ממדינה למדינה. בגרמניה, למשל, המחוקק מעניק תשומת לב מיוחדת לשיח שנאה אנטישמי, לאור ההיסטוריה של השואה והשמדת היהודים במדינה (Glaun, 2021). במדינות אחרות, כמו ניו זילנד, החקיקה כנגד שיח שנאה ופשעי שנאה אינה מתמקדת במושג האנטישמיות, אלא במושגים בעלי רלבנטיות רבה יותר להיסטוריה המקומית, כמו גזענות או הומופוביה (Vergani et al., 2024). בחלק ממדינות אירופה היחס לקהילות נוודים נושא מקום מרכזי בהגדרות הקבועות בחוק לשיח שנאה, בעוד שב ישראל זה איננו נושא מרכזי (Vergani et al., 2024). במדינות אחרות ובשפות שונות, המשמעות והדגשים ביחס לשיח שנאה והסתה יהיו אחרים. בקוריאה חלק ניכר משיח השנאה ברשת מבוסס על שייכות לקבוצות גיל, לאזורים מסויימים במדינה, או לשייכות לקהילות דתיות מסויימות (Ryu & Lee, 2025). משמעות הדבר שזיהוי שיח שנאה מצריך מנגנונים וחוקרים המעורים בהיסטוריה ובתרבות המקומיים, ולא יוכל להיות אוניברסלי.

שנית, כפי שכותבת חוקרת האנטישמיות האוסטרית רות' וודאק, רבים מהמסרים של הימין הפופוליסטי, המושתתים על פוליטיקה של פחד, מבוססים על "שריקות כלבים" – תכנים לא-מפורשים, אלא משתמעים, כך שיש צורך בהיכרות עמוקה עם ההקשר והתרבות המקומית על מנת לזהות אותם (Wodak, 2015). שיח שנאה והסתה לאלימות אינם משתנה קבוע, אלא כרוכים בעבודות בתרבות ובהיסטוריה המקומית. מבלי להכיר את ההיסטוריה של האנטישמיות, למשל, והתכונות והדעות הקדומות שיוחסו ליהודים כקבוצה אתנית ושימשו להסתה ושנאה נגדם לאורך השנים, יהיה קשה לזהות רמזים והתייחסויות לאותן תמות בתכנים עכשוויים – כך גם לגבי קבוצות מיעוט אחרות, ממוסלמים בהודו ועד מהגרים אפגנים באיראן (Lindgren et al., 2024; Wodak, 2015; Parvaresh, 2023; Baider, 2023). כלומר, כל ניסיון לנתח ולנטר שיח שנאה בתקשורת באופן אמין, רציני ושיטתי, יצריך היכרות מעמיקה עם התכנים, ההיסטוריה, התרבות המקומית, השפה והשימושים המתפתחים בה – הגלויים והמשתמעים.

שלישית, ניסיונות שנערכו בשנים האחרונות לאיתור שיח שנאה, גזענות והסתה תוך שימוש בכלים מבוססי-בינה מלאכותית מעידים כי מדובר במשימה מורכבת מבחינות נוספות (Albladi et al., 2025; Fasching & Lelkes, 2025). כך, למשל, מחקר שסקר למעלה ממיליון משפטים על-מנת לזהות תוכן פוגעני, גילה כי כל מודל שפה (LLM) זיהה משפטים שונים כמכילים שיח שנאה. כך, משפטים זהים זכו לניתוח שונה כאשר נבחנו באמצעות גרוק, OpenAI, GPT וכיוצא באלה. במילים אחרות, התקווה שנרשמה לאור יכולותיהם המרשימות של מודלי שפה מסוג LLM בניתוח גופי נתונים אדירים במהירות, איננה מאפשרת – בשלב זה – קיצור דרך לעניין זיהוי שיח שנאה ללא התערבות או פיקוח אנושי.

(3) יחס לעיתונאים וכלי תקשורת

קריטריון שלישי שמבחין בין כלי תקשורת עיתונאיים לאנטי-עיתונאיים נוגע ליחס לעיתונאים וכלי תקשורת ביקורתיים ועצמאיים. בעשור האחרון, ביתר שאת, כלי תקשורת רבים עושים שימוש בחזות העיתונאית על מנת לתקוף ולהכפיש, לעיתים קרובות ללא ביסוס עובדתי, עיתונאים וכלי תקשורת המבטאים ביקורת על השלטון או עצמאות מאחזתו (Panievsky, 2025). כלי תקשורת אלה תוארו על ידי חוקרים במזרח אירופה כחלק מ"הספירה האי-ליברלית", ועל ידי חוקרים בהונג קונג כחלק מ"העיתונות האנטי-ליברלית" (George, 2023; Štětka & Mihelj, 2024). מדובר בכלי תקשורת המשקיעים זמן שידור, משאבים ואנרגיות רבים בביקורת חריפה, המתגלגלת לכדי הכפשה ולעיתים אף הסתה, לא רק נגד ערכים ליברליים או נציגיהם במרחב הציבורי – אלא גם כנגד עיתונאים וכלי תקשורת המבצעים את מלאכתם העיתונאית. בחלק מהמדינות מדובר בכלי תקשורת שבזקקים למשאבים ציבוריים, בדמות תדרי שידור או רישיונות. במדינות אחרות ממומנים כלי תקשורת אלה – בעיקר אתרי אינטרנט וכלי תקשורת זולים להפקה אחרים – על ידי תורמים פרטיים, משקיעים או עסקנים פוליטיים. קריטריון זה אינו עוסק במבני הבעלות או באינטרסים המסחריים או הפוליטיים של כלי התקשורת – אלא רק בתוכן שהם מקדמים ובהשתתפותם בערעור האמון והתפיסות הציבוריות של עיתונאים ספציפיים, מערכות חדשות ו"התקשורת" כמושג כולל (Ladd & Podkul, 2020; Panievsky et al., 2025; Van Dalen, 2021; Yamamoto et al., 2022).

מרבית המחקר בנושא בעשור האחרון הושקע במאמצי האליטה הפוליטית, במיוחד בימין הפופוליסטי, לתקוף את התקשורת ולהלך עליה אימים. מנהיגים כמו דונלד טראמפ, בנימין נתניהו ונהרנדרה מודי "כיבבו" בכתיבה ענפה על ניסיונותיהם לדחוק ולעצב מחדש את התקשורת בארצותיהם (Adams, 2020; Boczkowski & 497

Papacharissi, 2018; Carlson et al., 2022; Harrison & Pukallus, 2021; Lacatus & Meibauer, 2023; Panievsky, 2021; Rogenhofer & Panievsky, 2020). בה בעת, תשומת לב מוגבלת הושקעה במאמצי התקשורת הפופוליסטית לקחת חלק באותו קמפיין נגד העיתונות – ולעיתים אף להוביל אותו. כלי תקשורת מסוג זה, חלקם מסונפים ישירות למפלגות הימין הפופוליסטי, חלקם נפרדים מהן לחלוטין וחלקם מקיימים עימן יחסי תן-קח לא שקופים, צמחו במספר מדינות במקביל. בהודו, למשל, הקדישו חוקרים תשומת לב למתקפה על התקשורת באתר הימין תומך-מודי (OplIndia (Bhat & Chadha, 2020, 2022). כפי שכתב החוקר הסינגפורי צ'ריאן ג'ורג', כלי תקשורת אלה ראויים לתשומת לב מחקרית נרחבת בהרבה (George, 2023).

(4) הדהוד פרופגנדה ממשלתית

ההגדרות שהוצעו לאורך השנים למושג הפרופגנדה או התעמולה רבות ומגוונות. העניין במושג פרח בארצות הברית במחצית המאה ה-20, דרך לקראת סופה, וזוכה בימים אלה לעניין מחודש – לעיתים תחת הכותרת "דיסאינפורמציה" או "פייק ניוז" (Sotirovic, 2019). אולם ההבחנה בין עיתונות לבין תעמולה מעולם לא נעשתה באופן ברור, מוסכם וקונקרטי, לא בשדה העיתונאי ולא בשדה המחקרי. למעשה, ניסיונות להגביל את מקצוע העיתונות על פי מגוון קריטריונים נתפסו על ידי חלק מחוקרי התקשורת ל"עבודת גבולות" – ניסיונות לדחוק מחוץ לשדה העיתונאי שחקנים חדשים שיאתגרו את המערכת, על מנת לשמר את היוקרה והדפוסים הקיימים (Lewis, 2012; Nygaard, 2020; Revers, 2014; Carlson, 2016, 2018). גם בתקשורת עצמה ישנה התנגדות מסורתית לקביעת קריטריונים מגדירים ומגבילים ל"עיתונות" ו"עיתונאי", מחשש שישימשו כלי להגבלת העיתונות על-ידי השלטון או שחקנים חיצוניים אחרים. אלא שללא קריטריונים מבחינים, השימוש המניפולטיבי בנראות של העיתונות ימשיך לחזק שחקנים פוליטיים שמעוניינים להחליף את הביקורת העיתונאית בתעמולה פוליטית.

שימוש ככלי תעמולה למפלגה, פוליטיקאי או תנועה פוליטית כלשהי עומד בסתירה ישירה לתפקיד החשוב ביותר של עיתונות בחברה דמוקרטית: ביקורת על בעלי הכוח בחברה, ובראשם השלטון, כחלק ממערך האיזונים והבלמים (Bennett & Serrin, 2005). על כן, במודל שאנו מציעים להבחנה בין עיתונות לאנטי-עיתונות, אנו מתייחסים להדהוד שיטתי לא ביקורתי של פרופגנדה ממשלתית ופוליטית. מושג רלבנטי נוסף, שחשוב לקחת בחשבון בעניין זה, הוא "הקבלה פוליטית" (political parallelism). הקבלה פוליטית מתייחסת לדפוס יחסים שבו כלי תקשורת כלשהם מהדהדים באופן שיטתי את התפיסות וסדר היום של קבוצות פוליטיות מסוימות (Albuquerque, 2018). בעבר, הכתיבה על הקבלה פוליטית עסקה בעיקר במערכות תקשורת וכלי תקשורת שנמצאים בבעלות ישירה של מפלגה, כפי שהיה מקובל בחלק מהמדינות בעבר, כמו גם בעשורים הראשונים לאחר ההכרזה על מדינת ישראל (Hallin et al., 2025; Hallin & Mancini, 2004; Meyers, 2005; van Kempen, 2007). בשנים האחרונות, חוקרים תיעדו את ניסיונותיהם של פוליטיקאים כמו ראש ממשלת הונגריה היוצא, ויקטור אורבן, לייצר תקשורת מגויסת פוליטית גם ללא בעלות מפלגתית רשמית וישירה (Bajomi-Lázár, 2020, 2013; Griffen).

בארצות הברית, מספר חוקרים העלו לאחרונה סימני שאלה ביחס להגדרת ערוץ הכבלים פוקס ניוז ככלי תקשורת עיתונאי – ולא זרוע תעמולה של המפלגה הרפובליקנית או תנועת MAGA (Bauer et al., 2022; Nadler & Bauer, 2019). סוג החפיפה הזה, בין דפי המסרים של פוליטיקאים או מפלגה כלשהי, לבין תכנים של כלי תקשורת, מצריך ניתוח בשני שלבים: ראשית, ניתוח של המסרים המרכזיים שהפיצו השחקנים הפוליטיים המדוברים באותה תקופה; ושנית, ניתוח התוכן שהופץ בכלי התקשורת, על מנת לבחון התאמה. זהו כמובן מדד מוגבל; ללא מגבלות זמן או משאבים, היה מקום לנסות לזהות גם את ה"שתיקות" המתואמות של כלי תקשורת

והפוליטיקאים אותם הם משרתים (למשל, איזה נושא לא סוקר במהדורת החדשות כיוון שאיננו תואם את דף המסרים של הפוליטיקאי או המפלגה הנתמכים בה?). אינדיקציות נוספות שעשויות להעשיר את קריטריון זה, המורכב למדידה, כוללות שינוי כיוון תקשורתי במקביל לשינוי כיוון פוליטי. ננסה להביא דוגמאות לאינדיקציות מסוג זה בניתוח של ערוץ 14 שנציג בהמשך.

מקרה מבחן: ערוץ 14 כדוגמת דגל של אנטי-עיתונות

על-מנת להדגים את המודל שפיתחנו לזיהוי וסיווג אנטי-עיתונות (Panievsky, 2026), בחרנו להשתמש במקרה של ערוץ 14. ערוץ 14 הוא דוגמא טובה לכלי תקשורת שחוסה תחת הגנות חופש הביטוי וחופש העיתונות, משמש במה קבועה לראש הממשלה ודמויות פוליטיות בכירות אחרות מסביבתו, ותובע את היחס, היוקרה והאמינות המיוחסים לכלי תקשורת עיתונאי – על אף שהואשם כי איננו תורם, ואף פוגע במופגן, בתפקידי התקשורת בחברה דמוקרטית: מפיץ תיאוריות קונספירציה ושקרים שהופרכו בעבר, מתיישר עם מסריו המשתנים של ממשל נתניהו, ומפיץ שיח שנאה והסתה לאלימות נגד קבוצות שונות בחברה הישראלית ומחוץ לה (למשל ראו פרסיקו, 2023, 2025).

ערוץ 14: היסטוריה ורקע

ערוץ 14 הוא ערוץ טלוויזיה ישראלי בבעלות יצחק מירילשוילי, בנו של האוליגרך מיכאל מירילשוילי (ב"ז, 2022). הערוץ נוסד בשנת 2014 בשם "ערוץ 20", כערוץ ייעודי לשידורי מורשת יהודית. הערוץ הפר באופן עקבי את תנאי הרישיון, לפיהם היה עליו להתמקד בשידורי דת ומסורת ונאסר עליו לעסוק בחדשות ובאקטואליה על מנת ליהנות מהטבות רגולטוריות שונות (כמו פטור מהפרדה מבנית, חובת הפקות מקור או היתר לשידור פרסומות). ההפרה הסדרתית של תנאי הרישיון חשפה את ערוץ 20 לסנקציות מטעם הגוף המפקח, מועצת הכבלים והלוויין. ב-2015 נקנס הערוץ ב-100 אלף שקל, לאחר ששידר עצרת בחירות של יו"ר הליכוד ורה"מ, בנימין נתניהו (ב"ז, 2022). באותה שנה נקנס שוב, הפעם בסכום של 150 אלף שקל, בעקבות שידור מבזקי חדשות ללא רישיון (ב"ז, 2022). בשנת 2017 נפתח נגד הערוץ הליך הפרה בעקבות שידור ראיון חדשותי עם ראש הממשלה נתניהו (ב"ז, 2022).

בשנת 2018 קידם ראש הממשלה נתניהו תיקון לחוק הרשות השנייה – הגוף המפקח על ערוצי הטלוויזיה המסחריים שאינם ייעודיים – אשר יאפשר לערוץ 20 להפוך מערוץ ייעודי לענייני דת ומסורת לערוץ כללי המתמקד באקטואליה ומתחרה בערוצים 12, 13 ו-11 (ב"ז 2022; טאובסיג, 2023; פרסיקו, 2023). בתיקון זה, הערוץ הוגדר כ"ערוץ זעיר", והוחלה עליו הוראת שעה שפטרה אותו מרוב החובות הרגולטוריות המוטלות על הערוצים המתחרים (טאובסיג, 2023; פרסיקו, 2023). למשל, בעוד ערוצי חדשות אחרים מחויבים לממן הפקות מקור כדי לתמוך בשוק היצירה המקורית בטלוויזיה ובקולנוע, ערוץ 14 לא. כך גם לגבי הפטור שניתן לערוץ 14 מהקמת חברת חדשות והפרדתה מהערוץ על מנת למתן את ההתערבות של הבעלים בשידורים, כמו חברת חדשות 12 המופרדת מקשת 12, למשל. בנוסף, תיקון החוק הוציא את הפיקוח על הערוץ מידי מועצת הכבלים והלוויין, והעביר אותו לאחריות הרשות השנייה – רגולטור רעוע וחלש יותר (ב"ז 2020, 2022).

בשנים שחלפו מאז חידשו ממשלות נתניהו את הוראת השעה פעם אחר פעם, והעניקו לערוץ, במצטבר, הטבות והקלות המוערכות בשווי של עשרות מיליוני שקלים לפחות, כשפטרו אותו מחובות רגולטוריות כמו תשלום עבור הפקות מקור, שידור מירושלים, דמי רישיון בדמות תשלום לרשות השנייה, הקמת חברת חדשות נפרדת, איסור בעלויות צולבות, איסור בעלות מלאה, כללים בנוגע לשידור ליניארי בעידן פלוס ופלטפורמות OTT ועוד (אגרי,

(2024). במהלך השנים פעל נתניהו באופן עקבי על מנת לקדם את הערוץ בקרב הציבור הרחב, הן באמצעות קידום ישיר בחשבונותיו הפופולריים ברשתות החברתיות, והן על-ידי הפיכתו לבימה הבלעדית לראיונות עם ראש ממשלת ישראל בתקשורת הישראלית (אגרי, 2024).

במסגרת סדרת ההטבות הממשלתיות, בינואר 2021 התאפשר לערוץ 20 להפוך לערוץ שידור מרכזי (ברודקאסט). הערוץ שינה את שמו והחל לשדר באפיק 14, לצד ערוצי החדשות 11, 12 ו-13 (אגרי, 2024). מאז, מתחרה הערוץ בשלושת ערוצי הטלוויזיה המרכזיים בישראל: שני ערוצים מסחריים (12 ו-13) ואחד ציבורי (כאן 11), אשר על אף עלייה בשימוש ברשתות חברתיות וכלי תקשורת מגזריים, נותרו מקורות פופולריים ומשפיעים של עיתונות וחדשות במדינה שבה צריכת החדשות תמיד הייתה גבוהה במיוחד (Markowitz-Elfassi et al., 2018; Neiger, 2023). ביוני 2024 החל לשדר ערוץ חדשות נוסף, i24news, באפיק 15.

בינואר 2023, עם כינונה של ממשלת נתניהו השישית ותחילת ההפיכה המשטרית, צבר הערוץ פופולאריות גוברת, אחרי שנים שבהן על אף ההקלות וההטבות, הרייטינג נותר זניח (אגרי, 2024), בין השאר בשל השקעה קטנה עשרות מונים בתוכן המשודר מאשר בערוצים המתחרים, התמקדות בלעדית בתכני אולפן דלי הפקה והיעדר מוחלט של תכני דרמה, קומדיה או ריאליטי. בממוצע הרייטינג הכללי, גם היום ערוץ 14 נע בין המקום השני לרביעי בקרב מתחריו, משום שאינו משדר תוכניות ריאליטי או דרמה ובשל האופי הקיצוני של תכניו. אולם ברצועת הפריים טיים החדשותי – הקריטי לעניין הקשר בין עיתונות לדמוקרטיה – ערוץ 14 התברג באופן קבוע במקום השני במספר הצופים בישראל, מול ערוץ 12 המוביל.

לאורך כל השנים הללו נהנה הערוץ מחסדי הרגולטור והמחוקק, שפטר אותו מהכללים והחובות להם כפופים מתחריו – אך גם מהגנה מצד המחנה הליברלי בישראל – המקדש את חופש הביטוי וחופש העיתונות. כך, למשל, בשנת 2022, מאמר המערכת של "הארץ" הליברלי נקרא "הניחו לערוץ 14", ובו נטען כי "ערוץ 14 אינו מופת של עיתונות, בלשון המעטה, אבל למרות זאת אין מקום לעתירתה של מפלגת יש עתיד נגדו לוועדת הבחירות המרכזית. ביש עתיד ביקשו להכריז על הערוץ ועל בעליו, המיליארדר יצחק מירילשוילי, כ'גופים פעילים בבחירות', ולחייב אותם 'לסמן' את שידוריהם כשידורי תעמולה" ("הארץ", 2022). בשנים שחלפו מאז שבעה באוקטובר 2023, מאמצי הממשלה להיטיב עם ערוץ 14 נמשכו, בסדרה של יוזמות חקיקה שנועדו לפעול לקידום הערוץ ולהחלשת מתחריו (האוזר-טוב, 2026).

מערך המחקר ומתודולוגיה

מחקר זה בוחן את התוכן ששודר בתוכניות הנצפות ביותר בערוץ 14 במהלך 12 ימי שידור שנבחרו אקראית במהלך שנת 2024. תקופת זמן זו נבחרה משתי סיבות מרכזיות: כשנה גורלית בהיסטוריה של מדינת ישראל, בעקבות טבח ה-7 באוקטובר והמלחמות שהתחוללו בעקבותיו; וכן כשנה שמהווה נקודת תפנית בהיקף ההשפעה והנראות של ערוץ 14 (ב"ז, 2024; ורטהיים, 2024; כהן, 2023). קורפוס המחקר כולל 24 תוכניות אקטואליה וחדשות ומונה 275 פריטים ששודרו בערוץ 14 במהלך 2024. במחקר נותחו כל הפריטים ששודרו בשתי התוכניות הנצפות ביותר בכל אחד מהמועדים שנכללו במדגם. הפריטים נותחו על ידי צפייה, מתוך הבנה ששימוש בפרוטוקולים כתובים עלול לרדד ולהחסיר מהמידע המשודר אפקטים רגשיים ואלמנטים ויזואליים שחשובים לצורכי קידוד (כך, למשל, יש מקרים בהם הניגוד בין התוכן המדובר לבין התוכן הויזואלי המלווה אותו הם שיוצרים את האפקט השלם).

הניתוח הונחה על ידי הקריטריונים שפורטו לעיל, ותרומם לקטגוריות סיווג קונקרטיות. אחרי מחקר פיילוט, במסגרתו שני מקודדים קודדו את כלל הפריטים המשודרים בשתי תוכניות ערוץ 14 על מנת לוודא שספר הקידוד רלבנטי, שימושי ויעיל, בנינו את המדגם. בחרנו שנה אחת – 2024 – אשר בה נתמקד. דגמנו באופן אקראי 12 תאריכים במהלך 2024 (ימי חול בלבד, כיוון שהערוץ אינו משדר בשבתות; רשימת התאריכים המלאה מצורפת באינדקס). הגישה לתכנים כללה צפייה בתוכניות המוקלטות בארכיון ערוץ 14. בכל אחד מהתאריכים במדגם נותחו כלל האייטמים בשתי התוכניות הנצפות ביותר בערוץ 14 (לרוב, "הפטריוטים"¹ ו"המהדורה המרכזית"). כל אייטם, כתבה, דיון באולפן ומונולוג פתיחה נחשבו ליחידת ניתוח. כל יחידה כזו סומנה במספר מזהה, המורכב מתאריך השידור ומיקומו של האייטם ברצף התוכנית. בסך הכל, נותחו 275 פריטים ששודרו בערוץ 14 במהלך 2024.

ניתוח הפריטים נעשה באמצעות ניתוח שיח תמטי – שיטת ניתוח מונחית טקסט, המזהה חזרה על תמות, קטגוריות ודפוסים מרכזיים בקורפוס המחקרי (Boyatzis, 1998; Braun & Clarke, 2023; Fereday & Muir, 2006). ניתוח השיח התמטי תורגם לקידוד מספרי, באופן שמאפשר לנתח את הדפוסים המרכזיים בתוכן המקודד (למשל, מה היו תיאוריות הקונספירציה שהופיעו בשידורי ערוץ 14 בתוכניות שקודדו), והן את הדומיננטיות שלהם בקורפוס המחקרי (למשל, עד כמה היו תיאוריות הקונספירציה דומיננטיות בשידורים שקודדו). שיטה זו משלבת גישות איכותניות וכמותניות לניתוח תוכן תקשורתי, באופן שמחזק את יתרונותיהם ומצמצם את חסרונותיהם.

לצורך המחקר, בנינו ספר קידוד עם קטגוריות ניתוח אשר נועד לעגן את המודל התיאורטי להבחנה בין עיתונות שמשרתת את השיח הדמוקרטי וכזו שפוגעת בו, או במילים אחרות, בין עיתונות לבין אנטי-עיתונות. ספר הקידוד מחולק לקריטריונים המתרגמים את המודל התיאורטי להבחנות קונקרטיות: (1) יחס לעובדות, שקרים ברי-הפרכה ותיאוריות קונספירציה, לפני ואחרי הפרסום, (2) הפצת שואה, גזענות והסתה לאלימות, (3) יחס לעיתונאים וכלי תקשורת ביקורתיים ועצמאיים, (4) הדהוד נטול ביקורתיות של פרופגנדה ממשלתית. ספר הקידוד כולל שאלות כמו: האם באייטם נתון במדגם מופיעים נתונים שגויים שניתן להפריך? האם באייטם מוזכרת תיאוריית קונספירציה כלשהי, ואם כן, איזו? האם באייטם מופיע שיח שואה או גזענות, ואם כן, כלפי מי היא מכוונת? האם באייטם מופיעה הסתה מפורשת לאלימות?

קידוד שקרים ותיאוריות קונספירציה.

ההנחיות שניתנו למקודדים היו לקודד בקטגוריה זו רק שקרים אמפיריים וניתנים להפרכה ותיאוריות קשר לא מבוססות, באופן דומה לקריטריון ששימש את סטנדר ועמיתיה (2024). במילים אחרות, אמירות כגון "נתניהו הוא ראש ממשלה מצויין", או "זו תקופה של נס", לא קודדו כאן בשקרים ברי הפרכה, כיוון שמדובר ברשמים או עמדות, ולא בטענות עובדתיות שגויות שניתנות להוכחה או הפרכה, כמו סיקור שגוי של סקרי דעת קהל או התייחסויות לאירועים שלא התרחשו. שתי שאלות בספר הקידוד לכדו קריטריון זה: "האם באייטם מופיעים שקרים ברורים שניתן להפריך? (תשובות אפשריות: 0 לא, 1 כן, 2 לא ברור/קשה להכריע)", ו"האם באייטם מוזכרת תיאוריית

¹ בעקבות תלונות על התכנים ששודרו בה, תוכנית "הפטריוטים" הונחתה על ידי מועצת הכבלים ב-2020 לשדר כתובית לפיה "התוכנית הפטריוטים הינה תוכנית אקטואליה העשויה להכיל תכנים סאטיריים. ככל שישולבו בתוכנית תכנים סאטיריים, אין לייחס לנאמר בהם שום משמעות אחרת או ניסיון לפגיעה". כיום התוכנית מוגדרת באתר הערוץ כ"תוכנית סאטירה יומית". עם זאת, בפועל, אין בתוכנית מערכונים מצולמים או סאטירה, והיא מתנהלת כתוכנית אקטואליה לכל דבר ועניין, בה דוברים שונים מנתחים את אירועי היום.

קונספירציה? (תשובות אפשריות: 0 לא, 1 כן – הבגידה מבפנים, 2 כן – המפגינים והאופוזיציה מופעלים על ידי סוכנים זרים, 3 כן – תפירת תיקי נתניהו, 4 לא ברור/קשה להכריע).

קידוד שיח שנאה, גזענות והסתה.

יש דרכים שונות להגדיר ולמדוד שיח שנאה, גזענות, והסתה לאלימות. אחת ההגדרות המקובלות היא של כל שיח אשר:

“expresses, encourages, stirs up, or incites *hatred* against a group of individuals distinguished by a particular feature or set of features such as race, ethnicity, gender, religion, nationality, and sexual orientation” (Parekh, 2012: 40)

בספר הקידוד השתמשנו בשתי שאלות על מנת ללכוד קריטריון זה: הראשונה מתמקדת בשיח שנאה באיטמים שבמדגם, והשנייה בגזענות והסתה לאלימות. כך נוסחו השאלות בספר הקידוד: "האם באיטם מופיע שיח שנאה או גזענות? (תשובות אפשריות: 0 לא, 1 כן – נגד פלסטינים, 2 כן – נגד ערבים ישראלים, 3 כן – נגד שמאלנים, מפגינים ומתנגדי ממשל, 4 כן – נגד קהילת הלהט"ב, 5 לא ברור/קשה לומר)", ו"האם באיטם מופיעה הסתה מפורשת לאלימות? (תשובות אפשריות: 0 לא, 1 כן – קריאה לאלימות נגד פלסטינים, 2 כן – קריאה לאלימות כלפי ערבים אזרחי ישראל, 3 כן – קריאה לאלימות נגד שמאלנים, מפגינים ומתנגדי ממשל, 4 כן – קריאה לאלימות נגד קהילת הלהט"ב, 5 לא ברור/קשה לומר).

בשתי השאלות, ניסוחי התשובות האפשריות התבססו על צפייה מעמיקה, ממושכת ושיטתית מוקדמת בתכני ערוץ 14 והיכרות קרובה עם התכנים הדומיננטיים המשודרים בו (אגרי, 2024), וכן על מחקר פיילוט במסגרתו קודדו שתי תוכניות לדוגמא, על מנת לוודא שספר הקידוד שימושי ורלבנטי. בנוסף, בשתי השאלות הנ"ל ניתן היה לסמן יותר מקטגוריה אחת, שכן במקרים רבים שיח השנאה במדגם כלל התייחסות ליותר מקבוצה אחת (למשל, גם פלסטינים וגם שמאלנים, או גם להט"בים וגם מפגינים).

קידוד היחס לעיתונאים וכלי תקשורת עיתונאיים.

אלמנט מרכזי נוסף בכלי תקשורת אנטי-עיתונאיים בשנות ה-2020, וכן ברטוריקה מצד מנהיגים פופוליסטיים, הוא המתקפה השיטתית על כלי תקשורת עיתונאיים (Panievsky, 2026). על כן, קטגוריה זו קודדה בהתבסס על השאלה הבאה: "האם באיטם מופיעה ביקורת על עיתונאים, כלי תקשורת ספציפיים, או 'התקשורת' באופן כללי? תשובות אפשריות: 0 לא, 1 כן – ביקורת לגיטימית שטוענת שהתקשורת מוטה פוליטית או שוגה עובדתית, 2 כן – ביקורת לא מבוססת אך לא מסיתה, 3 כן – ביקורת שמשווה את העיתונאים או כלי התקשורת לאויבי המדינה ובוגדים, 4 לא ברור/קשה לומר". המטרה כאן היא להבחין בין ביקורת תקשורת לגיטימית, שהיא חלק חשוב ואף קריטי מדמוקרטיה מתפקדת; לבין ביקורת תקשורת לגיטימית אך שגויה, שתלכד עם הקריטריון הקודם של שקרים ברי הפרכה; לבין ביקורת שאיננה לגיטימית ומעודדת הטרדה והסתה כנגד עיתונאים וכלי תקשורת שמבקרים את השלטון. ממצאים קודמים מעידים שדעת הקהל בישראל, ובפרט בקרב תומכי נתניהו, מהדהדת גם דה-לגיטימציה מסוג זה (Panievsky et al., 2024).

קידוד הדהוד נטול ביקורת של פרופגנדה ממשלתית.

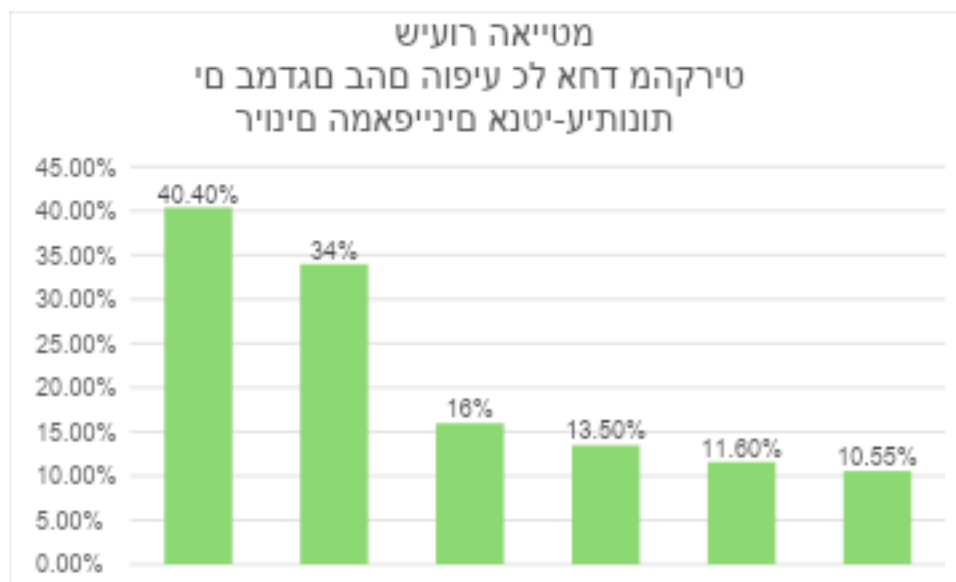
קריטריון זה היה מורכב יותר לניתוח, ועל כן נבחן בשתי פעימות. בשלב הראשון, נערך ניתוח תמטי (Braun & Clarke, 2023) של מסריו המרכזיים של ראש ממשלת ישראל בנימין נתניהו במהלך פרק הזמן המקביל למדגם

שלנו משידורי ערוץ 14. על מנת לזקק את דף המסרים של נתניהו באותה תקופה, התבטאויותיו הרשמיות – כולל נאומים, מסיבות עיתונאים, והודעות לעיתונות – נאספו מעמוד היוטיוב הרשמי של ראש ממשלת ישראל בשנת 2024². בסך הכל, נותחו 289 סרטונים בערוץ. התמות המרכזיות שעלו בניתוח מפורטות בפרק הממצאים, וכוללות, בין השאר, את תיאור משפטי נתניהו כ"מסע ציד", את ערוצי התקשורת שאינם נאמנים לנתניהו כ"ערוצי תבהלה", את המערכה בעזה ככזו שתסתיים ב"הניצחון המוחלט", סרבנות החמאס כמכשול בלעדי להשגת עסקה לשחרור חטופים מעזה, לחץ צבאי כאמצעי בלעדי להשגת החטופים, ותיאור המפגינים נגד המלחמה והממשלה כ"מיעוט קיצוני ואלים".

לאחר שסיווגנו באופן איכותני את התמות המרכזיות בתעמולה הממשלתית כפי שהופיעו בהתבטאויותיו הרשמיות של נתניהו, עברנו לשלב השני של הניתוח, הכמותני, במהלכו קודדו המופעים של מסרים אלו – ללא ביקורת או מסגור עיתונאי אחר – בתוכניות ערוץ 14 שבמדגם. הקידוד הזה נעשה לצד הקידוד של שאר הקריטריונים, באותו קובץ אקסל. ההלימה בין המסרים שיצאו מלשכת נתניהו לבין אלו ששודרו בתוכניות הנצפות ביותר בערוץ 14 בתקופה המדוברת שימשה אותנו כדי להדגים הדהוד נטול ביקורת של פרופגנדה ממשלתית.

² <https://www.youtube.com/@IsraeliPM>

ממצאים

מימין לשמאל: תיאוריות קונספירציה, הסתה לאלמות, ביקורת על עיתונאים, שיח שנאה, שקרים, תעמולה

בפרק הממצאים נציג סטטיסטיקה תיאורית של מספר ואחוז האייטמים בערוץ 14 שתאמו את ארבעת הקטגוריות שפיתחנו לזיהוי אנטי-עיתונות. הצגת כל קריטריון תלווה בציטוטים לדוגמא מתוך החומרים.

(1) יחס לעובדות, שקרים ברי הפרכה ותיאוריות קונספירציה

ב-34% (94=N) מהאייטמים נמצאו קביעות שקריות ברות-הפרכה, כלומר, עובדות ולא דעות או חוות דעת, שמידע קיים ואמין סותר אותן, במהלך 24 התוכניות שנדגמו. בקטגוריה זו לא נספרו חוות דעת שנויות במחלוקת או עמדות לא מבוססות, אלא רק התייחסויות עובדתיות למידע שבבר אזהרה כשגוי (למשל: סיקור שגוי של סקרי דעת קהל, התייחסויות לאירועים שלא התרחשו, וכיוצא באלה). להלן מספר דוגמאות לפרסום עובדות שקודדו כשקירות:

"גם בנוגע להפסקת המלחמה, בכל סקר, זה אחוז מאוד קטן מעם ישראל. עם ישראל הרבה יותר נחוש מההופעה של דובר צה"ל הערב, בנוגע להכרעת חמאס, מיטוט חמאס והשמדת חמאס" (יותם זמרי, "הפטריטים", 6.3.24). בשונה מהנאמר באולפן, סקרים הראו באופן עקבי כי הרוב הגורף בחברה הישראלית – כ-70 אחוז – תמכו בחתימה על הסכם לסיום המלחמה (חדשות 12, 9.5.25; חדשות 13, 18.7.25; "מעריב", 3.9.25; המכון הישראלי לדמוקרטיה, 3.9.25).

דוגמה נוספת נגעה לטענה כי יוזמות החקיקה לשינוי מערכת המשפט בישראל לא באמת יצרו קרע או חשש בעם, אלא הייתה נחלתה של אליטה מצומצמת בלבד. כפי שטענה עירית לינור, "אני מזכירה, היו אנשים שהתהלכו בתחושה שיש קרע בעם, ושהעם מבוהל מהרפורמה המשפטית. זה לא היה מעולם, ובטוח לא היו הדברים מעולם בפרפרזה למשוררת רחל. הייתה שם טלוויזיה, היו שם היפוכים של מספרים, היו שם שביתות

באקדמיה ואינדוקטרינציה, ואנשים שהתבצרו בכל מיני עמדות שאתה לא יכול להזיז אותם משם" (עירית לינור, "הפטרויטים", 20.3.24). בניגוד לדברים, הניסיון להעביר רפורמה משפטית דרמטית הצית מחאה ציבורית אדירה בישראל, חריגה בהיקפה, שנמשכה בעקביות חודשים ארוכים וכללה גם לפי הערכות המשטרה מיליוני אזרחים (למשל, ראו סקר אתר YNET, 5.2.23; סקר מכון המחקר INSS, 19.2.23; סקר המכון הישראלי לדמוקרטיה, 17.7.23).

בנוסף, בשידורי הערוץ נטען כי ההפגנות נגד ישראל בקמפוסים אמריקאים ממומנות על ידי גופים שמממנים "ארגוני שמאל" בישראל. לדברי אמיר איבגי, "ההפגנות המתפשטות בקמפוסים בארצות הברית ידועות בקו האנטי ישראלי והאנטישמי שלהן. עבשיו מתברר שהקרנות שעומדות מאחורי ההפגנות שם ממומנות ומעבירות כספים גם לשורת ארגוני שמאל כאן בארץ" ("המהדורה המרכזית", 8.5.24). בשונה מהנטען באולפן, הדו"ח שנכתב על ידי הקונגרס האמריקאי, עליו הסתמכו לכאורה בכתבה – הוכיח את ההיפך, וממשל טראמפ אף הדגיש זאת ("גלובס", 27.7.25).

בנוסף, ב-10.55% מהאייטמים (N=27) שודרו תיאוריות קונספירציה נטולות ביסוס עובדתי. המשותף להן, הנחת יסוד לפיה מאחורי הקלעים קיים קשר, מזימה, של קבוצה גדולה של אנשים וארגונים, הפועלים בחשאי בדרכים זדוניות על מנת לפגוע בפוליטיקאי אחד: בנימין נתניהו.

תיאוריה ראשונה שחזרה במדגם קדמה ל-7 באוקטובר ולמלחמה בעזה – תיאוריית "תפירת התיקים" הנסובה על אישומיו הפליליים של ראש הממשלה נתניהו. על פי התיאוריה, המקודמת נמרצות על ידי נתניהו, שריו, תומכיו ועורכי דינו, החקירות וכתבי האישום נגד נתניהו הם חלק מ"מסע ציד" של משטרת ישראל, הפרקליטות, הייעוץ המשפטי לממשלה והתקשורת הישראלית, שכלל מאות חוקרים, פרקליטים ועיתונאים, בכל הדרגים, שבמשך יותר מעשור המציאו אישומים, היטו עדים ובדו ראיות נגד נתניהו באופן זדוני, מתוכנן ומכוון, במטרה לעצור את הקריירה הפוליטית שלו. בשונה מטענות נקודתיות לגבי כשלי חקירה וכיו"ב, שיש להן תימוכין או בסיס, תיאוריית הקשר של "תפירת התיקים" מנוגדת לעובדות הידועות ולהיגיון הסביר, לא ניתן להוכיחה וממילא מעולם לא סופקו לה תימוכין.

כך, למשל, חזרה תיאוריית "תפירת התיקים" בתוכניות ערוץ 14 שבמדגם:

"משפט נתניהו התחדש היום עם עדותו של מפקד יח"ל לשעבר, תת-ניצב כורש ברנור. החקירה הנגדית, ביומה השני, עסקה במסע הציד של ברנור בתיקי ראש הממשלה ובאישורים לפתיחה בחקירה" (מגי טביבי, "המהדורה המרכזית", 9.4.24).

"תשמע, היום אני ממש עצוב. אחרי העדות שראינו של כורש ברנור במשפט נתניהו, צריך להגיד בצער שקבוצה של פקידים בכירים בישראל החליטה להדיח ראש ממשלה מכהן, ועשתה את כל העבירות ואת כל הפרות בחוק, על מנת לעמוד במשימה הזאת... אי-אפשר להתעלם מזה, באמת, בעוד חמש מאות שנה שיכתבו את ההיסטוריה של עם ישראל, יזכרו את זה. זה פשוט חרפה" (עו"ד גיא בוסי, "הפטרויטים", 9.4.24).

"יש כאן מערכת שחברה לה יחדיו כקנוניה, כדי להפיל ראש ממשלה מכהן" (יקי אדמקר, "הפטרויטים", 5.12.24).

"בואו נגיד את האמת בסדר, זה לא העדות וזה לא המלחמה וזה לא השוחד, כל התיקים האלה תפורים. כל התיקים האלה מסע ציד, כל התיקים האלה כי קוראים לו נתניהו" (איתמר פליישמן, "הפטרוטים", 5.12.24).

אני מדבר עם הרבה מאוד עורכי דין פוליטיים בכירים, וכולם אומרים לי כולם, ללא יוצא מן הכלל, שמר נתניהו ולוביץ' זכאים בתיק 4000. אבל הם מוסיפים שאין סיכוי שבית המשפט הזה יזכה אותם. אבל אני רוצה להגיד משהו ממעוף הציפור. ההתנהלות של הפרקליטות בתיק הזה היא חרפה. היא בושה" (גיא בוס, "הפטרוטים", 20.3.24).

"היא פלילית, בוס" (עירית לינור, "הפטרוטים", 20.3.24).

"אני פונה לאליקים רובינשטיין, ולאהרון ברק, תפסיקו את הפארסה הזאת. מה שקורה כאן, לשלושת השופטים אין אומץ. שיגדלו ביצים, ויעשו את מה שהם צריכים לעשות – לעצור את המשפט המטורף, זה בלתי מתקבל על הדעת" (גיא בוס, "הפטרוטים", 20.3.24).

"אנחנו חייבים לשאול את עצמנו בהגינות, איך הגיע למצב שבכירי הפרקליטות, בכירי החוקרים בישראל, מאמינים באמונה שלמה שראש הממשלה המכהן הוא דמון, שהוא גנב, שהוא מושחת, בלי שום ראיה. שיהיה ברור, לא הייתה שום ראיה, הם פשוט סימנו את המטרה וירו את החיצים. איך האליטה של הפרקליטות והאליטה של המשטרה, זה מה שהם" (גיא בוס, "הפטרוטים", 20.3.24).

קונספירציות "תפירת התיקים" היא פיתוח מקומי של תיאוריית קשר שיובאה מארצות הברית, זו של "מדינת העומק" (Michaelis – 2022; Horwitz, 2022; Berg, 2023; The Deep State, 2018). על-פי תיאוריה זו, המדינה לא נשלטת על-ידי נבחר הציבור, אלא על-ידי מערך חשאי של אנשי השירות הציבורי (פקידים, שופטים, פרקליטים, ועוד), האקדמיה והתקשורת, הפועלים כולם במתואם כנגד המנהיג הנבחר ורצון העם. תיאוריית הקשר לובשת ופושטת פנים במדינות שונות ובתקופות שונות, ושימשה בין השאר להפצת אנטישמיות (Berg, 2023). כך נשמעה הגרסה של תיאוריית הקונספירציה הזו בשידורי ערוץ 14 שבמדגם:

"בסוף בסוף יש פה ריבון, שלא נותנים לו לשלוט! יש פה ממשלה נבחרת שלא מסוגלת לשלוט כי חבורת פקידים, חזקה ונושאת מסורת ארוכה של ממלכתיות וכל הדיבורים האלה, פשוט לא תתן לה לשלוט" (אראל סג"ל, "המהדורה המרכזית", 5.12.24).

במדגם מתכני ערוץ 14, התיאוריה הופיעה גם בהקשר בעל הגוון האנטישמי, לפיו יהודים עשירים עומדים מאחורי המחאות באוניברסיטאות ברחבי העולם נגד המלחמה בעזה, למשל, בציטוט הבא: "פריצקר, סורוס וגלמן הם אלה שמימנו את המחאות בקמפוסים" (משה כהן אליה, "הפטרוטים", 6.3.24).

אך תיאוריית הקונספירציה השכיחה ביותר במדגם שלפנינו היא זו של "הבגידה מבפנים". גם כאן מדובר בתיאוריית קשר ותיקה, שהמופע המפורסם ביותר שלה הוא בתעמולה הנאצית על ה"סכין בגב האומה" ונועדה להסביר את הכישלון במלחמת העולם הראשונה. בישראל, התיאוריה נולדה מיד ביום ה-7 באוקטובר, ונועדה להסביר את המחדל בהדיפת מתקפת חמאס. נתניהו, סביבתו ותומכיו אימצו אותה כחלק מהקמפיין להסרת האחריות על המחדל מנתניהו וכחלק מהקמפיין שקדם לו להכפשת ארגוני המחאה נגד ההפיכה המשטרית. לפי קונספירציות "הבגידה מבפנים", מתקפת חמאס ב-7 באוקטובר היתה פרי שיתוף פעולה, באופן פסיבי או אקטיבי, ישיר או עקיף, בין ארגון הטרור הרצחני לבין ישראלים "בוגדים מבפנים". קבוצה זו התרחבה לאורך

המלחמה, וכללה את צמרת מערכת הביטחון וחלקים אחרים שלה, ארגוני המחאה נגד הממשלה, עיתונאים ביקורתיים, נציגי אופוזיציה ואפילו משפחות חטופים ונרצחים שהעזו לבקר את הממשלה על התנהלותה. במדגם משידורי ערוץ 14, הדברים באו לידי ביטוי למשל כך:

"את הריסטארט למדינה צריך לעשות מהדיף סטייט, עכשיו, מה זה דיף סטייט? אנשים חושבים שזה איזשהו תמנון בג"צ כזה, עם כל הזרועות שלו: תקשורת, מוסד, שב"כ, משטרה, זה הכל נכון. אבל זה לא העיקר. הדיף סטייט זאת מערכת אורגנית. בג"צ לא הורה לאורי שגיא, אלוף משנה, לסלק אותי מהתא. הוא לא הורה לרמטכ"ל למנות את אותה ועדת חקירה מפוקפקת, הוא לא הורה לבלינקן להגיד לו: אני בא להיפגש איתך בסודיות, והוא לא הורה לאלוף טולדנו: תשמע, אתה תענה בעזות מצח לשרה סטרוק - אלא יש פה מערכת שמתפקדת באופן אורגני, תודעתי, אדנותי, כבר 120 שנה. ובסוף, זה מגיע לאותה סכנה, כשיושבים אלוף פיקוד הדרום, ראש השב"כ, רמטכ"ל וראש אמ"ן ומחליטים: אנחנו לא נעיר את ראש הממשלה" (שי קלך, "הפטרויטים", 28.2.24).

"מפקד חיל האוויר מצופף פה שורות, עם כל האליטות, כדי לכבס את הפשע הגדול שנעשה נגד העם היהודי שנעשה ב-2023 על ידי 'אחים לנשק' למיניהם וזה מאוד מטריד. אני שואל את עצמי כמה אנחנו יכולים לסמוך על שיקול הדעת של מפקד חיל אוויר שפועל כחוליה בתוך מערכת משומנת שמנסה לעשות הנדסת תודעה, עם סמכות" (משה כהן אליה, "הפטרויטים", 18.7.24)

לסיכום, ב-34% (94=N) מהאייטמים במדגם נמצאו קביעות שקריות ברות-הפרכה, וב-10.55% מהאייטמים (27=N) שודרו תיאוריות קונספירציה נטולות ביסוס עובדתי. מדובר בשיעור גבוה במיוחד. על הספקטרום שעיצבו החוקרים סטנדר ועמיתיה, ערוץ 14 נמצא קרוב יותר לקטגוריית "מיסאינפורמציה קיצונית" מאשר לקטגוריית "הטייה מתונה", אותה מצאו שכיחה ביותר באתרי חדשות אלטרנטיביים במדינות מערביות (Staender et al, 2024).

(2) הפצת שנאה, גזענות והסתה לאלימות

ב-16% מהאייטמים במדגם (44=N) זוהו מופעי שנאה, גזענות והסתה. רוב שיח השנאה שהופיע בשידורי ערוץ 14 הופנה כלפי מתנגדי הממשלה. כך, למשל, סומנו פוליטיקאים מהאופוזיציה, כמו ח"כ עופר כסיף ויאיר גולן, כאויבי ישראל:

"חבר הכנסת עופר כסיף מהרשימה המשותפת בעוד מופע הזדהות עם האויב, עולה למתקפה נגד ישראל ומאשים אותה בפשעי מלחמה" (מגי טביבי, "המהדורה המרכזית", 14.8.24).

"לא למדתם כלום??? נהרגו פה אנשים! נאנסו נשים, בגלל הטירוף שלכם! הטרלול שלכם, הרסתם מדינה! אתה יאיר גולן, אתה פושע! איך שאתה מדבר אתה פושע, אתה מסית, אתה מפרק את מדינת ישראל! אתה בן אדם קרימינל שלא ראוי להיות במדינה דמוקרטית!" (יונן מגל, "הפטרויטים", 18.7.24).

בחלק מהמקרים, הניסיונות לצייר את מנהיגי האופוזיציה כאויבי המדינה ושונאי עמם כללו קבוצות נוספות בחברה הישראלית, למשל, מרצים וחוקרים באוניברסיטאות:

"מה הדרישות קבלה להיות בסגל זוטור או בכיר? להיות אנטישמי? כמה שאתה יותר אנטישמי אתה יותר מקודם? אתה רואה אנשים שהם אשכרה, ליטרלי, תומכי טרור ולמרות זאת הם באקדמיה [...] אותם אנשים הם גם אלה שמעבירים את התכנים האלה לאותם יאיר גולן ודובר צה"ל ומזינים את זה" (דרור קפאח, "הפטריזטים", 3.6.24).

בנוסף, סומנו המפגינים נגד ממשלת נתניהו כשותפים של ארגון הטרור חמאס ואויבי מדינה אחרים:

"יושב סינוואר, מהשביעי באוקטובר, כמה ימים אחר כך כבר התחיל הקמפיין הזה שמסמן את נתניהו כאשם הבלעדי, וכל מה שהוא עושה זה לחכך ידיו בהנאה ולומר תודה רבה למי שמוביל את הקמפיין הזה, תודה רבה למי שמפמפם אותו, תודה רבה למי ששופך מיליונים על שלטי חוצות. וזה מה שהאנשים האלו צריכים לדעת – שכשאנחנו נלחמים על הגורל שלנו בארץ ישראל, על זכות הקיום שלנו, הם הולכים ונותנים מתנה לסינוואר ולגדולי האויבים שלנו בעזה ובעולם" (יקי אדמקר, "הפטריזטים", 28.2.24).

"הם גם מעבירים את התכנים לאמריקאים, כשמישהו צריך להלשין, כמנהג יהודים מסוימים לאורך ההיסטוריה [...] היה להם שם בהיסטוריה ליהודים האלה" (יותם זמרי, "הפטריזטים", 3.6.24).

"הרעיון הוא לייצר כאוס, להפריע, להטריד, לא אכפת להם באמת לא מהחטופים, הם רוצים להפיל את הממשלה, כל השאר זה שימוש ציני, לא משנה אם זה בחטופים, במשפחות שכולות, בכל מה שאפשר" (שי גולדשטיין, "הפטריזטים", 20.3.24).

"אתם מחנה קנאי, נקמן, לא רלוונטי, קטנוני, ואני כל כך שמח שהוא פשוט מורכב מחבורה של אפסים - המדינה לא חשובה לכם!" (נועם פתחי, "הפטריזטים", 5.12.24).

"לא יהיה ספר, לא יהיה טקסט, לא יהיה סמינריון שלא יהיה כתוב בו על החלק של הסרבנים במה שקרה לנו ב-7 באוקטובר" (נווה דרומי, "הפטריזטים", 28.2.24).

גם גזענות, בעיקר כלפי פלסטינים, מוסלמים וערבים, הופיעה בקטגוריה הזו. כך, למשל:

"אומות העולם נמצאים עכשיו בתהליך של כיבוש אסלאמי. אנחנו מדברים על האמריקאים והאירופאים, והעולם המערבי כולו נמצא עכשיו בתהליך של כיבוש איסלאמי" (שי גולדשטיין, "הפטריזטים", 20.3.24).

"איפה שיש ערבים, יהיה טרור נגד יהודים. זה חד משמעית, זה אני יודע" (יותם זמרי, "הפטריזטים", 14.8.24).

במקרים אחרים, שיח מכליל מסוג זה הופנה גם כלפי יהודי העולם, למשל:

"יהודים במפלגה הדמוקרטית זה האסון הכי גדול לישראל, באופן היסטורי" (דרור קפאח, "הפטריזטים", 14.8.24).

"לא יודע איך לספר לך את זה אבל רוב היהודים בארה"ב הם בצד של המוסלמים" (יותם זמרי, "הפטריזטים", 20.3.24).

בנוסף, זוהו ב-11.6% מהאייטמים (32=N) מופעי הסתה לאלימות, פשעי מלחמה ורצח עם ברצועת עזה. כך, למשל, הופיעו במדגם קריאות של שדרי וכתבי הערוץ לעצור את הסיוע ההומניטרי לרצועת עזה: "הנה אני מביא לעצור את ההומניטרי, לעצור את הדלק ולעצור את המים" (גיא בוס, "הפטריזטים", 8.5.24), או לכבוש ולטהר

אתנית את רצועת עזה כענישה: "האויב צריך לשלם במטבע שחשוב לו. שזה העניין של כמובן קרקע" (עירית לינור, "הפטריוטים", 20.3.24). במקרים אחרים, קראו השדרנים לבטל את המשפט בעניינו של החייל שליו גולן, שנעצר בעקבות הגשת כתב אישום נגדו בגין ביזה והוצאת אמצעי לחימה בעת שירותו הצבאי ברצועת עזה.

מקרים רבים מסוג זה – ואף חמורים בהרבה – תועדו, בין היתר, בעתירות נגד ערוץ 14 ורשויות המדינה שנמנעות מלאכוף את החוק (פרסיקו, 2025). ארגוני חברה אזרחית ומכוני מחקר (הבלוק הדמוקרטי, מכון זולת והתנועה לרגולציה הוגנת) עתרו במאי 2025 נגד משטרת ישראל, פרקליט המדינה והיועצת המשפטית לממשלה בדרישה לפתוח בחקירה פלילית נגד ערוץ 14 בטענה ששידר "התבטאויות חוזרות ונשנות המהוות הסתה לרצח עם, הסתה לאלימות והסתה לגזענות" (פרסיקו, 2025). למשל:

"ביום יומיים הראשונים היינו צריכים להרוג 100,000 [עזתים]... מתי מעט אולי בני אדם שם. מתי מעט אולי בני אדם שם. 90 ומשהו אחוז מחבלים ומעורבים! לא בלתי מעורבים, אין דבר כזה בלתי מעורבים" (דני נוימן, 6.5.2024).

"אין חפים מפשע. זה בדיוק, כשאתה אומר 'אוכלוסייה', אין אוכלוסייה. יש שני מיליון וחצי טרוריסטים... ברגע שבעזה אין חף מפשע, אז אין טעם להקש בגג'. כי כולם טרוריסטים" (אליהו יוסיאן, "הפטריוטים", 29.10.2023)

"אין חפים מפשע. פליישמן מדבר כל הזמן על הנכבה. הם ב־48 הביאו על עצמם את הנכבה. עכשיו תהיה להם נכבה שנייה, אבל אמיתית. לסיים את העבודה של בן גוריון" (נווה דרומי, "הפטריוטים", 14.10.2023).

"אני ציפיתי למסות הרבה יותר גדולות של הרג בקרב החמאסניקים ובקרב אזרחי עזה שהם כולם, כמו שאנחנו יודעים, לא 'בלתי מעורבים'" (דנה ורון, "הפטריוטים", 8.8.2024).

"ככה צריכה להיראות כל עזה, בלי בית אחד אבן על אבן" (ינון מגל, "הפטריוטים", 1.4.24).

"כל פקודה שאינה כל מי שיתקרב אליכם יחוסל, היא פקודה בלתי חוקית בעליל... לא משנה מה הפקודה: אתם תירו בשביל להרוג". (איתמר פליישמן, "הפטריוטים", 1.10.24).

בתגובה שהגישה משטרת ישראל לבית המשפט, נטען כי הנושא מצוי בבדיקה אולם היא תאריך זמן בלתי ידוע. הממצאים מהמדגם שבחנו כאן ממחישים עד כמה נפוץ היה שיח זה בלוח השידורים של הערוץ באותה תקופה, ושלא היה מדובר בממצא חריג לתכני הערוץ.

(3) יחס לעיתונאים וכלי תקשורת ביקורתיים ועצמאיים

ב-13.5% מהאייטמים (37=N) הופיעה ביקורת על עיתונאים וכלי תקשורת שזוהו בביקורתיים כלפי הממשלה. בחלקם סומנו כתבים ספציפיים, בחלקם הותקפו מערכות חדשות, ובמקרים אחרים סומנה "התקשורת" הישראלית כולה כמטרה. גם כאן, נעשתה הבחנה בין ביקורת לגיטימית לבין ביקורת מהסוג שמסמן עיתונאים וכלי תקשורת כאויבי המדינה, למשל:

"התקשורת הישראלית זה פרודיה. זה תקשורת נגד המדינה שלה. זה פשוט דבר נפלא" (ינון מגל, "הפטריוטים", 9.4.24).

"מה שקורה בתקשורת זה באמת, זה כאילו, צריך להתמודד עם התקפת נגד של התקשורת, נגד ישראל. זה פחות או יותר המצב" (ינון מגל, "הפטרוטים", 9.4.24).

"רק אצלנו, בחלק מכלי התקשורת מתקשים להיפרד, אם לא מחמאס, אז לפחות מההתמכרות הלא ברורה לתבוסתנות" (תמיר מורג, המהדורה המרכזית, 6.2.2024).

"שנייה, אני חושב אבל שיש לך טעות בהגדרת השיח הזה תבוסתני. יש הבדל בין הדברים שנאמרים כאן בתוכנית לדברים שנאמרים בתקשורת, או דברים כמו אנשים ידלין שאומרים את זה, כי הם מבחינתם מהרגע הראשון לא רצו לראות את ישראל מנצחת. יש להם שנאה אחת לאדם אחד, לנתניהו, כל עוד הוא מנהל את המלחמה. מבחינתם שחמאס ינצח" (יקי אדמקר, "הפטרוטים", 9.4.24).

"מה שקורה בתקשורת זה דבר פשוט מופלא. כל הטרימינולוגיה שהם משתמשים, זה משחק במוחות, זה הנדסת תודעה, זה דבר שלא ייאמן, עוד לא ראיתי דבר נבזי כמו לפצל טקס זיכרון ממלכתי לאסון לאומי, עוד לא ראיתי דבר נבזי כזה, וכל התקשורת מרפדת את האירוע הזה" (ינון מגל, "הפטרוטים", 27.8.24).

ב-4.73% מהאייטמים (13=N) הושאו עיתונאים וכלי תקשורת לארגוני טרור, נאצים, אנטישמים, ואויבי המדינה בגין פעילותם העיתונאית. כך למשל, במקרה הזה:

"אמיר אורן הוא בסוף אחד מתוך רבים בעיתון 'הארץ' שמאז ה-7 באוקטובר פשוט עושים דבר נורא, פוגעים בלוחמים שלנו, פוגעים במדינת ישראל, פוגעים במלחמה שאנחנו מנהלים נגד גדולי אויבינו. ופה המקום להזכיר את הדבר שהוא לא פחות מחרפה ועדיין קורה אחרי כותרות כאלה, זה העובדה שעדיין מדינת ישראל מעבירה מיליוני שקלים מדי שנה לעיתון 'הארץ', אם זה באמצעות מנויים לפקידות הבכירה בצה"ל, אם זה באמצעות מודעות פרסום שונות דרך לשכת העיתונות הממשלתית או כל מיני גופים אחרים, הגיע הזמן שלעיתון, שמתוכנו, מתוך העם שלנו, עושה את הפגיעה הזאת, להפסיק גם את המימון הכלכלי הזה" (יקי אדמקר, "הפטרוטים", 28.2.24).

"העיתון הזה עושה נזק, אני לא קורא לסגור אוקי? אבל אני אומר, יש גבול בין לא לסגור עיתון לבין להתחיל לחלק אותו, שהמדינה תחלק אותו באמצעות בסיסי צה"ל וכאלה. מי שרוצה לקרוא את העיתון, להיות אנטישמי, לבריא אות. אין שום סיבה שמדינת ישראל תממן, גם על ידי פרסום ממשלתי, וגם על ידי חלוקה לכל מיני גופים ממשלתיים, אז הגיע הזמן ששר התקשורת או שר הביטחון, או מי שזה לא יהיה, ישים קאט" (דרור קאפח, "הפטרוטים", 14.8.24).

זמרי: "עמירה הס היא באמת, אמרתי לך כבר שאני מעדיף להגות אחרת את שם המשפחה שלה..". מגל: "כאן גרים בכיף עמירה ורודולף הס" ("הפטרוטים", 28.2.24).

"ענת מטר ועמירה הס יכולות להקים מפלגה ביחד - מזדהים עם האויב" (משה כהן אליה, "הפטרוטים", 9.4.24).

"לגבי רונן ברגמן והברק רבידים למיניהם, אני כל הזמן מעלה את הנקודה הזאת: אתם ישראלים. הנאמנות העליונה שלכם היא לפה. זה שאתה עובד בניו-יורק טיימס, אתה עדיין מזדהה בישראל, זה פשוט מטריד לראות עד כמה מלאכתם של האויבים שלנו נעשית הרבה פעמים על ידי אנשים מבפנים" (משה כהן אליה, "הפטרוטים", 18.7.24).

לסיכום, מתקפה על כלי תקשורת ועיתונאים הופיעה בלמעלה מעשירית האייטמים (13.5%), ובכמעט 5% מכלל האייטמים במדגם הביקורת כללה דה-לגיטימציה והשוואה של עיתונאים לארגוני טרור, נאצים, אנטישמים ואויבי המדינה.

(4) הדהוד נטול ביקורת של תעמולה ממשלתית

קריטריון זה, כמתואר בפרק המתודולוגי, נבחן בשתי פעימות. ראשית, נבחן מה היו מסריו המרכזיים של ראש הממשלה נתניהו בחודשים שבמדגם. ניתוח התעמולה הממשלתית במהלך שנת 2024, שנשען על מסיבות העיתונאים התכופות וההודעות לעיתונות מטעם לשכת נתניהו, שפורסמו בערוץ היוטיוב הרשמי של ראש ממשלת ישראל, העלה את המסרים המרכזיים הבאים:

"מסע ציד". המשפט הפלילי של נתניהו "תפור", פרי מזימה זדונית של מתנגדי נתניהו: "זה מסע ציד מאורגן" (הצהרת רה"מ נתניהו, 10.11.24), "אני מחכה לחשוף את השיטה של מסע ציד אכזרי" (רה"מ נתניהו, מסיבת, 9.12.24), "העם לא טיפש, הוא הבין בדיוק מה קורה כאן – חקירות פוליטיות ומסע ציד פוליטי" (רה"מ נתניהו, מסיבת עיתונאים, 9.12.24).

"ערוצי התבהלה". התקשורת המרכזית משדרת שקרים ומטעה את הציבור על מנת לעורר קיטוב, בהלה ופחד: "פייק ניוז של התקשורת [...] תרעלה ותבהלה בעיצומה של מלחמה" (הצהרת רה"מ נתניהו, 10.11.24).

"הניצחון המוחלט". נתניהו כמצביא העליון יסיים את המלחמה בהשמדה המוחלטת של חמאס ולא בהסכם עימו: "נשיג את הניצחון המוחלט" (הצהרת רה"מ נתניהו, 20.5.24), "אני נחוש יותר מתמיד להוביל אותנו לניצחון המוחלט" (הצהרת רה"מ נתניהו, 10.11.24).

"סרבנות החמאס". חמאס הוא המכשול היחיד והבלעדי לקיומה של עסקה לשחרור החטופים: "ישראל היא לא זו שמונעת עסקה. חמאס מונע עסקה" (רה"מ נתניהו, ישיבת ממשלה, 7.4.24), "החמאס הוא זה שמכשיל את שחרור חטופינו" (הצהרת רה"מ נתניהו, 5.5.24), "מי שמונע את שחרור חטופינו הוא החמאס שממשיך להתנגד למתווה, ולא ממשלת ישראל שקיבלה אותו" (רה"מ נתניהו, ישיבת ממשלה, 4.8.24).

"לחץ צבאי ישחרר חטופים". החטופים ישוחררו דווקא בזכות התמשכות המערכה המלחמתית מצידה של ישראל ולא בהסכם עם חמאס: "הלחץ הצבאי שהם מפעילים כאן ... עוזר לנו לקדם את עסקת החטופים" (הצהרת רה"מ נתניהו, 18.7.24), "הכניסה לרפיח משרתת שני יעדי מלחמה מרכזיים: השבת חטופינו וחיסול החמאס. אנחנו כבר הוכחנו בשחרור החטופים הקודם – לחץ צבאי על החמאס הוא תנאי הכרחי להשבת חטופינו" (הצהרת רה"מ נתניהו, 7.5.24).

"מיעוט קיצוני ואלים". מי שמתנגדים לאופן בו נתניהו מנהל את המלחמה, כמו משפחות החטופים ותומכיהם, הם בוגדים מבפנים המעוניינים בפירור החברה הישראלית: "ברגע זה, בעיצומה של המלחמה, צריך להתאחד כדי להדוף את ההתקפות נגדנו. זה הזמן לאחדות. אבל דווקא בזמן הזה, מיעוט קיצוני ואלים מנסה לגרור את המדינה לפילוג. אין דבר שאויבינו רוצים יותר. הם מייחלים לכך שפילוג פנימי ושנאת חנם יעצרו אותנו רגע לפני הניצחון" (רה"מ נתניהו, ישיבת ממשלה, 7.4.24).

בשלב השני, נבחן המתאם בין דף המסרים של לשכת ראש הממשלה, לבין שידורי ערוץ 14 באותו פרק זמן.

ב-40.4% מהאייטמים במדגם (N=111) הופיע הדהוד נטול ביקורתיות או מסגור עיתונאי על מסריה המרכזיים של ממשלת נתניהו באותה תקופה.

בנוסף, באחת התוכניות במדגם אף שודר סרטון תדמית לראש הממשלה בנימין נתניהו ("הפטריטים", 20.3.24), ללא מסגור או ביקורת. בתוכנית אחרת, מגיש המהדורה, ינון מגל, שידר את התוכנית כשלראשו כובע ובו המיתוג שטבעו יועצי התקשורת של נתניהו: "ניצחון מוחלט" ("הפטריטים", 6.3.24). הכובע המדובר כיבב בתוכניות רבות בערוץ, ומגל אף ניסה למכור אותם – ניסיון שנעצר בעקבות תלונות של התנועה לרגולציה הוגנת וסיקור של המיזם באתר העין השביעית (אגרי 2024).

מלבד הסממנים החיצוניים, נתניהו זכה למחמאות גורפות, קרדיט בלעדי על הצלחות ואמון עיוור – לעיתים באופן מוצהר:

"קודם כל נגיד, ההחלטה אתמול, מי שנשאר בודד בצמרת וקיבל את ההחלטה, עם הרבה מאוד תעוזה, עם הרבה מאוד אומץ לב, זה בנימין נתניהו" (יעקב ברדוגו, "המהדורה המרכזית", 31.7.24)

"אני סומך על נתניהו, גם כשהוא בהרדמה מלאה, יותר משאני סומך על גנץ או לפיד" (ינון מגל, "הפטריטים", 1.4.24).

"אני רואה איך הוא (נתניהו) מגן על האינטרסים של מדינת ישראל, מול כל הכוחות המחלישים... יש על מי לסמוך" (ינון מגל, "הפטריטים", 18.7.24).

"אני אומר בלב שלם שאני מאמין לראש הממשלה, שאם הוא ביקש מיורם כהן לבצע האזנות, זה רק לביטחון המדינה, כי ביטחון המדינה נפגע בגלל שלבכירים שלנו יש פה גדול" (אראל סג"ל, "המהדורה המרכזית", 5.12.24)

לצד הדהוד המסרים של נתניהו, שידור של סרטוני תעמולה מטעמו ופרשנויות חיוביות ומשבחות, לא נשמעה ביקורת על ראש הממשלה בתכנים שבמדגם. בעתיד, יש מקום לבחון אפשרות לשכלל ולהסתמך לטובת קריטריון זה על ניתוח טקסטים ממוחשב ואולי אף מבוסס-בינה מלאכותית. המשימה המרכזית – זיהוי מידת החפיפה בין מסרי לשכת ראש הממשלה לבין מסרי כלי התקשורת – היא משימה שתואמת את היכולות של מודלי שפה גדולים. זה קריטריון שיוכל להשתכלל הודות להתפתחויות הטכנולוגיות הצפויות בשנים הקרובות.

דיון

הממצאים הללו מעלים מספר מסקנות ומספר שאלות. ראשית, ניכר שהקריטריונים לזיהוי אנטי-עיתונות – ובראשם שקרים ותעמולה ממשלתית – נכחו באופן עקבי ושיטתי בתכני ערוץ 14, הן במהדורת החדשות והן בתוכנית "הפטריטים". אך ערוץ 14 איננו מקרה יחיד. בישראל קמו כמה וכמה כלי תקשורת שפועלים באופן דומה, ומעלים חששות לאנטי-עיתונות במידה משתנה (למשל, "ישראל היום", שהוקם במטרה לקדם את נתניהו³, או התפתחויות מאוחרות יותר, כמו הערוץ הכלכלי של מירילשווילי, ערוץ 24i, או ערוץ 16 המתוכנן).

במחקרם משנת 2022 של גרוסמן ושות'⁴, החוקרים ביקשו לבדוק האם בעלי הון אולטרה-עשירים יכולים לעצב את תוצאות הבחירות באמצעות שליטה בכלי תקשורת המקדמים בגלוי את האינטרסים הפוליטיים שלהם?

³ (Benzaquen, 2015; Dahan & Bentham, 2017; Grossman et al., 2022)

⁴ Grossman et al., 2022

לדבריהם, השאלה כיצד צרכני תקשורת מתייחסים לסיקור מוטה ומפחיתים ממשקלו נעשית דחופה יותר, ככל שמספר הולך וגדל של מיליארדים משלבים בין בעלות על כלי תקשורת מרכזיים לבין אינטרסים עסקיים ואג'נדות פוליטיות. מחקרם בדק שאלה זו בהקשר הישראלי, בו המיליארדר שלדון אדלסון השיק בשנת 2007 את העיתון "ישראל היום", המזוהה עם נתניהו והליכוד. העיתון חולק ללא תשלום, ותוך זמן קצר הפך לעיתון הנפוץ ביותר בישראל. מסקנתם הייתה כי "בהתבסס על נתוני החשיפה המקומיים לעיתון מאז השקתו, הניתוח שלנו מצביע על כך שלעיתון הייתה השפעה משמעותית על תוצאות הבחירות, בעיקר לטובתם של בנימין נתניהו ומפלגת הליכוד. שינוי זה תרם לחיזוק משמעותי של ההגמוניה של מחנה הימין בפוליטיקה הלאומית". לסיכום הסבירו החוקרים, "ממצאינו מדגישים את ההשפעה העצומה שבעלי הון אולטרה-עשירים עשויים להפעיל על עיצוב המערכת הפוליטית באמצעות בעלות על כלי תקשורת".

השלב הבא יהיה להתבסס על הקריטריונים שעיצבנו על מנת למקם גם אותם על הספקטרום שבין עיתונות לאנטי-עיתונות. בנוסף, כלי תקשורת דומים בעולם, במדינות כמו ארצות הברית, הודו והונג קונג, יוכלו להיבחן בהתאם (George et al., 2025; Peck, 2019; Chadha & Bhat, 2022). בחינה שיטתית כזו תוכל גם לענות לשאלה שהעלו חוקרי התקשורת האמריקאית באואר ועמיתיו במאמרם: האם פוקס ניוז הוא כלי תקשורת או מכונה פוליטית? (Bauer et al., 2022).

שנית, מבחינת היחס לעובדות, נראה כי המקרה הישראלי חמור מאלה שתועדו לאחרונה במדינות אחרות. כאמור, סטנדר ועמיתיה (2024), הבחינו בין ארבעה סוגים של דיווח שקרי שהופיעו בכלי תקשורת אלטרנטיביים בצרפת, גרמניה, שווייץ, בריטניה וארה"ב: הטייה מתונה, הטייה כבדה, מיסאינפורמציה אידיאולוגית, ומיסאינפורמציה קיצונית. במקרים שנבחנו במסגרת המחקר, נמצאו בעיקר שני הסוגים הראשונים, המתונים יותר של הטייה. בקרב כלי תקשורת אלטרנטיביים בהטייה מתונה, למשל, נמצאו תיאוריות קונספירציה רק ב-3% מהתכנים. לא ניתן לבצע השוואה ישירה בין המקרים, השונים בשלל פרמטרים; עם זאת, העובדה שתאוריות קונספירציה כיבבו בלמעלה מעשירית התכנים בערוץ 14, שהוא ערוץ טלוויזיה פופולארי ולא אתר חדשות שולי, בהחלט מהווים אינדיקציה למצבה החמור של סביבת המידע בישראל. מחקר עתידי יוכל לבחון את הגורמים להם ניתן לייחס את חומרת התכנים בערוץ 14 בהשוואה לכלי תקשורת מקבילים במדינות אחרות: האם הסיבה היא היעדר רגולציה? השתלטות הממשלה על הגופים המפקחים? או שמא הקיטוב הרגשי הקיצוני בישראל, או המלחמה המתמשכת של נתניהו נגד עיתונות ביקורתית?

שלישית, שיעור האייטמים שבהם זהו מופעי שנאה, גזענות והסתה (16%) – ובפרט קריאות שנאה, הסתה לאלימות, פשעי מלחמה ורצח עם נגד פלסטינים ברצועת עזה (11.6%) – מדאיג. גם התכנים עצמם, והדוגמאות המובאות במאמר, קשות לעיכול. יהיה מעניין לבחון האם עם ההתרחקות מאוקטובר 2023, שיעור מופעי השנאה בערוץ יפחת – או שרק תמהיל המטרות שלו ישתנה (למשל, יותר שנאה כלפי מפגינים, פחות שנאה כלפי עזתים). בעוד שמחקרים רבים מנטרים ומנתחים שיח שנאה ברשתות החברתיות, ואף עושים שימוש במודלי שפה ובינה מלאכותית על מנת לנסות ולקצר את מלאכת הניטור, תשומת לב מחקרית מוגבלת ניתנה לניטור וניתוח של ביטויי שנאה, גזענות והסתה בכלי תקשורת. לאור הנסיגה הדמוקרטית במדינות רבות בעולם והעלייה בסמכותנות פופוליסטית, יש מקום להעמיק את הידע שלנו לגבי הפצת שנאה והסתה בתקשורת – ולא רק ברשת.

סיכום

העלייה במתקפות נגד חופש העיתונות ברחבי העולם, והשימוש המניפולטיבי של פוליטיקאים פופוליסטיים בכלי תקשורת מגויסים על מנת לפגוע בסביבת המידע הנחוצה לכל חברה ששואפת להיות דמוקרטית, מחייבים את

עולם העיתונות – הן עיתונאים והן חוקרי תקשורת – לפתח כלים להבחנה בין עיתונות לבין ניסיונות מניפולטיביים להשתמש בחזות עיתונאית על מנת להפיץ שקרים, שנאה ותעמולה (Panievsky, 2025, 2026). מאמר זה עושה צעד ראשון בכיוון נחוץ זה, בניסיון לפתח מדדים שיסייעו למקם כלי תקשורת על הספקטרום שבין כלי תקשורת עיתונאיים לכלי תקשורת המתחזים להם על מנת להפיץ דיסאינפורמציה, תעמולה ושנאה (Damstra et al., 2023, 2021; George 2023; Palau-Sampio). התרומה של מאמר זה נוגעת לשני מישורים: ראשית, ניסוח ארבעת הקריטריונים לזיהוי כלי תקשורת אנטי-עיתונאיים (יחס לעובדות, שקרים ברי-הוכחה ותיאוריות קונספירציה; הפצת שנאה, גזענות והסתה לאלימות; יחס לעיתונאים וכלי תקשורת ביקורתיים ועצמאיים; הדהוד נטול ביקורת של תעמולה ממשלתית), ושנית, הדגמת שימושיותו של מודל זה באמצעות המקרה של ערוץ 14 הישראלי.

פתחנו בהצגת הקריטריונים להבחנה בין עיתונות – שנועדה ליידע, לבקר את השלטון, לייצר קהילה מדומיינת ולייצר דיון בענייני היום – לבין אנטי-עיתונות, שמטרתה אחרות בתכלית, ולעיתים הפוכות. הקריטריונים שהצענו מבוססים נורמטיבית על ההיסטוריה של כתיבה על תפקידי העיתונות בחברות ששואפות להיות דמוקרטיות, וכוללים: (1) יחס לשקרים ברי-הפרכה ותיאוריות קונספירציה; (2) הפצת שנאה, גזענות והסתה לאלימות; (3) יחס לעיתונאים וכלי תקשורת עיתונאיים; (4) הדהוד פרופגנדה ממשלתית. הדגמנו את שימושיות המודל להבחנה בין עיתונות לבין אנטי-עיתונות דרך מקרה המבחן של ערוץ 14. באמצעות קידוד מדגם משידורי ערוץ 14 במהלך שנת 2024, עולה כי שיעור האייטמים בהם מופיעים כלל הקריטריונים לזיהוי אנטי-עיתונות גבוה במיוחד – גם בפרספקטיבה השוואתית. כל אחד מהקריטריונים הופיע בלמעלה מעשירית השידורים במדגם. הקריטריון הדומיננטי ביותר, "הדהוד פרופגנדה ממשלתית", הופיע בלמעלה מ-40% מהאייטמים במדגם. אחריו, הקריטריון השכיח ביותר היה "שקרים ברי הפרכה", שהופיעו ב-34% מהתכנים. גם תיאוריות קונספירציה בלתי מבוססות הופיעו בלמעלה מעשירית השידורים במדגם – בראשן תיאוריית הקשר לפיה שבעה באוקטובר הוא תוצאה של "בגידה מבפנים". ממצא זה מספק חיזוק נוסף לממצאים של ניר ואחרים, אשר ביצעו מחקר קהל ומצאו הלימה בין צפייה בערוץ 14 לבין אמונה בתיאוריית הקונספירציה (פרסיקו, 2023).

המודל שהצענו כאן רלבנטי ואפקטיבי למקרה הישראלי; יהיה צורך בקידוד מבוסס תרבות על מנת ליישם, לשכלל, ולהתאים אותו לשימוש במדינות אחרות. אך הקריטריונים הבסיסיים, הנובעים מתפיסה נורמטיבית ביחס לתפקידי העיתונות בחברה דמוקרטית, נותרים על כנם. לצד האתגרים הרבים שמציבות טכנולוגיות חדשות – ובראשן מודלי שפה מבוססי-בינה מלאכותית – למקצוע העיתונות ולחוקרי תקשורת, ישנן גם הזדמנויות. בהקשר של מאמר זה, ברצוננו להפנות את תשומת הלב לפוטנציאל הגלום בשימוש בבינה מלאכותית לטובת הבחנה בין כלי תקשורת עיתונאיים ואנטי-עיתונאיים. להבחנה זו משמעותיות משפטיות, רגולטוריות, ופוליטיות. יהיה צורך במחקר עתידי במדינות ותרבויות עיתונאיות שונות על מנת לפתח, לחדד, ולשפר את מדד האנטי-עיתונות החלוצי המוצג כאן.

מסקנות

ראשית, ניכר שהקריטריונים לזיהוי אנטי-עיתונות – ובראשם שקרים ותעמולה ממשלתית – נכחו באופן עקבי ושיטתי בתכני ערוץ 14, הן במהדורת החדשות והן בתוכנית "הפטריוטים".

שנית, מבחינת היחס לעובדות, נראה כי המקרה הישראלי חמור מאלה שתועדו לאחרונה במדינות אחרות. כאמור, סטנדר ועמיתיה (2024), הבחינו בין ארבעה סוגים של דיווח שקרי שהופיעו בכלי תקשורת אלטרנטיביים בצרפת, גרמניה, שווייץ, בריטניה וארה"ב: הטייה מתונה, הטייה כבדה, מיסאינפורמציה אידיאולוגית, ומיסאינפורמציה

קיצונית. במקרים שנבחנו במסגרת המחקר, נמצאו בעיקר שני הסוגים הראשונים, המתונים יותר של הטייה. בקרב כלי תקשורת אלטרנטיביים בהטייה מתונה, למשל, נמצאו תיאוריות קונספירציה רק ב-3% מהתכנים. לא ניתן לבצע השוואה ישירה בין המקרים, השונים בשלל פרמטרים; עם זאת, העובדה שתיאוריות קונספירציה כיכבו בלמעלה מעשירית התכנים בערוץ 14, שהוא ערוץ טלוויזיה פופולארי ולא אתר חדשות שולי, בהחלט מהווים אינדיקציה למצבה החמור של סביבת המידע בישראל.

שלישית, שיעור האייטמים שבהם זהו מופעי שנאה, גזענות והסתה (16%) – ובפרט קריאות שנאה, הסתה לאלימות, פשעי מלחמה ורצח עם נגד פלסטינים ברצועת עזה (11.6%) – מדאיג. גם התכנים עצמם, והדוגמאות המובאות במאמר, קשות לעיכול.

בנוסף למאמר המצורף לעיל, המתמקד בניתוח תוכן שיטתי של מדגם אקראי משידורי ערוץ 14 במהלך שנת 2024, נבקש להדגיש בחוות דעת זו מספר אלמנטים נוספים, החורגים מגבולות ניתוח התוכן (בהתאם לקריטריון ה"נאמנות", ראו פנייבסקי 2026):

- הטבות רגולטוריות וכלכליות לערוץ 14
- הדלת המסתובבת בין עובדי לשכת נתניהו ועובדי ערוץ 14
- סיקור בלעדי ו"הגרלות" מכורות
- קידום מועמדים בבחירות המקדימות של מפלגת הליכוד
- היסטוריה של הפרת תנאי רישיון
- אינדיקציות נוספות

הטבות רגולטוריות וכלכליות לערוץ 14

ראש הממשלה נתניהו פועל למען ערוץ 14 כמעט מאז הקמתו כערוץ 20 בשנת 2014, וביתר שאת בשנים האחרונות. ניר חפץ, לשעבר דוברו של נתניהו ומשפחתו, אשר חתם על הסכם עד מדינה והעיד במסגרת משפטו הפלילי של נתניהו, סיפר בעדותו כי ראש הממשלה שלח אותו לבצע "דברים רגולטוריים" למען הערוץ בשנותיו הראשונות, כאשר נקרא עדיין ערוץ 20.⁵

בחדר החקירות סיפר חפץ⁶ כיצד נתניהו ומנכ"ל משרד התקשורת דאז ועד המדינה לעתיד, שלמה פילבר, "חילקו ביניהם גזרות – מי מסייע לערוץ 20 באיזה עניין". חפץ ציין שבמקרה אחר, "ראש הממשלה ומשפחתו" ביקשו ממנו להעביר לפילבר מסר שלפיו "צריך לסייע לערוץ 20" לקבל רישיון שידורים משודרג.⁷

הקלטה של שיחת טלפון מ-2017 העלתה שנתניהו אף דרש משר התקשורת דאז, איוב קרא, לסגור את מועצת הכבלים והלוויין - בעקבות הסנקציות שהטילה על ערוץ 20 לאחר שהפר שוב ושוב את תנאי הרישיון שלו.⁸

ב-2018, מנהל הקמפיין של נתניהו לשעבר ומנכ"ל משרד התקשורת, שלמה פילבר, מונה על ידי הממשלה לבחון את אסדרת התקשורת בישראל. "[הוועדה המייעצת לעניין הסדרת הרגולציה על שוק השידורים](#)", שנודעה בכינוי "ועדת פילבר", שינתה את אסדרת התקשורת בישראל, ויצרה יקום רגולטורי נפרד עבור ערוץ 14 (שאז

⁵ טאוסוג, 2019, העין השביעית, <https://www.the7eye.org.il/351628>

⁶ ב"ז, 2022, "נתניהו וערוץ 20: סיפורה של אכיפה בררנית", <https://www.the7eye.org.il/440625>

⁷ שם.

⁸ עובדיה, 2029, <https://13tv.co.il/item/news/domestic/crime-and-justice/netanyahu-recordings-348002/>

עוד נקרא ערוץ 20). הערוץ, לצד מספר ערוצי נישא קטנים, זכה למעמד מיוחד, שאיפשר לו לשדר חדשות מבלי להיות מחויב ברוב החובות הרגולטוריות המוטלות על מתחריו, כולל חובת הפרדה מבנית בין מערכת החדשות לבין הערוץ (שנועדה לשמור על עצמאות עיתונאית של המערכת), השקעה בהפקות מקור ויצירה ישראלית, ועוד. מדובר בהקלות שמצטברות לכדי עשרות מיליוני שקלים מאז ועד היום, והעניקו לערוץ החדש יתרון על פני מתחריו.

החקיקה שקידמה ממשלת נתניהו בעקבות המלצות ועדת פילבר העבירה את הפיקוח על הערוץ מידי מועצת הכבלים והלוויין לידי גוף רגולטורי שנתפס כחלש יותר, הרשות השנייה – מהלך שראש הממשלה נטל עליו אחריות אישית בהקלטה שנחשפה על ידי העיתונאי ספי עובדיה.⁹

כתב האישום הפלילי שהוגש נגד נתניהו בתיקי האלפים, פרשיות שמתמקדות בעסקאות שוחד, מרמה והפרת אמונים לכאורה מול בעלים ומו"לים של כלי תקשורת, מנע מנתניהו לשוב ולהחזיק בתיק התקשורת באופן רשמי. אחרי ניצחון הליכוד בבחירות האחרונות לכנסת נמסר התיק לשלמה קרעי, אז חבר כנסת זוטרי בליכוד.

שר התקשורת החדש מיהר לקדם שורה של מהלכים שנועדו להיטיב עם ערוץ 14: קרעי האריך את התקנות שפטרו את הערוץ מהחובות המוטלות על מתחריו, פטר אותו בנוסף מתשלום עבור הפצת שידוריו במערך עידן פלוס, וניסה לקדם חוק שהיה מאפשר לכפות על מפרסמים מהשוק הפרטי להפנות לערוץ 14 תקציבי פרסום גדולים יותר – מהלך אגרסיבי וחסר תקדים, שנועד בין היתר לכופף חברות גדולות שנמנעות מלפרסם בערוץ עקב התכנים הקיצוניים שמשודרים בו.¹⁰

במקביל, ממשלת נתניהו סייעה לערוץ באופן ישיר מכספי משלם המיסים, כשהעבירה לידי נתח בלתי פרופורציונלי מכספי הפרסום הממשלתי. כפי שנחשף ב"העין השביעית", חל זינוק של מאות אחוזים בתקציבי הפרסום שהעבירה המדינה לערוץ 14 בתקופת ממשלת נתניהו הנוכחית. זינוק גבוה במיוחד נמדד במשרדי ממשלה שבהם שולטים שרי הליכוד, בהם ראש הממשלה נתניהו, שרי הביטחון יואב גלנט וישראל כץ, שרת התחבורה מירי רגב ושר החינוך יואב קיש. במקביל, ובאופן שאינו חופף את נתוני הרייטינג, נחתכו בחדות התקציבים שהופנו למתחרים, ערוץ 12 וערוץ 13.

הנתונים¹¹, שנמסרו מלשכת הפרסום הממשלתית (לפ"מ) במענה לבקשת חופש מידע של אתר "שקוף" ועמותת "הצלחה", הראו כי **היקף התקציבים שהזרימו לערוץ משרדי הממשלה הנשלטים על ידי הליכוד צמח ב-53% בהשוואה לשנה שקדמה להקמת הממשלה הנוכחית.**

ממשלות נתניהו הוסיפו לשנות את החוק והרגולציה לטובת ערוץ 14 שוב ושוב. כך, למשל, העניקו לערוץ הטבות בשווי של עשרות מיליוני שקלים, כשפטרו אותו מהחובות השונות המוטלות על הערוצים המתחרים (תשלום עבור הפקות מקור, שידור מירושלים, דמי רישיון בדמות תשלום לרשות השנייה, הקמת חברת חדשות נפרדת, איסור בעלויות צולבות, איסור בעלות מלאה, כללים בנוגע לשידור ליניארי בעידן פלוס ופלטפורמות OTT ועוד), בשורה של מהלכי חקיקה ורגולציה הנמשכים גם כעת.

בשנת 2018 קידם ראש הממשלה נתניהו תיקון לחוק הרשות השנייה – הגוף המפקח על ערוצי הטלוויזיה המסחריים שאינם ייעודיים – אשר יאפשר לערוץ 20 להפוך מערוץ ייעודי לענייני דת ומסורת לערוץ כללי

⁹ עובדיה 2029, <https://13tv.co.il/item/news/domestic-crime-and-justice/netanyahu-recordings-348002/>

¹⁰ אתר החקיקה הממשלתי - תזכיר חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון מס' 48), התשפ"ג-2023; ישראל וולמן, Ynet, 2024, אושר סופית: ההקלות לערוץ 14 הוארכו בעוד שנה וחצי; הצעת חוק לצמצום הריכוזיות בענף הפרסום במדיה, התשפ"ה-2025 במאגר החקיקה הלאומי; גטניו, 2025, העין השביעית, חוק השוחד הקטן: נמשכים כיפופי הידיים בין ביטן לקרעי | העין השביעית.

¹¹ ב"ר, 2025, המדינה מודה במענה לעתירה לבג"ץ: שרים חילקו כספי פרסום בניגוד לדין ולנהלים | העין השביעית

המתמקד באקטואליה ומתחרה בערוצים 12, 13 ו-11 (טאסיג, 2023; פרסיקו, 2023). בתיקון זה, הערוץ הוגדר כ"ערוץ זעיר", והוחלה עליו הוראת שעה שפטרה אותו מרוב החובות הרגולטוריות המוטלות על הערוצים המתחרים (טאסיג, 2023; פרסיקו, 2023). למשל, בעוד ערוצי חדשות אחרים מחוייבים לממן הפקות מקור כדי לתמוך בשוק היצירה המקורית בטלוויזיה ובקולנוע, ערוץ 14 לא. כך גם לגבי הפטור שניתן לערוץ 14 מהקמת חברת חדשות והפרדתה מהערוץ על מנת למתן את ההתערבות של הבעלים בשידורים. בנוסף, תיקון החוק הוציא את הפיקוח על הערוץ מידי מועצת הכבלים והלוויין, והעביר אותו לאחריות הרשות השנייה – רגולטור רעוע וחלש יותר.

מהקלטות שפורסמו בחדשות 13 בספטמבר 2019 עולה כי נתניהו אף התגייס לסייע לערוץ על-ידי ניסיון לסגור את הרשות שפיקחה עליו אז - מועצת הכבלים והלוויין - אף שנאסר עליו באותה תקופה לעסוק בשוק התקשורת בשל ניגוד עניינים.¹²

בשנים שחלפו מאז חידשו ממשלות נתניהו את הוראת השעה פעם אחר פעם, והעניקו לערוץ, במצטבר, הטבות והקלות המוערכות בשווי של עשרות מיליוני שקלים לפחות - כשפטרו אותו מחובות רגולטוריות כמו תשלום עבור הפקות מקור, שידור מירושלים, דמי רישיון בדמות תשלום לרשות השנייה, הקמת חברת חדשות נפרדת, איסור בעלויות צולבות, איסור בעלות מלאה, כללים בנוגע לשידור ליניארי בעידן פלוס ופלטפורמות OTT ועוד (אגרי, 2024). במהלך השנים פעל נתניהו באופן עקבי על מנת לקדם את הערוץ בקרב הציבור הרחב, הן באמצעות קידום ישיר בחשבונותיו הפופולריים ברשתות החברתיות, והן על-ידי הפיכתו לבימה הבלעדית לראיונות עם ראש ממשלת ישראל בתקשורת הישראלית (אגרי, 2024).

במסגרת סדרת ההטבות הממשלתיות, בינואר 2021 התאפשר לערוץ 20 להפוך לערוץ שידור מרכזי (ברודקאסט). הערוץ שינה את שמו והחל לשדר באפיק 14, לצד ערוצי החדשות 11, 12 ו-13 (אגרי, 2024). מאז, מתחרה הערוץ בשלושת ערוצי הטלוויזיה המרכזיים בישראל: שני ערוצים מסחריים (12 ו-13) ואחד ציבורי (כאן 11), אשר על אף עלייה בשימוש ברשתות חברתיות וכלי תקשורת מגזריים, נותרו מקורות פופולאריים ומשפיעים של עיתונות וחדשות במדינה שבה צריכת החדשות תמיד הייתה גבוהה במיוחד. ביוני 2024 החל לשדר ערוץ חדשות נוסף, i24news, באפיק 15.

בינואר 2023, עם כינונה של ממשלת נתניהו השישית, צבר הערוץ פופולאריות גוברת, אחרי שנים שבהן על אף ההקלות וההטבות, הרייטינג שלו נותר זניח (אגרי, 2024), בין השאר בשל השקעה מינימלית בתוכן המשודר, התמקדות בלעדית בתכני אולפן דלי הפקה, והימנעות מוחלטת מהפקת תכני דרמה, קומדיה או ריאליטי - המצריכים השקעה גבוהה יותר, ואשר הערוצים המתחרים מחוייבים להפיק במסגרת תנאי הרישיון שלהם. בממוצע הרייטינג הכללי, גם היום ערוץ 14 נע בין המקום השני לרביעי במספר הצופים ביחס למתחריו. אולם ברצועת הפריים טיים החדשותי - הקריטי לעניין הקשר בין עיתונות לדמוקרטיה - ערוץ 14 התברג באופן קבוע במקום השני במספר הצופים בישראל, מול ערוץ 12 המוביל.

הדלת המסתובבת של עובדי ערוץ 14 ולשכת נתניהו

השדרנים והפאנליסטים המועסקים בערוץ 14 קשורים אף הם לראש הממשלה נתניהו ולמפלגת הליכוד, ולמעשה, "הדסק הפוליטי" של הערוץ - המופקד על עיסוק בעניינים פוליטיים ופרלמנטריים - מורכב כיום מיועצו הפוליטי של נתניהו, דוברו לשעבר של שר התקשורת, ומי שהשתתף בעבר בקמפיין הבחירות שלו:

"הפרשן הפוליטי" הבכיר של ערוץ 14, **יעקב ברדוגו**, משמש במקביל גם כיועצו הפוליטי של נתניהו, ונחשב לאחד האנשים המקורבים אליו ביותר¹³. בעבר הצהיר חפץ כי כבר לפני כעשור דאג נתניהו "לשתול", לדבריו,

¹² עובדיה, 2029, <https://13tv.co.il/item/news/domestic/crime-and-justice/netanyahu-recordings-348002/>

¹³ גרינצייג ושמשי, 2023, <https://www.kan.org.il/content/kan-news/politic/391457/>; שמשי, 2023, <https://www.kan.org.il/content/kan-news/politic/363328/>

את ברדוגו בתחנת הרדיו גלי-צה"ל, על מנת שישרת את האינטרסים שלו בתחנה¹⁴. ברדוגו הכחיש. עם זאת, לאחרונה הודיע ברדוגו בשידור, במסגרת תוכניתו "סופשבוע": "אני, דרך אגב, אעזור לכם. הנה אני אומר on camera לערוץ 12, להלפגוט, אבי ניר, אבי וייס - אני אעשה ככל שביכולתי שהימין והליכוד ונתניהו ינצחו".

האוחז בתפקיד "הכתב הפוליטי" של ערוץ 14, מוטי קסטל, השתתף בקמפיין הבחירות של נתניהו לפני שעבר לעבוד בערוץ¹⁵.

מי שמוגדר "כתב הכנסת" של הערוץ, **אברהם חסון**, הגיע למשרה היישר מעבודתו כדוברו של השר קרעי. בדיקת "העין השביעית"¹⁶ העלתה כי חסון המשיך לשרת את האינטרסים הפוליטיים של מעסיקו לשעבר, הפעם בתור "דיווחים" בערוץ - וכן את האינטרסים הכלכליים של בעלי ערוץ 14. כאמור, שר התקשורת קידם חקיקה שהעניקה לערוץ הטבות בשווי עשרות מיליוני שקלים.

השדרן **ינון מגל**, המגיש את התוכנית הנצפית ביותר בערוץ 14, "הפטרייטים", הציג את עצמו בעבר כ"כלי להעביר מסרים" של נתניהו¹⁷. מגל העיד כי מאז פרוץ המלחמה תכיפות השיחות ביניהם גברה, וכי הם משוחחים על בסיס קבוע על נושאי אקטואליה. לדבריו, נתניהו מעיר לו על תכני השידור ועל התבטאויות של משתתפי הפאנל. כמו עמיתו מוטי קסטל, גם מגל השתתף בעבר בקמפיין הבחירות של נתניהו¹⁸, ובהמשך יזם קמפיין מימון המונים שגייס מיליוני שקלים לטובת הגנה משפטית על נתניהו¹⁹.

כפי שפורסם לראשונה ב"העין השביעית", שני שדרנים קבועים נוספים בערוץ, **יותם זמרי ונועם פתחי**, הועסקו בקמפיינים שונים של משרדי הממשלה בראשות נתניהו, כך על-פי נתונים²⁰ שנחשפו בעקבות בקשת חופש מידע של "שקוף" ועמותת "הצלחה".

פאנליסטים נוספים בערוץ קשורים ישירות למפלגת הליכוד, לנתניהו עצמו, או לשניהם גם יחד. לדוגמא, עו"ד אילן בומבך (יועץ משפטי לסיעת הליכוד ונציגו של נתניהו בוועדת הבחירות המרכזית), עו"ד חובב דמרי (בעלה של ח"כ מטעם הליכוד גילה גמליאל), ארז תדמור (מתמודד בפריימריז הליכוד), טל גלבוש (יועצת ראש הממשלה נתניהו לבעלי חיים), דוד פטר (עו"ד המייצג את ממשלת נתניהו ומפלגת הליכוד בבית המשפט), פרופ' טליה איינהורן (אמו של יועצו לשעבר של נתניהו, המסרב להגיע לחקירה בישראל, שרוליק איינהורן), ורבים נוספים. כפי שניתן להבחין, בחירת הפאנליסטים אינה מושתתת על עקרונות עיתונאיים או מקצועיים, על ניסיון לייצג את כלל חלקי האוכלוסייה או נציגי הקשת הפוליטית - כי אם לבטא באופן עקבי ושיטתי תמיכה בנתניהו ובממשלתו.

סיקור בלעדי ו"הגרלות" מכורות

הקשר הסימביוטי בין לשכת נתניהו לבין ערוץ 14 בא לידי ביטוי גם בהפיכת הערוץ לבימה אקסקלוסיבית להופעותיו התקשורתיות של ראש הממשלה בישראל. זו השנה השישית שבה ראש ממשלת ישראל מחרים את העיתונאים בארצו, ומסרב להעניק ראיונות לעיתונאים מקצועיים בישראל - תוך שבירת נורמות בנות עשרות שנים, במהלכן ראשי ממשלה מימין ומשמאל העניקו ראיונות תקופתיים לכל כלי התקשורת הגדולים במדינה²¹.

¹⁴ פרסיקו, 2022, <https://www.the7eye.org.il/444004>; הופשטיין, 2020, <https://www.zman.co.il/143238/>.

¹⁵ אגרי, 2026, העין השביעית, <https://www.the7eye.org.il/588866>.

¹⁶ גטניו, 2025, **המקרה של אברהם חסון: ערוץ התעמולה** 14 מגיע לשפל חדש | העין השביעית

¹⁷ מתוך שידורי "הפטרייטים", ערוץ 14, 1.7.2024, <https://www.facebook.com/watch/?v=8764235296933402>.

¹⁸ מתוך קמפיין הליכוד, 2020, https://www.youtube.com/watch?v=GTzvG_NoO3I.

¹⁹ חדשות 12, 18.1.2022, <https://www.mako.co.il/nexter-news/Article-69076f3708b6e71027.htm>.

²⁰ ב"ז, 2025, **יותם זמרי ונועם פתחי, טאלנטיים של ערוץ 14, קיבלו תשלום עבור קמפיינים ממשלתיים** | העין השביעית

²¹ למעקב העין השביעית, ראו <https://www.the7eye.org.il/topic/%D7%94%D7%97%D7%A8%D7%9D-%D7%A9%D7%9C-%D7%A0%D7%AA%D7%A0%D7%99%D7%94%D7%95-%D7%A2%D7%9C->

במהלך תקופה זו, בה החרים את כלי התקשורת הגדולים, הופיע ראש ממשלת ישראל עשרות פעמים בערוץ 14.

הראיון האחרון שהעניק נתניהו לעיתונות הישראלית המשודרת התקיים ב-20 במרץ 2021, בחדשות 12 בתוכנית "פגוש את העיתונות". העיתונאית רינה מצליח התעקשה לשאול את נתניהו שאלות נוקבות על משפטיו הפליליים, על פיסקו התקציב, ועל הניסיונות לפגוע במשטר הדמוקרטי בישראל. שלושה ימים לאחר מכן התקיימו הבחירות לכנסת ה-24 בהן נתניהו הפסיד (לאחר שכיהן באופן רצוף כראש ממשלה מאז 2009).

זו היתה הפעם האחרונה בה ישב נתניהו לראיון עיתונאי מול עיתונאי ישראלי. מאז, קבע את ביתו התקשורת בערוץ 14. הערוץ לא איכזב: כך למשל, ה"ראיון" הראשון שנתניהו קיים מאז המחדל הביטחוני החמור בתולדות המדינה, טבח ה-7.10, הוענק למקורבו ויועצו הפוליטי ברדוגו. ב-23 דקות הראיון לא הוזכרה המילה "מחדל", לא עלתה שאלת אחריותו האישית של המראיין, שכיהן כראש ממשלה ב-14 מתוך 15 השנים האחרונות, לטבח הנורא, ולא נשאל מדוע לא הוקמה ועדת חקירה ממלכתית, שרוב מוחץ בציבור הישראלי דורש את הקמתה.

התמיכה ההדדית בין רה"מ נתניהו לערוץ באה לידי ביטוי גם בפרטים טריוויאליים לכאורה: בדיקת "העין השביעית"²² מצאה כי במעט מסיבות העיתונאים שנתניהו קיים בשנים האחרונות, העניק באופן כמעט בלעדי את זכות השאלה הראשונה לערוץ 14, על מנת למצב את האירוע באופן שיתאים לו, ולכפות על שאר הערוצים את שידור שאלת התעמולה מטעמם. זאת, על אף שלטענת לשכתו, זכות השאלה הראשונה - עליה מתחרים כלל כלי התקשורת - נקבעת באמצעות "הגרלה".

שדרני ערוץ 14 השתתפו ב-20 מתוך 23 מסיבות העיתונאים, שכן הערוץ אינו משדר בשבת ושלוש מסיבות עיתונאים נערכו במוצאי שבתות. ב-12 מתוך אותן 20, 60%, קיבלו שדרני הערוץ את זכות השאלה הראשונה, זאת למרות שבכל מסיבת עיתונאים היו לפחות עוד שלושה כלי תקשורת שונים שהשתתפו בהגרלה (בשש מסיבות העיתונאים האחרונות גדל המספר, עם הצטרפות ערוץ 23.^{i24news})

דוגמא נוספת לסימביוזה בין ראש הממשלה לנציגי ערוץ 14 ניתן היה לראות במסיבת העיתונאים²⁴ שקיים ערב תחילת עדותו במשפטו הפלילי. ההעדפה לנציג ערוץ 14 היתה כה בולטת, שנתניהו עצמו התייחס אליה, וכינה אותה "בקשיש"²⁵. באורח פלא, נציג הערוץ מוטי קסטל שוב "הוגרל" על ידי דוברו של ראש הממשלה להיות מי שיפתח את מסיבת העיתונאים - ובניגוד לעיתונאים האחרים בחדר, לא הוגבל לשאלה בודדת.

עם תום מסיבת העיתונאים שב השידור לאולפן ערוץ 14, שם פתח ברדוגו את "פרשנותו" בקביעה: "נאום מאוד בטוח, בוטח, מחודד מאוד של בנימין נתניהו". במקביל, אנשי ערוץ 14, אראל סג"ל וינון מגל, קידמו בחשבונותיהם ברשתות החברתיות הפגנת תמיכה בנתניהו שתוכננה להיערך מחוץ לבית המשפט. בניתוח שנערך למחרת, אופי הסיקור נמצא חופף במדויק למסריו של נתניהו, בהם קונספירציות "תפירת התיקים" וה"דיפ סטייט".²⁶

[%D7%94%D7%A2%D7%99%D7%AA%D7%95%D7%A0%D7%95%D7%AA-%D7%94%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C%D7%99%D7%AA](#)

²² גטניו, 2026, בדיקה: נתניהו משקר כשהוא טוען שסדר השאלות במסיבות העיתונאים נעשה בהגרלה וערוץ 14 זוכה במקרה" | העין השביעית

²³ שם.

²⁴ אגרי, 2024, ערוץ 14 מציג: קו ההגנה של נתניהו על טורבו | העין השביעית

²⁵ "שאל את השאלה השנייה, בקשיש", אמר נתניהו לקסטל. לתיעוד בעמוד ה-X של קסטל,

<https://x.com/KastelMoti/status/1866235251011285292>

²⁶ שם.

השירות שמעניק הערוץ לנתניהו ולליכוד כה בוטה, עד שלעיתים הוא מוביל לאירועים קומיים כמעט, כמו תגובתה²⁷ של חברת הכנסת מהליכוד, קטי שטרית, לשדרן ערוץ 14 שהעז להתפרץ לדבריה: "מכם אני לא מצפה להתקפה", הודיעה שטרית, "יש ערוצים אחרים. מכם אני מצפה שנותנים את המרחב דיבור להסביר את עצמנו".

קידום מועמדים בבחירות המקדימות של מפלגת הליכוד

בחודש יולי האחרון, פרויקט "פריימריז הליכוד" שיזם ערוץ 14, קידם במוצהר מועמדים שונים במפלגת השלטון, ואף אסף מידע על מצביעים פוטנציאליים - כפי שפורסם באתר "העין השביעית"²⁸. המיזם הצטרף לעדויות הרבות שנאספו לאורך השנים לגבי שידורי התעמולה החד-צדדיים של הערוץ, שדרכו ושידוריו.

עצם קיומו של הפרויקט קושר לכאורה באופן מובהק את הערוץ לסיעת הליכוד, בהתאם לקריטריונים הקבועים בחוק. הערוץ מקדם את הפריימריז של הליכוד ככלל, כלומר משפיע על מעורבותם והשתתפותם הפוליטית של חברי ופעילי הליכוד. במסגרת הפרויקט, לכל חבר או חברת סיעת הליכוד המתמודדים בפריימריז נפתח חשבון באתר, המשווק אותם לציבור.

הדבר מהווה לכאורה תעמולה לכל דבר ועניין למפלגת הליכוד בראשות נתניהו. באתר הערוץ מדגישים במפורש: "14C עוזר לכם לבנות את נבחרת הליכוד לכנסת הקרובה!". לפי ערוץ 14, "המיזם הייחודי מעניק לציבור הרחב את ההזדמנות להשפיע באופן ישיר, לדרג את המועמדים השונים ולבנות את נבחרת החלומות של המפלגה הגדולה ביותר במחנה הלאומי".

כלומר, באופן מובהק ומוצהר, מטרת הפרויקט של הערוץ היא להתערב בהרכבת רשימת המועמדים של מפלגת "הליכוד" בבחירות הקרובות. יש לציין כי לא נמצא פרויקט פריימריז דומה באתר הערוץ לאף סיעה אחרת, כולל "הדמוקרטים", שהבחירות המקדימות לרשימתה נערכו באותה תקופה.

כבר למחרת השקת הפרויקט פרסם ערוץ 14, בידיעה בחתימת מתי טוכפלד, כי השתתפו בו "אלפי מצביעים" ש"מימשו את זכות ההצבעה שלהם", וכי "היוזמה תפסה תאוצה משמעותית בתוך הליכוד, כאשר כלל המועמדים – הן ברשימה הארצית והן במחוזות הבחירה – נכנסו למרוץ אינטנסיבי בניסיון לשפר את מעמדם במפלגה לקראת הבחירות הפנימיות שיתקיימו ב-4 באוגוסט"²⁹.

בערוץ 14 לא מסתפקים בניסיון להשפיע לכאורה על הרכב רשימת הליכוד, אלא בונים מה שמעלה חשד להקמת מאגר מידע של מצביעי המפלגה, מפולח לפי מיקום גיאוגרפי. לאחר הרכבת רשימת מועמדי הליכוד באתר ערוץ 14, הגולשים מוזמנים להזין את פרטיהם האישיים: שם מלא, כתובת דואר אלקטרוני ומחוז מגורים, זאת כדי "לשייך אתכם למחוז ולוודא הצבעה אמיתית". תהא אשר תהא המטרה האמיתית של בניית מאגר המצביעים הזה, הרי שמדובר לכאורה בפעילות בחירות המותרת בחוק רק למי שמוגדר "גוף פעיל בבחירות" - ובוודאי לא של כלי תקשורת עיתונאי.

מעבר לקיומו של פרויקט הפריימריז, חלק מהפאנליסטים או האורחים בערוץ מתמודדים עצמם בפריימריז ומקבלים במה לקידום מועמדותם ומפלגת "הליכוד": ארז תדמור, עו"ד דוד פטר, דרור קפאח ונוספים. כך למשל, ארז תדמור, פאנליסט קבוע בערוץ 14 ומתמודד בפריימריז של הליכוד שלפי איטם מה-4.7 "הפתיע והגיע למקום ה-6 בסקר 'פריימריז הליכוד של 14C'". הטיטל שלו הוא "פרשן ומגיש רדיו גלי ישראל". מבלי שום גילוי נאות על התמודדותו בפריימריז.

²⁷ אגרי, 2024, [בערוץ 14 חושבים שמדינת ישראל צריכה להיות דיקטטורה. אזעקת אמת, דו"ח מס' 2 | העין השביעית](https://www.the7eye.org.il/588866)

²⁸ אגרי, 2026, <https://www.the7eye.org.il/588866>

²⁹ טוכפלד, 2026, <https://www.c14.co.il/article/1607130>

לדוגמא, מצ"ב ציטוט מפי ארז תדמור משידורי הערוץ: "טובת המדינה זה שהימין ינצח בבחירות ולא תקום לנו פה ממשלת שמאל מופקרת עם האחים המוסלמים ועם אנשים שיעשו פה דיקטטורה, שיסגרו את הערוץ הזה ואת גלי ישראל ויזרקו אותנו אולי למעצר. טובת המדינה זה לנצח בבחירות, וכדי לנצח בבחירות צריך רשימת ליכוד שתהיה אטרקטיבית וטובה ותהיה מנוע נוסף שיסייע לליכוד להביא בוחרים ולא משקולת. וצריך להגיד, בשיטה הקיימת, כל מיני מפקדי ארגונים וכאלה [...] השיטה הקיימת לא מאפשרת לבנות את הרשימה כפי שהיא צריכה להיות. וצריך למצוא את הדרך לתקן את זה [...] צריך לתת לנתניהו, צריך לתת לליכוד את הכלים לנצח את הבחירות האלה. זה חיוני לעתיד עם ישראל ומדינת ישראל" (ארז תדמור, "חמש", ערוץ 14, 26.4.26).

היסטוריה של הפרת תנאי רישיון

כפי שמצויין גם במאמר האקדמי לעיל, ערוץ 14 נמצא בבעלות יצחק מירילשווילי, בנו של האוליגרך מיכאל מירילשווילי, ונוסד בשנת 2014 בשם "ערוץ 20", כערוץ ייעודי לשידורי מורשת יהודית. בשנים שחלפו מאז, הערוץ הפר באופן עקבי את תנאי הרישיון, לפיהם היה עליו להתמקד בשידורי דת ומסורת, ונאסר עליו לעסוק בחדשות ובאקטואליה.

ההפרה הסדרתית של תנאי הרישיון חשפה את ערוץ 20 לסנקציות מטעם הגוף המפקח, מועצת הכבלים והלוויין. ב-2015 נקנס הערוץ ב-100 אלף שקל, לאחר ששידור עצרת בחירות של יו"ר הליכוד ורה"מ, בנימין נתניהו. באותה שנה נקנס שוב, הפעם בסכום של 150 אלף שקל, בעקבות שידור מבזקי חדשות ללא רישיון. בשנת 2017 נפתח נגד הערוץ הליך הפרה בעקבות שידור ראיון חדשותי עם ראש הממשלה נתניהו. בשנת 2023 כבר זכה הערוץ לכינוי "הערוץ למורשת נתניהו".³⁰

הפרות נוספות של הערוץ בשנים האחרונות נוגעות לחובת הדיווח שלו כ"ערוץ זעיר ייעודי" על הכנסותיו מדי שנה. סעיף 71ז(א) לחוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, התש"ן-1990, מחייב בעל רישיון לשידורי טלוויזיה למסור למנהל הרשות, עד ליום 31 במרס בכל שנה, את מלוא המידע הנדרש לשם בחינת הכנסותיו. בהתאם לסעיף 71ז(ב), על מנהל הרשות לפרסם באתר הרשות, עד ליום 1 ביוני בכל שנה, את רשימת בעלי הרישיונות הזעירים ובעלי הרישיונות הזעירים הייעודיים. מעמד של "בעל רישיון זעיר" מותנה בכך שהכנסותיו השנתיות של בעל הרישיון אינן עולות על 80 מיליון ש"ח. למעמד זה נלוות הקלות רגולטוריות וכלכליות ניכרות.

לפי הודעת הרשות השנייה, אשר פורסמה בתקשורת, כבר ביום 12 בינואר 2026 נדרש ערוץ 14 להעביר את נתוני הכנסותיו לרשות עד ליום 31 במרס 2026. בעקבות מצב החירום הוארך המועד עד ליום 15 באפריל 2026, אך גם במועד זה הנתונים לא נמסרו. בקשת הערוץ לדחייה נוספת של 120 ימים נדחתה, וביום 17 ביוני 2026 הוטל על הערוץ עיצום כספי מותנה בסך 75,000 ש"ח, אשר הופעל לאחר שההפרה לא תוקנה עד ליום 23 ביוני. בהמשך נקבע עיצום נוסף על תנאי בסך 85,000 ש"ח, שאמור היה להיות מופעל ככל שהנתונים לא יימסרו עד ליום 9 ביולי 2026.³¹

אינדיקציות נוספות

בעלות. הערוץ נמצא בבעלות המיליארדר יצחק מירילשווילי, בנו של האוליגרך הגיאורגי מיכאל (מיכו) מירילשווילי, שניהם בעלי מגוון אינטרסים עסקיים בישראל ובעולם. מירילשווילי האב היה שותף עסקי של יבגני פריגוז'ין, שעמד בראש "קבוצת וגנר", מיליציה פרטית שביצעה משימות צבאיות עבור הממשל הרוסי, והיה גם דמות מפתח במכונת התעמולה של הקרמלין.

³⁰ גויכמן ועמית, 2023, <https://www.themarker.com/advertising/2023-01-27/ty-article-magazine/premium/00000185-ee58-dcb6-ab9f-fff8a4800000>

³¹ אגרי חן, 21.7.2026, ערוץ 14 מסתיר את הכנסותיו, והרשות השנייה צריכה לשלול ממנו לאלתר את המעמד המיוחד כ"ערוץ זעיר" | העין השביעית

במסגרת סכסוך משפטי המתנהל בישראל, טוענים קרובי משפחתו ושותפיו לשעבר של מירילשווילי האב, כי הוא יזם את הקמת הערוץ כדי לרכוש כוח והשפעה ציבורית בישראל, על מנת להלבין את עברו הפלילי: "מיכּוּ ראה חשיבות אסטרטגית רבה בקבלת רישיון להפעלת ערוץ תקשורת, והיה מאוד חשוב לו לפעול לשם כך. בעבר מיכּוּ החזיק בערוץ תקשורת ברוסיה, וכבר אז ראה חשיבות גדולה בהחזקה בערוץ תקשורת שיאפשר לו לצבור כוח ומעמד וישמש עבורו כלי מרכזי לקידום ענייניו". מירילשווילי מכחיש את ההאשמות.

סקרי דעת קהל. שלמה פילבר, מנכ"ל מועצת יש"ע לשעבר אשר מונה על ידי נתניהו למנכ"ל משרד התקשורת ב-2015, הוא אחד מעדי המדינה בתיק 4000. בעבר שימש פילבר ראש המטה של נתניהו, ומנהל קמפיין מפלגת הליכוד בראשות נתניהו ב-2015. על פי החשד, מינויו למנכ"ל משרד התקשורת מיד לאחר מכן, על אף היעדר כל רקע קודם בתחום התקשורת, נועד לשמש ידו הארוכה של נתניהו מול שלמה אלוביץ', מבעלי בזק ו-וואלה. לאחר שהופעלו עליו לחצים ואיומים בידי מקורבי ראש הממשלה נתניהו (בעקבותיהם הוגש כתב אישום נגד יועצי ראש הממשלה בגין הטרדת עד), חזר בו פילבר מעדותו המפלילה במשפט. ב-2022 החל פילבר את עדותו במשפט נתניהו. ב-2024 הודיעה הפרקליטות שתבטל את הסכם עד המדינה מולו, לאחר שחזר בו מעדותו הראשונית, באופן שסייע לצוות ההגנה על נתניהו.

במקביל, בשנת 2018 הקים פילבר מכון סקרים, שעד מהרה הפך למכון הסקרים הקבוע של ערוץ 14. הסקרים שעורך פילבר מיטיבים באופן עקבי עם נתניהו, הליכוד והקואליציה בראשותו, ונבדלים באופן דרמטי מתוצאות שאר מכוני הסקרים בישראל.

בשנת 2022 דיווח העיתונאי ספי עובדיה כי במהלך המשפט, מפלגת הליכוד "שילמה מאות אלפי שקלים לחברת הסקרים של עד המדינה במשפט נתניהו"³². בעקבות הפרסום עלה החשש כי חברת הסקרים בבעלות פילבר, שאיננו בעל ניסיון בתחום, שימשה כאפיק העברת כספים לעד המדינה, בניסיון להשפיע על עדותו במשפט.

חשיפת מקרית של דף המסרים. בחודש אוקטובר 2024, פורסם באתר ערוץ 14 מה שנראה כדף המסרים של לשכת נתניהו ליועץ ברדוגו. באתר התכוונו לפרסם תמלול של הדברים שאמר ברדוגו במהדורת החדשות של הערוץ בצאת החג (16.10), אך פרסמו בטעות את הדף שממנו הקריא ברדוגו, וכלל הערות של מנסח המסמך ובו הוראות שלא הוקראו בשידור.

כך, למשל, נכללו בטור ההוראות: "צריך לדבר על זה שזה מקרב לעסקה", "שים לב [יכולים להיות גם אסונות עם החטופים עכשיו]", ו"אתה חייב לדבר שאין כאן מקריות [בחיסול סינוואר]". לאחר שגולשים שמו לב לטקסט המשוונה, באתר הערוץ הוסיפו הערה שניסתה להסוות את העובדה שחשפו בטעות כי ברדוגו הקריא תדרוך שחובר כפי הנראה על-ידי גורם פוליטי.

סימביוזה בין רה"מ נתניהו לערוץ 14.

נתניהו החל בקמפיין נגד המועמד בבחירות יו"ר מפלגת ישר, גדי אייזנקוט. כך למשל צייץ ב-12.7.26 - "אין לגדי ממשלה בלי טיבי"³³. בהתאמה, מיד עלו בערוץ 14 עם הקמפיין. התוצאה: השם אייזנקוט נאמר 313 פעמים. בממוצע 5.8 פעמים בכל שעת שידור (כולל פרסומות) כלומר: אזכור אחד כל 10 דקות ו-21 שניות,

³² וויינט, 2022, <https://www.ynet.co.il/news/article/syanbnpnmo>

³³ רה"מ בנימין נתניהו, טוויטר, 12.7.26, [X \ Benjamin Netanyahu](https://x.com/Netanyahu) - בנימין נתניהו ב-X: "אין לגדי ממשלה בלי טיבי" <https://t.co/nRepCxNmZ5>

בשלושת הימים לאחר הציוץ של נתניהו. כל האזכורים שליליים כמובן ומתיישרים עם דף המסרים של הליכוד ורה"מ נתניהו.³⁴

ערוץ 14 משרת את דף המסרים של נתניהו גם כשהוא שקרי וגם כשהוא סותר את העמדות שקודמו על ידי נתניהו והערוץ רק לפני רגע, תוך כדי שלא ניתן פתחון פה אמיתי לעמדות ומסרים אחרים. כך למשל, במשך יותר משנה הציג ערוץ 14 קו עקבי נגד עסקת חטופים³⁵: תקף בבטות את התומכים בעסקה ובני משפחות חטופים. במהדורות הערוץ השתדלו להתעלם מהמאבק להחזרת החטופים ובתוכניות השוואת התומכים למשתפי-פעולה עם החמאס. אולם, ברגע שנתניהו שינה את דעתו³⁶ - התיישרו בעקבותיו העורכים, המגישים, הפרשנים והפאנליסטים של הערוץ והחלו לפתע לתמוך בעסקת החטופים עליה נאלץ נתניהו לחתום.

אנקדוטה שהדגימה באופן חי את היותו של הערוץ ערוץ תעמולה למען נתניהו ולא ערוץ ימני אידיאולוגי התרחשה בתוכנית "הפטריטים", עת המגיש מגל סילק³⁷ בבטות איש ימין שהפריע לתוכנית במחאה על מדיניות ממשלת נתניהו ברצועה, מדיניות שמעט קודם לכן נתניהו ובעקבותיו ערוץ 14 התנגדו לה בתקיפות.

³⁴ שקרים ורעל ערוץ 14, טוויטר, 15.7.26, X \ שקרים ורעל 14-ב-X: "הלכנו לבדוק את הקמפיין שמנהל ערוץ 14 נגד אייזנקוט. התוצאה: השם אייזנקוט נאמר 313 פעמים. בממוצע 5.8 פעמים בכל שעת שידור (כולל פרסומות). כלומר: אזכור אחד כל 10 דקות ו-21 שניות. דף המסרים של הליכוד מתורגם לערוץ טלוויזיה".

³⁵ אגרי, 2024, בערוץ 14 היו נחרצים בהתנגדותם לעסקת חטופים - עד שנתניהו החליט אחרת | העין השביעית

³⁶ "העין השביעית", 2025, X \ העין השביעית ב-X: "זו עסקה להפקרת חטופים! עד שנתניהו מחליט אחרת ואז זו עסקה שהיא נכונה ובעצם בכלל לא לכל אחד צריכה להיות דעה #ערוץ 14 והיפוכו לערוץ 14 יש דעה עקבית ונחרצת. הדעה של נתניהו" <https://t.co/qGLCabwyMA> <https://t.co/11N1Yv8mGa>

³⁷ טאוסג, 2026, ינון מגל גירש בכוח מפגין ימין שהתפרץ לאולפן "הפטריטים" על מנת למחות על מדיניות ממשלת נתניהו בעזה | העין השביעית